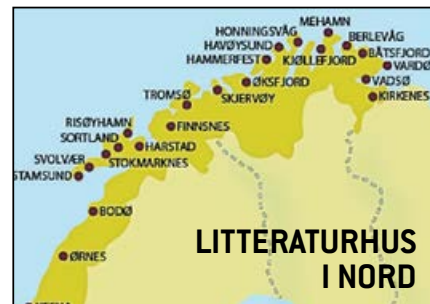

BOK OG BIBLIOTEK

— med medlemssider fra Norsk Bibliotekforening

Nr. 5/2015

Biblioteket åpner seg

eBokBib

eBokBib **versjon 3** slippes nå!

eBokBib er utviklet av
Bibliotek-Systemer As

Norsk lærarutdanning i etterkrigstida

Ei utvikling i spenning mellom tradisjon og fornying.

Forfattarar: Per Østerud, Sigmund Sunnanå og Åsulv Frøysnes

Dei tre forfattarane har særleg lagt vekt på å fortelje om utviklinga av ny 3-årig lærarutdanning for grunnskolen frå 1960- og 1970-åra, då dei var aktivt med i utforminga av lærarutdanninga. Ved sida av ei kort framstilling av lærarutdanninga i etterkrigstida, er det skissert utdanningspolitiske utviklingstrekk fram til dagens situasjon. Nokre trekk ved skole og lærarutdanning før denne utviklingsperioden er omtalt i kapittel 1 (1940- 1970) og i vedlegg 2 (1739-1940).

Det meste av innhaldet i boka er sentrert om 1960- og 1970-åra med grotid, forsøksverksemd og reformer i lærarutdanninga. Det er egne kapittel om Lærarutdanningsrådets rolle og funksjon i 1960-åra og om arbeid og oppgåver for rådet i 1970-åra.

Det er gjort greie for arbeidet med å få vedtatt ny lov om lærarutdanning i 1973 og om iverksetting av lova med føresegnar. Utviklinga av nye planar for dei ulike lærarutdanningane i 1970 åra på grunnlag av tilrådingar frå Studieplan- og reglementsutvalet for pedagogiske høgskolar har fått brei omtale.

Østerud og Sunnanå har fortalt om reformarbeid ved dei to høgskolane dei arbeidde ved (Hamar og Stavanger). I vedlegg 1 har dei tre forfattarane fortalt om eigen bakgrunn og erfaringar som elev, student, lærar og leiar.

I dei siste kapitla i boka er det skissert utviklingstrekk frå 1990-åra til i dag med vekt på korleis lærarrollen i grunnskolen har utvikla seg i tråd med endringar i skole og lærarutdanning. Studieplanen for allmennlærarutdanninga frå 1980 galdt til 1992 då utdanninga vart 4-årig og det vart mange endringar i løpet av 1990-åra. I den dagsaktuelle situasjonen arbeider Ludvigsen-utvalet med innhaldet i grunnopplæringa sett i forhold til krav i eit framtidig samfunns- og arbeidsliv. Følgjegruppa for grunnskolelærarutdanninga har lagt fram årlege rapportar om utviklinga i lærarutdanninga frå 2010 til våren 2015.

I det siste kapitlet er det gitt eit kort oversyn over lærarbehov i eit griskrendt land som Norge, innhaldet i grunnskolelærarutdanninga og behovet for å rekruttere lærarar i åra framover. Politiseringa av innhaldet i grunnskolelærarutdanninga er gitt brei omtale.

NY
BOK!

Forfattarane stiller seg spørjande til at det i dag synest vere brei politisk semje om seinare års viktige prinsipielle endringar for grunnskolelærarutdanninga. Dette gjeld karakterkrav for opptak, todelt utdanning, utvida utdanningstid til fem år og ikkje minst endringa med større vekt på det som er kalla sentrale skolefag som alle er teorifag, med dei konsekvensar dette har fått for både grunnskole og grunnskolelærarutdanninga.

Formålet med boka er å bidra til auka innsikt i spørsmål om lærarutdanning. Dei siste kapitla kan ein sjå på som innlegg i dagens skole- og lærarutdanningsdebatt. Målgruppe er folk som er interesserte i skole- og lærarutdanningsspørsmål.

Kan vi lære noko av historia? Spørsmålet har ikkje noko enkelt eller eintydig svar. Forfattarane meiner det er viktig at dei som arbeider med eit saksfelt, nyttar kunnskap om utviklinga og kva som er gjort tidlegare.

Boka er å få kjøpt i bokhandelen eller direkte frå forlaget ABM-media as. E-post: post@abm-media.no.

Boka er på 195 sider. Prisen er kr. 200,-.

Majorstuen er det største Meråpne bibliotek i Norge akkurat nå

Gi brukerne mulighet til å benytte alle bibliotekets tilbud når det passer dem best - både innlevering, utlån, reservasjon utenfor ordinær åpningstid.

Axiell har sammen med Bibliotheca levert mer enn 200 Meråpne bibliotek i Norge, Danmark, Sverige og Finland .. og flere er på vei!

Se mer om våre løsninger på www.axiell.no

Se mer om alle våre RFID produkter på www.axiell.no

Axiell Danmark A/S | www.axiell.no | axiellno@axiell.com | +45 3338 2525

Meråpent bibliotek

– på Deichmanske Bibliotek, Majorstuen

På Deichmanske Bibliotek, Majorstuen kan låntakere bruke biblioteket når det passer dem best. Majorstuen har åpent fra kl. 7 om morgenen til kl. 23 om kvelden hver dag året rundt!

Kari Bjørklid, Prosjektleder Meråpent bibliotek, Deichmanske bibliotek forteller:

"Deichmanske Bibliotek, Majorstuen filial i Oslo åpnet med et meråpent tilbud 1. juni i år, og har registrert en besøksøkning på 25% sammenliknet med fjoråret denne første måneden med et meråpent tilbud.

Meråpent bibliotek er allerede en stor suksess. Brukere setter stor pris på den utvidede åpningstiden og føler en stor følelse av eierskap til å ta vare på biblioteket. Brukene sitter og leser, studerer og jobber i meråpen tid. Det er en stille og rolig og god atmosfære i biblioteket. Nye brukere fortsetter å oppgraderer sitt lånekort for å kunne benytte biblioteket meråpent.

Deichmanske Bibliotek er i ferd med å planlegge 3 filialer til for meråpent: Furuset, Gamle Oslo og Lambertseter filialer - med tiden håper vi alle bibliotek i Oslo vil ha dette tilbudet."

AXIELL

INNHold

BOK OG BIBLIOTEK

Nr. 5-2015 – Årgang 82

Bok og Bibliotek er et redaksjonelt uavhengig tidsskrift og redigeres i samsvar med Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten. Debattinnlegg og innkjøpte artikler uttrykker ikke nødvendigvis Bok og Biblioteks mening.
Antall utgivelser: 6 per år.

I REDAKSJONEN

Odd Letnes, ansvarlig redaktør
odd.letnes@bokogbibliotek.no

POSTADRESSE

Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo
Telefon: 41 33 77 86
www.bokogbibliotek.no

UTGIVER

ABM-Media AS
Postboks 4 St. Olavs plass, 0130 Oslo

Frist for red. stoff	Ferdigtrykt
Nr. 1	16.01. 12.02.
Nr. 2	20.02. 19.03.
Nr. 3	15.05. 11.06.
Nr. 4	14.08. 10.09.
Nr. 5	09.10. 05.11.
Nr. 6	06.11. 03.12.

ABONNEMENT

DB Partner as
Postboks 163, 1319 Bekkestua
bob@dbpartner.no – Tlf 67 11 38 08

Forsideillustrasjon: Pål Dybwik
Grafisk produksjon: Arena Media AS

ISSN 0006-5811

ANNONSER

Lars-Kristian Berg
Telefon 930 03 338
lakris@lakrismedia.no

ANNONSEPRISER

Innside av omslag	kr. 10 900,-
Baksiden	kr. 12 900,-
Dobbelside	kr. 14 900,-
Helside	kr. 9 900,-
1/2 side	kr. 5 900,-
1/4 side	kr. 4 900,-

Det åpne biblioteket

Den kanskje største innovasjonen i den danske bibliotekverdenen siden 2009, er etableringen av meråpne bibliotek. Nå har bølgen kommet til Norge. Les mer om hva som nylig har skjedd ved Universitetsbiblioteket i Stavanger og Deichmans filial på Majorstua i Oslo. 11

Bok

Lesetips	30
Lyrikk – Michael Strunge	48
Leseopplevelse – The Catcher in the Rye	50
Intervjuet – Kjersti Rørgemoen	56
Mysteriet Jon Fosse	67
Praktisk rettskildelære for bibliotekarere	70

Bibliotek

Glutenfri bibliotekkveld	9
Nasjonal bibliotekstrategi. – En god plan, mener Aslak Sira Myhre	26
USAGT – Deichmans storsatsning på ungdom	32
Betabib – Snakk til meg!	41
Den modige skolebibliotekar	42
Slott med bokskatter	44
Visjonær, fargerik og synlig	52
Årets bibliotek i Tyskland	61
Fagbibliotek – overvåking av omverdenen	62
Folkebibliotek som litteraturhus	64
Regionssamarbeid i Finnmark	66

MEDLEMSSIDER FRA NORSK BIBLIOTEKFORENING

– et bilag til Bok og Bibliotek 33

Meninger

Professor'n: Hvorfor trenger vi profesjonene?	20
Meningen med livet – for fagbibliotekene	22
Vi trenger en bredere debatt	24
Kundebehandling i sentrum	29
Kunstens ytringsfrihet	54

Annet

Tegneserie: Fra perm til perm	43, 73
Quiz	74

Bibliotekene åpner seg mot samfunnet

I oktober var det 288 åpne bibliotek i Danmark. Ved utgangen av 2015 vil det være mer enn 300. Nå kommer bølgen til Norge, og det er bra.

Den tidligere lederen for Styrelsen for Kultur og Medier, Jens Thorhauge, har omtalt åpne bibliotek som «et vidunderligt gjennombrud for en ny tænkning». Han mener også at de er en «stor sejr for bibliotekerne, der turde give slip på det totalt bibliotekar-ejede bibliotek og give biblioteket til borgerne». Jeg har sansen for denne måten å tenke på. Det er samfunnet som eier bibliotekene, noe man tar på alvor ved å åpne dem slik at de kan brukes av stadig flere målgrupper som ikke har anledning til å bruke dem innenfor en ordinær åpningstid med søndagslukning.

Mens besøkstall og utlånstall har stagnert eller gått ned i Norge de siste årene, ser man i Danmark det motsatte. Der har de mange åpne bibliotekene bidratt til at besøket og utlånet er steget. Brukerne får lettere adgang til bibliotekets materiale, og de har langt bedre mulighet til å hente reserverte medier når det passer dem. I en fersk pressemelding fra Kulturstyrelsen i Danmark heter det at «Biblioteket er mer levende enn noen gang før».

Det er samtidig viktig å ta med seg et forbehold, som også Bibliotekarforbundet gjør i denne utgaven av Bok og Bibliotek. Dersom det fester seg en tanke hos politikerne om at «det går jo så godt med ubetjente bibliotek», er det grunn til å være på vakt. Da vil det kunne dukke opp politikere som ser sitt snitt til å kutte mer i de kommunale bibliotekbevilgningene enn det som allerede er gjort de siste årene. Men så langt jeg har bragt i erfaring, blant annet ut fra en samtale med lederen for det danske Bibliotekarforbundet, Tine Jørgensen, har dette hittil ikke vært noe stort problem i Danmark.

I midten av september var 25 norske bibliotekarere på todagers studietur i København for å lære om meråpne bibliotek. Jeg var selv med på turen og opplevde stor interesse for dette nye bibliotekkonseptet blant deltakerne. Det inntrykket jeg sitter igjen med etter turen, er at

tida nå er moden her hjemme for å åpne biblioteket mot samfunnet, slik man allerede har gjort i Stavern, Spydeberg, Sarpsborg, Oslo, Tromsø og Stavanger. I Stavanger har man ikke bare åpnet universitetsbiblioteket noen timer før og etter ordinær åpningstid. Der har man etablert Norges første døgnåpne bibliotek. Mer brukervennlig kan det neppe gjøres.

Du finner reportasjer fra Majorstua filial i Oslo og Universitetsbiblioteket i Stavanger på s. 10 – 17.

Odd Letnes

odd.letnes@bokogbibliotek.no

Bok og Biblioteks redaksjonsråd

Magnhild Johansen, biblioteket, Bodin vgs, Bodø

Petter von Krogh, Buskerud fylkesbibliotek

Live Kvale, UB, Universitetet i Oslo

Line Nybakk Akerholt, UB, Universitetet i Oslo

Kristin Elisabeth Røijen, Læringssenteret, Høgsk. i Oslo og Akershus.

Åse Kristine Tveit, Høgskolen i Oslo og Akershus, avd ABI

Lesesommer

At barn ikke leser lenger er Simon Toressønn Fløimoen et levende moteeksempel på. «Jeg leser hver eneste kveld. Jeg leser litt selv først. Så leser mamma eller pappa for meg. En halvtime senere leser jeg litt mer, forklarer Simon Toressønn Fløimoen til Telemarksavisen. 2. klassingen er fast besøkende ved Porsgrunn bibliotek, og de ansatte oppmuntrer ham med et armbånd for hver 5. bok han leser. I løpet av sommeren leste Simon 60 bøker. Etter det kom han ut av tellingen. ■

Illustrasjonsfoto.

Høyere bibliotekbesøk

Utviklingen av biblioteket som møteplass er allerede i gang. Nasjonalbibliotekets folkebibliotekstatistikk for 2014 viser at bibliotekene og boklesing fortsatt står sterkt i Norge. Totalbesøket på norske folkebibliotek økte med 2,5 prosent fra året før, ifølge statistikken. Det ble også arrangert over 18 000 arrangementer, 3500 mer enn året før. Det totale utlånet hadde derimot en nedgang på 2,4 prosent fra 2013, men dette skyldes svake tall på utlån av CD-er og DVD-er. Utlånet av tradisjonelle bøker er stabilt, men om man legger til nedlasting av e-bøker, opplevde bibliotekene en økning også i bokutlånet. ■

Meråpent på Lambertseter

Deichmanske bibliotek har fått økte kommunale midler, noe innbyggerne i Nordstrand bydel kan nyte godt av. Fra september utvider nemlig biblioteket på Lambertseter åpningstidene på torsdager og lørdager. Bibliotekets avdelingsleder, Heidi Scarth Hansen, kan også røpe at de i likhet med filialen på Majorstua vil få et meråpent tilbud. «Dette innebærer at en får tilgang til biblioteket utenfor betjent åpningstid», forteller Scarth Hansen til Mynewsdesk.com. Hun forteller videre at biblioteket vil jobbe med flere aktiviteter for å bli bydelens naturlige møtepunkt. ■

Bibliotekarere på sykkel

Den internasjonale sykkelkonferansen «Cycling for libraries» har siden 2011 samlet bibliotekarere fra hele verden for en sykkelstur med besøk på forskjellige bibliotek. I år gikk turen fra Oslo til Århus. I løpet av 10 dager skulle gruppa på 80 bibliotekarere besøke 30 bibliotek. Etter starten i Oslo besøkte de bibliotek i Ås, Horten, Moss og Sandefjord før de tok ferga videre til Sverige. Under besøket i Sandefjord kunne Rasmus Fangel Vestergaard fra København fortelle at turen foreløpig var en suksess. «Det har vært en skikkelig bra tur så langt. Vi har måttet ta oss litt ekstra tid ved hvert eneste bibliotek, så vi ble litt forsinket på slutten der», sier Fangel Vestergaard til Sandefjords blad. ■

Nytt bibliotek i London

Styret i bydelen Brent i nordvest-London besluttet i 2011 å stenge seks av bydelens bibliotek for å kutte ned på offentlige utgifter. Lokale aksjonister tok denne saken til retten i håp om å beholde bibliotekene, men til ingen nytte. Bibliotekene ble stengt. Men nå kan lokalbefolkningen juble over et splitter nytt bibliotek i bydelen. Ifølge BBC kostet biblioteket 10 millioner pund å bygge, og det huser 40 000 bøker, et kunstmuseum og rom for utstillinger og fremføringer. ■

Bortvist fra biblioteket

Hva er det lov til å snakke om i Asker bibliotek? Det var spørsmålet en Landøya-mann stilte i et brev til Askers ordfører etter å ha blitt bortvist fra biblioteket. Mannen forteller at han, sammen med en kamerat og to skilte misjonærer, skal ha blitt bedt om å forlate biblioteket fordi de hadde pratet om religiøs tro. Kulturhus- og biblioteksjef Live Gulsrud kan delvis bekrefte mannens historie. «Men det mannen mener var en samtale, oppfattet våre ansatte som en religiøs seremoni,» forklarer Gulsrud til Budstikka. ■

Bibliotekkokkelering. Initiativtakar til den glutenfrie kvelden, Hjørdis Almelid Vikenes (t.v.), takka biblioteksjef Birgitt Barstad Sørheim, kokk/faglærer Trond Urkegjerde og elevane hans frå Ørsta vgs, Malin Katrin Svastuen og Kristina Håskjold, for flott innsats i samband med den glutenfrie kvelden på biblioteket i Ørsta. [Foto: Laila Vikenes]

Velsmakande glutenfri bibliotekkveld

Norsk cøliakiforening (NCF), Ørsta vidaregåande skule og Ørsta folkebibliotek arrangerte 17. september ein glutenfri kveld på biblioteket. Restaurant og matfag ved Ørsta vgs hadde laga eit fyldig og velsmakande matbord. Vel 40 personar deltok på samlinga. Bakeleiar Hjørdis Almelid Vikenes frå NCF heldt eit foredrag om sine glutenfrie erfaringar. Ho Totteline dukka også opp...

Dei to elevane frå Ørsta vgs som deltok på den glutenfrie samhandlinga på biblioteket, saman med faglæraren sin, var veldig godt nøgde med resultatet.

Bakeprosessane

Malin Katrin Svastuen har fått auka kunnskapar om dette å bruke eige utstyr og reint utstyr i bakeprosessane. – Dette er viktig å kunne slik ein ikkje får kontaminert dei glutenfrie produkta der ein også produserer vanleg glutenhaldig bakst. Vidare er det flott at butikkkutvalet av glutenfrie produkt har vorte mykje betre no enn det var for nokre år sidan, meiner ho.

– Vi har lært mykje om både glutenfri matlaging og har sett kor takksame folk er for å få servert diettvennleg mat. Dette var eit flott arrangement. Ikkje minst gav det oss sjansen til å forsøke så mange verkeleg gode produkt. For å ikkje snakke om at vi

fekk prøve mange ukjente oppskrifter og smakar, seier Kristina Håskjold.

Smaksforskning

– Mange av basisoppskriftene som vi har fått av cøliakiforeninga vart forsøkt utvida med fleire smakar under tillaginga. Kjekt med litt prøving og feiling, eller skal vi kalle det forskning? For etterpå fekk ein sjansen til å velje å bruke dei produkta som var gode smaksrepresentantar for glutenfri matlaging. Som ein av elevane seier så skal ein verte ein god kokk, så må ein prøve mykje. Det var herleg å kunne vise fram resultatet, og det var fantastiske kjekt å sjå alle, både vaksne og born, som verkeleg kunne nyte variert og spennande mat utan å måtte bekymre seg for matintoleranse, konstaterer faglærer og kokk Trond Urkegjerde ved Ørsta vidaregåande skule.

Totteline

– Det er ikkje farleg å få tankar om frie kveldar, når elevar og lærarar på vgs stiller positivt opp og biblioteket opnar opp dørene sine. Her ser de ho Totteline, som bur i tarmen vår, og når nokon med cøliaki slepp å få gluten i tarmane, då kan ho Totteline pynte «tottan» sine med ringar som de ser her på t-skjorta til junior. Ho Totteline er NCF Junior sin maskot og synleggjer litt av

dei utfordringane som gluten kan gjere i tarmane til dei som ikkje toler gluten. Heldigvis går det fint an å leve gode glutenfrie liv. Og det er viktig å drive jamleg med folkeopplysning til dei rundt seg og satse på god hygiene og reinhald, understreka Hjørdis Almelid Vikenes.

Bibliotektips

– Vi sette stor pris på at Hjørdis frå Norsk Cøliakiforening tok initiativet til og var primus motor for denne kvelden. Ho hadde fått med seg Trond Urkegjerde og hans elever frå Ørsta vidaregåande. Dei laga til eit fantastisk glutenfritt matbord. Hjørdis kom med mykje god informasjon og praktiske tips. Slike initiativ set vi stor pris på. Er det andre lag og organisasjonar som ønskjer å ha informasjonskveldar på biblioteket, er det veldig fint. Lokala er til for å brukast.

Vi rettar ei stor takk til Hjørdis og Trond som begge gjorde sitt til at denne kvelden vart både lærerik og triveleg. Det er kjekt å ha personar rundt seg som er villig til å stå på litt ekstra, seier biblioteksjef Birgitt Barstad Sørheim. ■

– *Tekst og foto: Norsk Cøliakiforening*

Biblioteket åpner seg

Den kanskje største innovasjonen i den danske bibliotekverdenen de siste årene, er etableringen av de meråpne bibliotekene. Nå har bølgen kommet til Norge, og vi ser her nærmere på hva som har skjedd på Universitetsbiblioteket i Stavanger og på Majorstua filial i Oslo.

Norges første døgnåpne bibliotek

I høst slo Universitetsbiblioteket i Stavanger dørene opp på vidt gap. Studenter og ansatte med gyldige adgangskort fikk døgnåpen tilgang til biblioteket, året rundt. Det utvida bibliotektilbudet er ikke bare populært blant studentene. Det er også god egenreklame.

TEKST OG FOTO: KJETIL S. GRØNNESTAD
FRILANSJOURNALIST

– Jeg tok med idéen fra Danmark der jeg var med å åpne det første døgnåpne universitetsbiblioteket i 2007. Det døgnåpne biblioteket på Det Samfundsvidenskabelige fakultet på Århus universitet har vært en stor suksess. Det er ingen grunn til at det ikke skal bli en suksess her også, sier bibliotekdirektør Gitte Kolstrup, som foreslo et døgnåpent tilbud straks hun satte seg i direktørstolen januar 2014.

Enkel prosess

Kolstrup synes ikke prosessen med å jobbe fram det døgnåpne tilbudet var vanskelig. Men som i Danmark, var det også i Stavanger skepsis til å slippe folk inn i et ubetjent bibliotek.

– Vi var litt spente på forhånd. Vi tenkte på sikkerheten. Om noen ville overnatte her. Så langt har vi ikke hatt noen uheldige episoder, forteller Heidi Kvamme.

Sammen med de to andre hovedbibliotekarene Mona Henriksen og Kristin Dragvik, stod Kvamme for en stor del av det omfattende forarbeidet til det ubetjente universitetsbiblioteket.

For selv om prosessen var enkel, var det mye som måtte gjøres. Vilkår og konsekvenser av et døgnåpent tilbud måtte diskuteres og

forankres i organisasjonen. Både fagforeninger, hms-folk og rengjøringspersonale fikk komme til orde.

– Det vil alltid være noen som er skeptiske til det som er nytt. Men til slutt må du som leder skjære igjennom og si at slik blir det. Vi prøver, så ser vi hvordan det går. Hvis det ikke fungerer, med hærverk, tyveri eller forspilling, må vi revurdere det, sier Kolstrup.

Mikrochipping

Da vedtaket var fattet, stod sortering av boksamlingen for tur. 180 000 utstilte bøker ble redusert til 100 000. De resterende ble kastet, satt i magasin eller sendt til Nasjonalbiblioteket. Deretter ble alt utstilt materiale påført mikrochip. I motsetning til strekkoden, gjør mikrochippingen det mulig å gi informasjon til biblioteket om hva slags materiale som er forsvunnet. Bedre oversikt letter innkjøp av nytt materiale for å erstatte det tapte.

På grunn av mikrochippingen, måtte Universitetsbiblioteket investere i nye utlåns- og innleveringsautomater, alarmporter og overvåkningskamera. Kameraet foto-

graferer personer som tar materiale ut av biblioteket uten å ha registrert lånet. Bildet sendes som e-post til ansvarlig personell.

– Som regel har noen glemt å registrere utlånet. Når alarmen går, registrerer kamerate også de som går tilbake til biblioteket igjen for å registrere utlånet, sier bibliotekdirektøren.

Sikkerhet

Ifølge Kolstrup har det ikke vært voldsepisoder i noen danske døgnåpne universitetsbibliotek. Likevel er det viktig å tenke sikkerhet. Når betjeningen har gått hjem, er det kun mulig å komme inn i biblioteket med student- eller ansattkort. Vektore er innom lokalene i løpet av natta for å sjekke at alt er ok. Det er montert alarmknapp, og det er synlige oppslag om nødnummer og nummer direkte til vektorselskapet. Bibliotekbrukerne kan ringe direkte til vektoren hvis de følger seg utrygge uten at de vil utløse alarmen.

– Vi oppfordrer også til sunn fornuft. Det er ikke nødvendig å oppsøke biblioteket klokka tre om natta alene. Det er bedre å komme to og to, sier Kolstrup.

Det er hovedbiblioteket på campus på Ullandhaug som er døgnåpent. Det at disse lokalene ligger langt fra sentrum, var ikke ►

Positiv. – Jeg er svært glad for det døgnåpne biblioteket. Normalt sitter jeg her og studerer til klokka ni om kvelden. I eksamensperioden sitter jeg til klokka tolv, sier Noria Abdullah, mastergradsstudent i reservoarteknologi ved Universitetet i Stavanger.

årsaken til det. Ifølge Kolstrup har ikke det sentrumsnære Århus universitet hatt ordensproblemer. Men et døgnåpent bibliotek midt i sentrumskjernen tror hun imidlertid ville bydd på flere utfordringer.

Også åpent universitet?

Avdelingsbiblioteket på institutt for musikk og dans ligger i Bjergstedparken ved Stavanger konserthus. De har også utvidet åpningstida, men «kun» til mellom 07-23. Det er ikke nærheten til sentrum som gjør at dette biblioteket ikke er døgnåpent. Biblioteket i Bjergsted ligger i et leid bygg. Derfor ønsker ikke universitetet å investere pengene til et nytt adgangssystem som må til for å få et døgnåpent tilbud.

Biblioteket på campus ligger i Kjølv s hus som også huser Det teknisk-naturvitenskapelige fakultet. Klokka 23 låses universitetets ytterdører. Da stenges forbindelsen mellom biblioteket og resten av universitetsbygget med en ny sikkerhetsport.

Mange studenter vil sitte og jobbe til

langt på kveld. Ikke minst i eksamensperioden.

– Det er spesielt de internasjonale studentene som bruker biblioteket utover kvelden, sier Kristin Dragvik.

Mange av dem bor i hybler på campus. De har færre nettverk i distriktet. Derfor oppholder de seg mer på Ullandhaug.

– Det bygges stadig flere studentboliger her. Det døgnåpne biblioteket bidrar til mer liv på campus, slår Mona Henriksen fast.

Læringscenter

– Ved å være offensive, og gi nye tilbud til studenter og ansatte, synliggjør vi biblioteket. Dermed blir det lettere å argumentere for at vi trenger større bevilgninger, sier Kolstrup.

Det kan komme godt med. Kolstrup har nemlig store planer for Universitetsbiblioteket. Hun vil videreutvikle det til et fullverdig læringscenter med blant annet faste tilbud om datahjelp og skriveopplæring i akademiske tekster.

Hun planlegger også ominnredning av dagens bibliotek. Det skal få flere soner, med en glidende overgang fra stilleområde, til et mer livlig arrangementsområde med sittegrupper og scene for foredrag, diskusjoner og presentasjoner.

Nylig innviet biblioteket den første delen av dette «nye» biblioteket. Det er en stillesone i underetasjen med lesesalsplasser i friske farger blant bokreolene.

– Trenden i Danmark er at stadig flere bøker fjernes fra bibliotekene. Men dette må ikke gå for langt. Studentene trives i et bokmiljø, understreker Kolstrup.

Selv om det er store planer for de eksisterende lokalene, er det ingen tvil om hva som er bibliotekdirektørens optimale drøm:

– Jeg ønsker et nytt bygg. Et læringscenter for alle studenter som inneholder alle fasiliteter de trenger i studiehverdagen. Utover bygget, vil det bety mer samarbeid på tvers i organisasjonen og bedre utnytting av ressurser på hele universitetet, sier hun. ■

Om døgnåpent bibliotek:

- Kamera og utlåns-/innleveringsautomater er kjøpt inn av Lyngsø systems.
- 120 000 mikrochipper er kjøpt inn fra Axiell.
- Utgifter til etablering av døgnåpent bibliotek i Stavanger.
- Kr 900 000 til mikrochipper, alarmporter, overvåkningskamera og utlåns-/innleveringsautomater til bibliotekavdelingene på Ullandhaug, Bjergsted og Arkeologisk museum.
- Kr 700 000 til lønnsutgifter for studentassistenter. Lønnsutgifter til faste ansatte kommer i tillegg.
- Universitetsbiblioteket på Ullandhaug er på 3000 m², pluss kontorer og magasin på 1600 m².
- Avdelingen i Bjergsted er på 100 m² som inkluderer kontor og lesesal. Magasinet er på 20 m².

VELKOMMEN TIL BIBLIOTEKET
- Alltid åpent!

– Vi er det første universitetsbiblioteket som har absolutt alt fullstendig åpent 24 timer, hver dag hele året, sier Gitte Kolstrup, bibliotekdirektør ved Universitetet i Stavanger.

Positive landet rundt

Etter å ha kontaktet en håndfull bibliotekdirektører på norske høyskoler og universitet, går det fram at det er positive forventninger til forsøket i Stavanger selv om kunnskapen om prosjektet ikke er spesielt stor.

– Jeg kjenner til døgnåpne bibliotektilbud i Danmark og USA, sier Jesper Christian Mørch, bibliotekdirektør ved Universitetet i Agder.

Han er positiv til ubemanna døgnåpne bibliotek. Ressursbruken gjør at han er skeptisk til døgnåpne tilbud med beman-ning.

Flere planlegger døgnåpent bibliotek

Agder får ikke døgnåpent bibliotektilbud med det første. Hverken studenter eller universitet har etterspurt dette. Lenger nord er det imidlertid tilsvarende prosjekt på vei.

– Vi diskuterer det og synes det er en utmerket idé. Vi tenker å knytte det sammen med et prosjekt hvor vi skal renovere noen biblioteklokaler og legge opp til mer selvstyrte studentaktiviteter, sier Lisbeth Tangen, bibliotekdirektør ved NTNU.

Tidshorisonten for når studentene ved NTNU kan gå på biblioteket også klokka 03.00 om natta, er ennå ikke avklart. Da virker det som planene for døgnåpent bibliotek er kommet enda et hakk lenger nord.

– Vi forventer å ha et av bibliotekene, i hvert fall en etasje, døgnåpent om cirka et år. Vi er i gang med prosjekteringen av denne ombyggingen. Det er jo slik at de aller fleste bibliotek er bygget for å være lukket. Da kreves det ombygging når de skal åpnes opp, sier Johanne Raade, direktør ved Universitetsbiblioteket i Tromsø – UiT Norges arktiske bibliotek.

Oppgradering. – Vi kjøpte inn nye utlåns- og innleveringsmaskiner da alt materiale fikk mikrochip, sier Heidi Kvamme.

Sjekkliste for etablering av døgnåpent bibliotek:

- Få oppbakking fra ledelsen
- Forankre døgnåpent tilbud i organisasjonen
- Sorter samlingen
- Alt utlånsmateriale må mikrochippes
- Kjøp inn nødvendig utstyr som kamera, og utlåns-/innleveringsautomater
- Sørg for sikkerhet med overvåkningskamera, vaktelskap, alarm, adgangskort m.m.

Satser på morgenfugler i stedet for natteravn

Ifølge Live Rasmussen, overbibliotekar ved Realfagsbiblioteket i Oslo, er ikke biblioteket fremmed for å teste ut døgnåpent bibliotek, ikke minst siden dette fungerer bra i andre steder som på Imperial College midt i London. Men foreløpig har Studentparlamentet stemt dette ned.

– De ønsket seg heller gode tilbud på morgenkvisten for å komme seg opp og i gang med lesingen. Så nå sørger vi for morgenkaffe til early birds og har fikset noe gratis eksamensfrokostservering, sier Rasmussen.

Hun forteller videre at rektoratet ønsker svært begrenset bruk av Universitetets lokaler i tidsrommet 24 – 06 på grunn av sikkerhet og ulike praktiske implikasjoner. ■

Meråpent skaper mer aktivitet

Korpsmusikk og gratis boller og brus til alle markerte åpningen av meråpent bibliotek på Majorstua i begynnelsen av juni. Fire måneder etter er det fortsatt stor entusiasme for prosjektet, både blant de ansatte og brukerne. Og meråpent bibliotek ser ut til å være mest populært blant menn.

Skål! Biblioteksjefen i Oslo, Kristin Danielsen, og daværende byråd, Hallstein Bjercke, skåler under åpningen av meråpne Majorstua bibliotek, og forsikrer at meråpent bibliotek ikke betyr lavere bemanning.

Alle foto: Anette Andresen

TEKST: CAROLINE SVENDSEN
FRILANSJOURNALIST

– Vi er veldig stolte over det vi har å tilby, sier Eirunn E. Gauslaa, avdelingssjef ved Deichmanske bibliotek på Majorstuen. Etter at Majorstua bibliotek nå har vært et

meråpent bibliotek i rundt fire måneder, viser tallene så langt at biblioteket har blitt mer brukt i løpet av denne perioden, også i løpet av den ordinære åpningstiden. Fra 1.

juni til 30. september har antall besøk i åpningstiden økt med hele 25 prosent.

Meråpent bibliotek er en utvidelse av det ordinære bibliotektilbudet. I praksis ►

betyr det at brukerne kan benytte biblioteket utenom ordinær åpningstid. Det gjøres ved at brukerens vanlige bibliotek kort oppgraderes til et adgangskort. Fra åpningen av meråpent bibliotek på Majorstua 1. juni og frem til 30. september hadde 5661 brukere tilgang til meråpent. Kanskje litt overraskende viser tallene at det er en overvekt av menn som benytter seg av denne nye ordningen. Hele 60,41 prosent av brukerne som benyttet biblioteket utenfor åpningstiden var nemlig menn. Ellers er det flest kvinner som låner bøker i den ordinære åpningstiden. Eirunn Gauslaa er ikke spesielt overrasket over disse tallene.

– Vi vet allerede at det er flest kvinnelige lånere i den ordinære åpningstiden. Nå ser vi at mange av de som kommer til biblioteket først om morgenen og går sist om kvelden er menn. Dessuten er det ganske mange menn her på dagen, forteller hun. Tallene viser også at det er timen rett etter at biblioteket stenger som er mest besøkt, hvis man ser på de timene i døgnet der biblioteket er meråpent. Og tilbudet ser foreløpig ut til å falle i smak hos de fleste aldersgrupper. Også småbarnsforeldre benytter anledningen til å gå på biblioteket med barna utenfor ordinær åpningstid.

Den eneste gruppen som hittil ikke har tatt i bruk biblioteket utenfor åpningstid, er ungdommen.

– Det er ikke så mange 15-åringer som har benyttet seg av at biblioteket er meråpent enda, men vi håper tallet øker etterhvert sier Gauslaa.

Grunnen til at akkurat Majorstua bibliotek ble det første biblioteket i Oslo til å ha meråpent er at biblioteket er den filialen med høyest utlån i Oslo etter hovedbiblioteket. Lambertseter bibliotek åpner som meråpent bibliotek i slutten av oktober og etterhvert skal filialene på Stovner og Tøyen også følge etter. Planen er at åtte til ti filialer etterhvert skal bli meråpne.

Ikke først

Oslo er ikke det første stedet i landet med et slikt meråpent tilbud. Flere andre byer

Begeistring. Avdelingssjef Eirunn Gauslaa på Majorstua bibliotek sier de har fått mange begeistrede meldinger fra brukere som har benyttet biblioteket etter den ordinære åpningstiden.

tilbyr meråpent bibliotek, deriblant Stavern, Sarpsborg og Tromsø. I Danmark har ordningen allerede eksistert noen år og det var også den danske ordningen daværende kulturbyråd Hallstein Bjercke i Oslo har latt seg inspirere av.

– Jeg var rundt i Europa og andre steder i Norge for å lære om meråpent bibliotek sa Bjercke til Bok og Bibliotek i forbindelse med lanseringen av meråpent på Majorstua 1. juni. Han viste til at de meråpne bibliotekene ble like mye brukt som før i København, men at bibliotekene ble brukt på en annen måte. Han forsikret om at tanken fremover var at bibliotekene skulle være «minst like bra» betjent som nå, og at meråpent kun skulle være et supplement til den ordinære bibliotekdriften. Bjercke var heller ikke engstelig for sikkerheten nå som biblioteket er åpent for alle, uten at de ansatte er tilstede. Blant annet er kameraer montert i lokalene og vektore er innom biblioteket hver kveld for å sjekke at alt står bra til. Sikkerhets- og bibliotekssystemene er levert av Axiell og Bibliotekta.

– Jeg tror det handler om god tilrette-

legging samtidig som vi viser folk tillit, sa Bjercke. Han innrømmet at bibliotekene i København hadde opplevd noen vanskeligheter rett etter at de ble meråpne. Dette ble blant annet løst ved å ha flere vektore tilstede i bibliotekene og noen andre mindre tiltak og det har ikke vært noe mer problemer på bibliotekene i København siden.

Ifølge Eirunn Gauslaa på Majorstua bibliotek har de ikke opplevd noen vanskeligheter i den perioden biblioteket har vært meråpent.

Annerledes bruk

– Det som er litt artig er at vi ofte ser at brukerne har ommøblert litt når de bruker biblioteket på kvelden. Det virker som folk er komfortable her på en helt annen måte, og bruker lokalet annerledes, sier hun.

I forbindelse med at Majorstua bibliotek ble meråpent ble det også gjort en fullstendig ombygging og reorganisering av lokalene. Det blir anslått at det vil koste mellom 1, 5 og tre millioner kroner for å oppgradere hver filial til meråpent. På Majorstua trengte biblioteket allerede en oppussing, og det var de ansatte som sto for oppussingen og rehabiliteringen mens biblioteket var stengt i seks uker i vår. Slik fikk de påvirke utformingen av prosjektet sammen med den nederlandske arkitekten Aat Vos og komme med innspill til hvordan sluttresultatet skulle bli.

Gauslaa forteller at før virket nok de forskjellige områdene i biblioteket mer oppstykket, mens det nå har blitt lagt vekt på å utforme flere ulike soner. Etter at biblioteket har vært meråpent i fire måneder merker de ansatte at det nok er for få sitteplasser.

– Vi skal se på møbleringen igjen og kommer nok til å kjøpe flere møbler. Det er også mulig vi kommer til å rendyrke sone litt mer, sier Gauslaa.

Hun forteller videre at det kan virke som meråpent bibliotek fungerer som en møteplass for en del mennesker. Gauslaa oppfordrer samtidig brukerne til å arrangere egne ting i biblioteket som strikkegrupper, lesegrupper eller språkgrupper når biblioteket er meråpent. Det koster

Kodelås. For å komme seg utenom betjent åpningstid, drar brukeren kortet og taster en kode.

ingenting å bruke biblioteket til slike formål.

– Vi ønsker at folk skal ta i bruk lokalene til egne aktiviteter, sier hun

Så langt har alle pilene pekt oppover for bruken av meråpent på Majorstua bibliotek. Brukerne av tilbudet gir også mye tilbakemeldinger om at de er svært fornøyde.

– Vi er spent på å se effekten i høst nå som vi er tilbake i hverdagen for fullt, sier Gauslaa. Foreløpig har de opplevd mer å

gjøre i åpningstiden, større trykk i skranke og at det har kommet en del nye brukere til biblioteket.

– Vi ønsker å kunne tilby mer og bedre veiledning, og vi ser allerede at vi må ha gode driftsrutiner for å besvare henvendelsene, sier Gauslaa.

Redd for kutt

Hos Bibliotekarforbundet er de spent på å se hvordan erfaringene med meråpent bibliotek blir fremover. Frykten er at utvide-

de åpningstider uten at personalet er til stede kan føre til at det kuttes i antall ansatte på sikt.

– Meråpent bibliotek må ses på som et supplement og ikke en erstatning for de vanlige bibliotekstjenestene. I åpningstiden er de biblioteksansatte der for å gi hjelp og veiledning til kundene. Det er en viktig samfunnsoppgave, sier forbundsleder Margunn Haugland i Bibliotekarforbundet.

Haugland forteller at det i Danmark nå er en tendens til at det kuttes i bemanningen på de meråpne bibliotekene.

– De har jo holdt på lenger med meråpne bibliotek i Danmark og vi ser at kuttdiskusjonen er i gang der, sier hun.

Uten biblioteksansatte tilstede må brukerne greie seg selv, og får ikke nødvendigvis tilgang til de samme tjenestene.

– Vi hadde foretrukket at det i stedet var blitt brukt mer penger på å ha flere ansatte i åpningstiden eller at det var ansatte tilstede i hvert fall noen kvelder i uken etter åpningstid, sier Haugland.

Hun sier også at erfaringene i Danmark viser at meråpent bibliotek er veldig bra besøkt i begynnelsen, men at det nå viser seg at det er færre som besøker biblioteket når ikke personalet er tilstede.

Om det også blir fasiten i Norge etter hvert gjenstår å se. ■

På vakt. Meråpent bibliotek må ses på som et supplement og ikke en erstatning for de vanlige bibliotekstjenestene, sier Margunn Haugland, leder i Bibliotekarforbundet. (Foto: Bibliotekarforbundet)

Nytt flerbrukshus i Vestnes

Kosbergs arkitektkontor har, etter forespørsel fra Vestnes kulturhus vennelag, utarbeidet et forslag til et nytt flerbrukshus i Vestnes sentrum. Skissene viser et bygg med lokale for kulturskole, bibliotek, to saler og en rekke smårom til forskjellig bruk. Bygget er foreløpig bare på idéstadiet, men leder for Vestnes kulturhus vennelag, Hanne Salthammer, mener forslaget er realiserbart. «Dette bør være eit hus som kan brukast til mykje. Det skal ikkje vere eit hus forbeholdt «fin-kultur», men eit hus med plass til mange funksjonaliteter, også konferanser og næringsverksemd», sier Salthammer til Vestnesavisa. ■

Bibliotek-helt til Gjøvik

I januar kommer den amerikanske bibliotekaren Scott Bonner til bibliotekfestivalen på Gjøvik. Bonner ble verdenskjent i fjor sommer etter opptøyene i byen Ferguson i USA i kjølvannet av at en svart 18-åring ble drept av en hvit politimann. Mens skoler stengte under opptøyene, holdt Ferguson public library åpent. Biblioteket ble et fristed hvor folk kunne spise og hvile, og som bibliotekets leder og eneste heltidsansatt, ble Bonner hyllet som en helt. Fylkesbiblioteksjef Tone Nyseter er fornøyd med å få Bonner til landet. «Historien om Bonner og Ferguson åpner øynene for større perspektiver», sier Nyseter til Oppland Arbeiderblad. ■

Mennesker til utlån

Fyrverkeriet bibliotek på Raufoss i Vestre Toten har utvidet tilbudet sitt til å ikke bare leie ut bøker, men også mennesker. Biblioteksjef Mona Myrland står bak prosjektet som går ut på at innvandrere kan låne nordmenn i en time. På den måten kan nordmenn og innvandrere prate og bli kjent, noe som kan gjøre innvandrere mer integrert i samfunnet. Både bibliotekets norske og utenlandske gjester er positive til prosjektet, ifølge nrk.no/ho. «Dette var et morsomt tiltak. Men hvis jeg låner en bok, må jeg levere boka tilbake. Men hva hvis jeg låner en person?», spør Mohamed Mulhtar fra Somalia og ler. ■

Deichman satser på kommunikasjon

I deres kamp for å opprettholde bibliotekets posisjon i samfunnet, har Deichmanske bibliotek opprettet stillingen kommunikasjonssjef for å øke folkets kjennskap til tilbudene deres. Av de 160 søkerne falt valget på Jørn Johansen. 51-åringen har lang erfaring i kultur- og mediebransjen både i inn- og utland. Johansen mener den nye stillingen er viktig for bibliotekets fremtid. «Min jobb blir å sørge for relevant, rask og aktiv kommunikasjon, ikke minst i digitale kanaler, slik at ingen går glipp av de mange og gode tilbudene som Deichmanske har», sier Johansen til mynewsdesk.com. ■

Byrå: OktanOslo

Er du bibliotekar, hører du til hos oss – uansett hvor du jobber

Hvorfor Bibliotekarforbundet?

- Ivaretar deg i lokale lønnsforhandlinger.
- Tilbyr gratis kurs for medlemmer og tillitsvalgte.
- Inviterer til medlemsmøter med faglig påfyll.
- Inkluderer gratis abonnement på tidsskriftet «Bibliotekaren».
- Tilbyr gode forsikringsvilkår.
- Har stipendordninger du kan søke på.
- Gir råd og veiledning, og advokatbistand om nødvendig.
- Gir deg innflytelse på BFs arbeid med bibliotekpolitikk og arbeidslivsspørsmål.

Meld deg inn nå!

Innmeldingsskjema finner du på
<http://bibforb.no/medlemskap/bli-medlem/>

**Alle nyinnmeldte er med i trekning
av en iPad hvert kvartal.**

Hvorfor trenger vi profesjonene?

Hvorfor må man ha utdanning som farmasøyt for å etablere en forretning som selger medisiner, eller utdanning i barnehagepedagogikk for å ha fagansvar i en barnehage?

AV PROFESSOR RAGNAR AUDUNSON
HØGSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS, AVD. ABI

Da flertallet i den departementsoppnevnte bibliotekskomiteen av 1919 argumenterte for nødvendigheten av bibliotekfaglig profesjonsutdanning i alle typer bibliotek, la de profesjonens samfunnsoppdrag til grunn: En barnebibliotekar trenger ikke i sitt daglige arbeid kunnskap om inkunabler og bibliotekaren ved Library of Congress vil til daglig ha liten nytte av det hun eller han har lært om barnebibliotekararbeid. Men gjennom profesjonsutdanningen «har de lært å se alt bibliotekararbeide som en enhet».

Det vil si: gjennom den refleksjonen over samfunnsoppdraget som en profesjonsutdanning stimulerer til og som er en helt sentral dimensjon ved enhver profesjonsutdanning,

kan det spesialiserte arbeidet som en bibliotekar utfører ved den virksomheten og den avdelingen der

vedkommende er tilsatt, settes i sammenheng med profesjonens helhetlige samfunnsoppdrag. Det er avgjørende for realiseringen av samfunnsoppdraget. Måten denne komiteen tenkte på i sin rapport fra 1921 kan vi lære av i den pågående diskusjonen om bibliotekarar eller ikke-bibliotekarar i dagens folkebibliotek.

Men la oss først ta et mer allment utgangspunkt. Lov om barnehager med forskrifter slår fast at lederen i en barnehage og alle ansatte med pedagogisk lederansvar skal ha utdanning som barnehagelærer. Man kan ansette mennesker med andre fagbakgrunner i vilden sky. Både bibliotekarar og kokker kan helt sikkert

yte verdifulle bidrag i en barnehage. Men den som skal ha faglig lederansvar og sørge for at virksomheten settes inn i en førskolepedagogisk kontekst, skal ha profesjonsutdanning på feltet. Derfor kan vi tallfeste hvor mange tilsatte med utdanning som barnehagelærere det skal være i en kommune og med jevne mellomrom skriver avisene om mangelen på personale med denne fagutdanningen. I april i år kunne for eksempel Aftenposten melde at Oslo mangler 500 barnehagelærere.

Hva er bakgrunnen for at man på mange virksomhetsområder har krav om profesjonsutdanning? Hvorfor må man ha utdanning som farmasøyt for å etablere en forretning som selger medisiner eller ut-

danning i barnehagepedagogikk for å ha fagansvar i en barnehage?

Når en profesjon oppnår legitimitet for kravet om

jurisdiksjon, som profesjonsforskerne kaller det, over et visst arbeidsområde, har det ulike årsaker. Én viktig årsak er naturligvis at det å utføre de aktuelle arbeidsoppgavene, krever avansert og spesialisert kunnskap som må læres gjennom profesjonsstudier. Utilstrekkelig mestring av profesjonskompetansen, kan sette liv og helse i fare. Det er bakgrunnen for at man for de helsefaglige profesjonenes vedkommende har autorisasjonsordninger. De skal sikre at ikke mennesker uten solid profesjonsfaglig kompetanse slippes løs på områder der mangelen på slik kompetanse kan gjøre uopprettelig skade. Men det er ikke bare denne kompetansen som er grunnlaget for den legitimiteten profesjo-

ner har. Profesjonenes samfunnsoppdrag og etikk er også av avgjørende betydning.

Samfunnsoppdraget innebærer at profesjonsutøveren har et oppdrag som går utover det å fremme interessene til den virksomheten hun eller han er ansatt i. En sykepleier ansatt på et sykehjem drevet av det private konsernet Aleris, har et ansvar som går utover det å fremme konsernets interesser. Sykepleieren er i minst like høy grad forpliktet på sykepleieprofesjonens samfunnsoppdrag. Det er en viktig bærebjelke for tilliten til profesjonsutøveren. Profesjonsetikken og profesjonskollektivets kontroll med at den enkelte profesjonsutøveren handler i samsvar med de etiske normene skaper trygghet for at profesjonsutøveren ikke lar egeninteresse styre sin praksis. Skal jeg kjøpe en leilighet eller en bil forventer jeg ikke annet av eiendomsmegleren eller bilselgeren enn at de forfølger sin egeninteresse, som er å oppnå høyest mulig pris. De vil sannsynligvis ikke aktivt peke på og promotere feil og mangler ved boligen eller bilen. Derfor er det tryggest å ha med en rådgiver som er kyndig med hensyn til bygningsspørsmål eller biler når en slik handel skal slutes. Når vi forholder oss til profesjonsutøvere er det ikke – eller bør det ikke være – slik. Vi forventer at legen har pasientens beste og samfunnsoppdraget for øye når hun eller han gir sine råd, at læreren har elevenes beste og samfunnsoppdraget for øye, at bibliotekaren brukerens interesser og samfunnsoppdraget for øye osv.

Denne treenigheten mellom solid profesjonskompetanse, samfunnsoppdrag og etikk finner vi i alle profesjoner. Men sannsynligvis er det slik at balansen mel-

” *Utilstrekkelig mestring av profesjonskompetansen, kan sette liv og helse i fare.*

lom dem varierer. Tilliten til en kirurg vil i helt avgjørende grad styres av kirurgens teknisk-faglige dyktighet og rulleblad. Tilliten til en allmennlege, og vurderingen av allmennlegens kompetanse, påvirkes nok i sterk grad også av andre forhold, for eksempel kommunikative evner. Og for mange profesjoners vedkommende vil legfolk i mange tilfelle mene at rent teknisk kunne arbeidet vært utført uten profesjonsfaglig utdanning. Det vil sannsynligvis ikke ende med noen katastrofe om en person med lang erfaring i å arbeide med barn og som ellers har det som kalles personlig egnet, får pedagogisk lederansvar for en barnehageavdeling. Ikke på kort sikt. Man kan skaffe seg realkompetanse på feltet sosialt arbeid på mange vis, og det vil kanskje heller ikke på kort sikt føre lukt ut i fordervelse om en person uten sosionomutdanning men som har god realkompetanse og er godt egnet, ansettes som sosionom i NAV.

Men på lang sikt vil en ansettelsespolitikk som ikke legger avgjørende vekt på profesjonskompetanse undergrave kvaliteten i barnehagene og sosiale tjenester.

Her kommer de to andre dimensjonene i det som er profesjonskompetanse i tillegg til den faglige kjernen inn: samfunnsoppdraget og profesjonsetikken. Bibliotekenes samfunnsoppdrag er komplekst og det har utviklet seg over tid. Men det utgjør samtidig en helhet og det står i en historisk kontinuitet. Nå er det fokus på rollen som møteplass og biblioteket som debattarena. Men møtene og arrangementene i biblioteket er virkemidler som skal bidra til å realisere de grunnleggende verdiene i bibliotekenes samfunnsoppdrag. Det økte fokuset på møter og debatter må settes inn i denne konteksten. Det krever refleksjon over hvordan samfunnsoppdraget må utvikles og tilpasses for å være relevant under endrede betingelser og refleksjon over hvordan møteplass- og debattfunksjonen kan utformes slik at denne virksomheten blir relevant og viktig for samfunnsoppdragets grunnverdier.

Bibliotekene i dag trenger, slik det er framholdt i debatten, ekspertise på mange områder. Men disse ekspertisene må knyttes sammen og det som skal knytte dem sammen og skape helhet, er samfunnsoppdraget. Slik refleksjon er en viktig del av profesjonaliteten – den bibliotekfaglige

” *Man må ikke skjære over den kunnskapsgrenen man sitter på.*

Forventningsfulle bibliotekarstudenter inntar Høgskolen i Oslo og Akershus.

profesjonaliteten. Ved universitetenes litteraturvitenskapelige institutter er sannsynligvis ikke studier av og refleksjon over bibliotekenes samfunnsoppdrag en sentral del av undervisning og faglig virksomhet. Det er nok først og fremst ved bibliotek og informasjonsstudiene ved Høgskolen i Oslo og Akershus og dokumentasjonsvitenskap ved Universitetet i Tromsø at dette er en viktig del av den kompetansen vi prøver å formidle til studentene. Derfor tror jeg det er av stor viktighet at det vi kan kalle de ulike ekspertområdene i biblioteket har denne profesjonsfaglige forankringen. Det var ved Det Informationsvidenskabelige Akademi (IVA) – tidligere bibliotekskolen i Danmark, nå et institutt ved Københavns Universitet – den viktige og mye brukte fireromsmodellen

for folkebiblioteket ble utviklet; det er ved bibliotekstudiene i Oslo og dokumentasjonsvitenskap i Tromsø at begrepene lavintensive og høyintensive møteplasser ble utviklet, bibliotekets potensial som sosial kapitalbygger og aktiviteten til dem som ikke låner er blitt utforsket og analysert. Man må ikke skjære over den kunnskapsgrenen man sitter på. Sier man at en ubestemt krets av utdanninger er like relevante og at det man trenger å kunne om

bibliotek, kan læres på stedet og i praksis, er det det man faktisk gjør.

En del av profesjonaliteten er også at man har øye for de historiske linjene i en utviklings- og forandringsprosess. Det er et viktig ankerfeste mot å bli forført av døgnflutetrender. Når dagens bibliotekledere peker på det nye ved for eksempel rollen som uavhengig møteplass og debattarena er det på mange vis litt forstemmende. For dette er jo midt i tradisjonen. Det er midt i samfunnsoppdraget slik det utkrystalliserte seg i folkebibliotekenes barndom og slik det ble nedfelt i folkebibliotekloven av 1971 – formuleringer som fremdeles er kjernen i dagens formålsparagraf. Jeg mener: På 1920-tallet satte Grünerløkka filial opp Shakespeares En midsommernattsdrøm med barn og unge fra bydelen i rollene. Stykket ble til og med vist på Centralteateret. På 30-tallet hadde Sandaker-Torshov filial diskusjonsklubb der ungdom fikk trening i borgerferdigheter. Det fireromsmodellen beskriver som opplevelsesrommet, det performative rom, læringsrommet og deltakelsesrommet var tilstede i fullt monn.

Jeg ser fram til en reportasje i Aftenposten om bibliotekarmangelen i Oslo. ■

Flere meninger om kompetanse, se s. 24 og 29.

Meningen med livet – for fagbibliotekene

AV LARS EGELAND
DIREKTØR FOR LÆRINGSSENTERET
VED HØGSKOLEN I OSLO OG AKERSHUS

Hvorfor er vi til? Hva vil våre eiere med oss? Hvordan vil fagbibliotekene være om 10-20 år? I et innlegg i Aftenposten i høst ble satsing på bibliotek sammenlignet med om man i 1930-åra ville satse på hestedrosjer. Sjøl om vi synes bibliotek er viktig, er det ikke gitt at alle andre synes det. Og biblioteket er jo ikke viktig om det bare er bibliotekarene som synes det, og ikke våre eiere og brukere.

Mens folkebibliotekene har en egen lov med en ny formålsparagraf som utfordrer bibliotekene til å bli lokale debattarenaer, finnes det ikke noe tilsvarende for fagbibliotekene, utover at «Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning» (studietilsynsforskriften) stiller krav om at en institusjon må ha «tilfredsstillende ressurser i form av lokaler, utstyr og bibliotek» for å bli akkreditert som høyskole eller universitet. Biblioteket skal være «tilpasset primærvirksomheten og utgjøre et fullt forsvarlig lærings- og arbeidsmiljø for studenter og ansatte» står det videre. Hvis man er på jakt etter fagbibliotekenes samfunnsoppdrag, er det ikke veldig mye hjelp i å studere de siste årenes stortingsmeldinger eller andre offentlige dokument. Det er kjekt å ha bibliotek i høyere utdanning, men det er ingen klare bestillinger med hensyn til hva biblioteket skal levere.

Høyere utdanning har tradisjon for respekt for den enkelte institusjons autonomi. Det betyr at det er vanskelig å tenke seg at noen skulle instruere institusjonene med hensyn til hvordan de bør styre bibliotekene deres. Samtidig er det også en manglende kjennskap til bibliotekene i mange institusjoners ledelse. Det betyr at vi ikke kan forvente at andre utvikler et samfunnsoppdrag til oss. Vi må selv utvikle en idé om hva fagbiblioteket kan bi-

dra med for våre eiere. Vi må selv utvikle en visjon om hvordan fagbiblioteket ser ut om 20 år.

Sjøl tror jeg at både folkebibliotek og fagbibliotek kan ha en stor framtid foran seg som sentrale steder og arbeidsfellesskap i den digitale tidsalderen. De kan bli møtesteder som utvikler og fremmer nye forbindelser mellom mennesker. Et senter for studentfellesskap og forskerfellesskap. Det er tross alt kunnskap vi skal leve av i framtida. Biblioteket må etablere seg som

«et tredje sted» – som understreker at mennesket ikke bare er forbrukere av innhold, men også aktive bidragsytere. Det vil

bety en endring av fokus fra å levere andres innhold, til selv å legge til rette for produksjon av innhold.

Strukturen i høyere utdanning er i endring gjennom fusjoner. Undervisning og læring er i endring gjennom økt digitalisering og ideen om «flipped classroom». Mens folkebibliotekene fortsatt i hovedsak er papirbaserte, så er den digitale bruken i fagbibliotekene allerede mange ganger større enn det tradisjonelle bokutlånet. Hvis noen tror at bibliotekenes hovedoppgave framover er å låne ut papirbøker, så er det en begrunnelse for bibliotek som fort vil gjøre bibliotekene irrelevante. Hva skal være bibliotekets oppgave når kunnskapen er tilgjengelig uavhengig av sted på nettet? Er det da

ikke tilstrekkelig å ha et kontor som er ansvarlig for å inngå kontrakter med digitale innholdsleverandører? Hvor store variasjoner på digital tilgang kan vi tillate mellom institusjonene og fortsatt snakke om lik rett til utdanning?

I den nasjonale bibliotekstrategien sier regjeringa seg fornøyd med dagens fjernlånsordning, men de viser til at etterspørselen etter digitalt fjernlån er minimal. Den vil imidlertid øke. De aller fleste leverandørene av digitalt innhold som vi ved HIOA har avtale med, forbyr digitalt fjernlån. En framtidsretta forskningsinfrastruktur vil kreve en helt annet politikk på dette området.

De mindre fagbibliotekene knyttet til forskningsstiftelser er i alvorlige problemer. Bibliotekvirksomheten er blitt såpass krevende at det er vanskelig for en bibliotekar å kunne håndtere alle sider ved virksomheten. Tilgangen til digitale kilder blir ofte svært dyr for disse små forskningsstiftelsene, slik at de i virkeligheten er avhengig av å ha ansatte eller besøk av studenter som har digital tilgang gjennom et universitet eller en høyskole. Lar det seg i framtida gjøre å ha selvstendige forskningsbibliotek som ikke er knyttet til et universitet eller høyskole? Eller er det et ansvar for staten å gi forskere nødvendig tilgang til kunnskapskilder?

Liber, den europeiske foreningen for forskningsbibliotek, har satt fagbibliotekenes framtid på dagsordenen gjennom sin strategi – «Reinventing the Library for the

Future». Planen fokuserer på tre områder:

- Vitenskapelig kommunikasjon og forsknings-infrastruktur med fokus på forskningsdata.
- Re-skape forskningsbiblioteket med fokus på digitalisering, digitale kulturminne-samlinger (LIBER omfatter også nasjonalbibliotekene i Europa), digital kuratering og formidling samt re-design av det fysiske biblioteket.
- Markedsføring og lobby-virksomhet på vegne av bibliotekene for å synliggjøre bibliotekenes rolle i forskning.

Liber jobber nå gjennom ulike grupper for å utvikle denne strategien.

Universitets og høyskolerådets bibliotekutvalg (UHR-B) har arbeidet med et strateginotatet «Bibliotek i Universitets- og høyskolesektoren – utvikling, roller og oppgaver». Notatet skal behandles av UHR-rådet før det oversendes til Kunnskapsdepartementet. Dette arbeidet er et svar på den nasjonale bibliotekstrategien som regjeringen lanserte tidligere i år, men som bare omfatter folkebibliotekene.

Et område som strategien omfatter, er bibliotekenes bidrag for kvalitet i høyere utdanning der regjeringen startet arbeidet med en stortingsmelding våren 2015. Stikkord her er Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning der informasjonskompetanse inngår i læringsutbyttebeskrivelsene. Min erfaring er at mange bibliotekarer betraktet Kvalifikasjonsrammeverket som et gjennombrudd for å få informasjonskompetansen inn som en integrert del av undervisningen av studentene. Slik er det ikke blitt. Bibliotekarene har fremdeles en annerledes oppfatning av hvilke ferdigheter som ligger i å være informasjonskompetent, enn hva mange faglige tilsatte har. Informasjonskompetanse omfatter ikke bare søkerferdigheter men også ferdigheter i akademisk skriving og akademisk redelighet – nye oppgaver for UH-bibliotekene.

Strategien peker på at bibliotekene har en sentral rolle i studentenes læ-

ringsmiljø gjennom integrering av tjenester i de fysiske biblioteklokalene. «Studentaktive læringsformer krever varierte arbeidsplasser og andre informasjonsressurser enn tradisjonelle pensumbøker» står det i utkastet til strategi. Bibliotekene må derfor utvikles til moderne læringssentra der alle medier og menneskelige ressurser er tilgjengelige.

Andre nye oppgaver er knyttet til digitalt pensum og litteraturlister.

” *Bibliotekene må derfor utvikles til moderne læringssentra*

Kunnskapsdepartementet krever at universitet og høyskoler dokumenterer tildelte midler til forskning, og forskningsmidler tildeles i stor grad på basis av forskningspublikasjoner. Dette gjør bibliometri og publiseringsanalyser til viktige verktøy som bør anses som en kjernevirksomhet i biblioteket. Biblioteket bør gi brukerstøtte i valg av publiseringskanaler. En naturlig fortsettelse av bibliotekets virksomhet, er å være utgiver av open access publikasjoner fra institusjonen.

Strategiutkastet peker på at regjeringen har varslet en videreutvikling av ordningen med Sentre for fremragende forskning og utdanning og innovasjon. Disse sentrene krever utvikling av nye arbeidsmetoder, ikke minst det som internasjonalt blir kalt «embedded librarianship» der forskningsbibliotekarer går inn i forskergruppe-teamene.

” *Min erfaring er at mange bibliotekarer betraktet Kvalifikasjonsrammeverket som et gjennombrudd*

Debatten om fagbibliotekenes samfunnsoppdrag og bibliotekenes framtid vil bli satt på dagsordenen på et seminar som Læringsssenter og bibliotek ved HIOA inviterer til i forbindelse med Det 75. norske bibliotekmøtet i Tromsø i april neste år. Der vil det bli innlegg fra flere institusjoner som er i gang med å re-skape ideen om fagbiblioteket for framtida. Det gjelder både Universitetsbiblioteket i Tromsø og Universitetet i Agder, i tillegg til oss på HIOA. Jeg håper dette kan bli en debatt og en skapende prosess som mange vil delta i. ■

Tips oss – om ein typisk DAG OG TID-lesar som ikkje les Dag og Tid.

Send SMS til 2007 slik:
TYPISK følgd av namn
og adresse til personen.
(Døme: **TYPISK** Jonas
Gard Større, Riksvegen
10, 5020 Bergen).

Han eller ho du tipsar
om, får tre nummer av
Dag og Tid, heilt utan
plikter. Du får eit Flax-
lodd som takk for hjelpa.

Aktuelt fordi:

Det har i høst gått en heftig debatten om bibliotekarrollen og kompetanse. Vi har snakket med to av deltakerne, Ida Corneliussen Moe og Toril Åbotnes Iversen, som bidro med en kronikk i Klassekampen. Begge er bachelorstudenter ved Høgskolen i Oslo og Akershus, avdeling ABI.

Vi trenger en bredere debatt

Det kan være lurt å løfte debatten ut av Biblioteknorge-lista, slik at man kan få inn andre synspunkter og se saken fra vinkler utenfor egen sektor, mener Ida Corneliussen Moe og Toril Åbotnes Iversen.

AV ODD LETNES
REDAKTØR

– Hva tenker dere er mest negativt ved høstens rolledebatt?

– Det er synd at den utdanningen vi er studenter på, undergraves av både folk utenfor og innenfor vår egen sektor. Det har kanskje ikke alltid vært tilsiktet, men vi som studenter har opplevd det slik flere ganger. Det er viktig for oss å promotere utdanningen vår, altfor få vet hva studieløpet faktisk innebærer. Vi føler at framtidens rekruttering og utvikling i bransjen er avhengig av at vi får fram fakta rundt utdanningen. Det stereotypiske synet på yrke vårt som framstilles fra noen sider i debatten, kan bidra til å gjøre oss til lite attraktive som arbeidssøkere i framtiden. Utfordringen ved debattarenaer som Biblioteknorge-lista er at den henvender seg mot et relativt lite publikum, i stor grad bestående av deltakere fra bibliotekfeltet. En debatt som dette bør i større grad foregå i det offentlige,

også for å gi et mer nyansert bilde av saken. Med større innslag av debattanter utenfor sektoren, hadde vi sluppet denne interne kranqlingen og uthengingen vi i det siste har vært vitne til.

– I de siste årene har flere stillingsannonser lagt vekt på andre kvalifikasjoner enn de bibliotekfaglige? Hva tenker dere om det?

– Bibliotekene trenger bred kompetanse – det ser vi også. Men dette må være et supplement, ikke vektlegges i så stor grad at det bibliotekfaglige står i fare for å bli utvannet. Vi mener at alle bibliotek må ha en bemanning med en grunnmur av stødig faglig kompetanse. Så er det ikke slik at det ene utelukker det andre. Mange på vår utdanning har studert mye før, eller har en annen yrkeserfaring. Det er mye kreativt og spennende å velge blant i våre rekker.

– Men er det ikke også naturlig at framti-

dens bibliotek trenger annen kompetanse enn den man får ved den tradisjonelle bibliotekarutdanningen?

– Vi tilhører det første kullet etter ny reform, utdanningen har allerede tatt på alvor de endringene som skjer i sektoren. Utdanningen inneholder et mangfoldig spekter av emner, og fokuset er definitivt ikke bare på det tradisjonelle planet. Som vi skrev i kronikken i Klassekampen, er vi svært åpne for at folk med annen bakgrunn og utdanning enn fra bibliotekfeltet skal ansettes. Samfunnet er i endring, og det påvirker også vår sektor. Men vi ønsker at det også skal være plass for bibliotekarere og den kompetansen vi innehar.

– Hva lærer dere ved utdanningen som gjør dere godt egnet til å utvikle bibliotekene i framtiden?

– Det er mye! For å begynne i én ende så har vi et fag som heter bibliotekutvikling. Faget inneholder organisasjonsutvikling, ledelse, markedsføring osv. Det er et veldig aktuelt fag hvor vi også for eksempel har hatt denne debatten som tema. I tillegg har

Vi føler at framtidens rekruttering og utvikling i bransjen er avhengig av at vi får fram fakta rundt utdanningen.

vi gjennom flere semester lært formidling på mange forskjellige plan, hvor kreativitet har blitt vektlagt. Praksis og arbeidet med dette har også gitt oss stor innsikt i hva som allerede skjer i bibliotekene, og hva man kan tenke seg å utvikle i framtiden. Vi har også blitt inkludert i utviklingen i nye datasystemer for kunnskapsorganisering. Så lenge det fremdeles er bøker i biblioteket, vil man være avhengig av ansatte som kan håndtere disse systemene. Ny formålsparagraf er noe vi stadig har på dagsorden, den har på ingen måte gått oss hus forbi. Alt vi lærer tar utgangspunkt i at vi skal jobbe i – og drive framtidens bibliotek.

” Med større innslag av debattanter utenfor sektoren, hadde vi sluppet denne interne kringlingen og uthengingen vi i det siste har vært vitne til.

– Høstens debatt har blant annet vært preget av mange stemmer, og til dels hissige innlegg av typen «frende er frende verst». Har dere noen tanker om hva slags rolledebatt vi trenger i framtiden?

– For det første tror vi det kan være lurt å løfte debatten ut av Biblioteknorge-lista, slik at man kan få inn andre synspunkter og se saken fra vinkler utenfor egen sektor. I en slik debatt mener vi det vil være veldig interessant å få innspill fra flere enn de som er spesielt interesserte – ofte fordi de arbeider direkte i eller med bibliotek. Brukernes ønsker må også lyttes til når vi snakker om utvikling av bibliotek og bibliotekarrollen. Det er de som skal bruke tjenesten og deres behov vi skal imøtekomme.

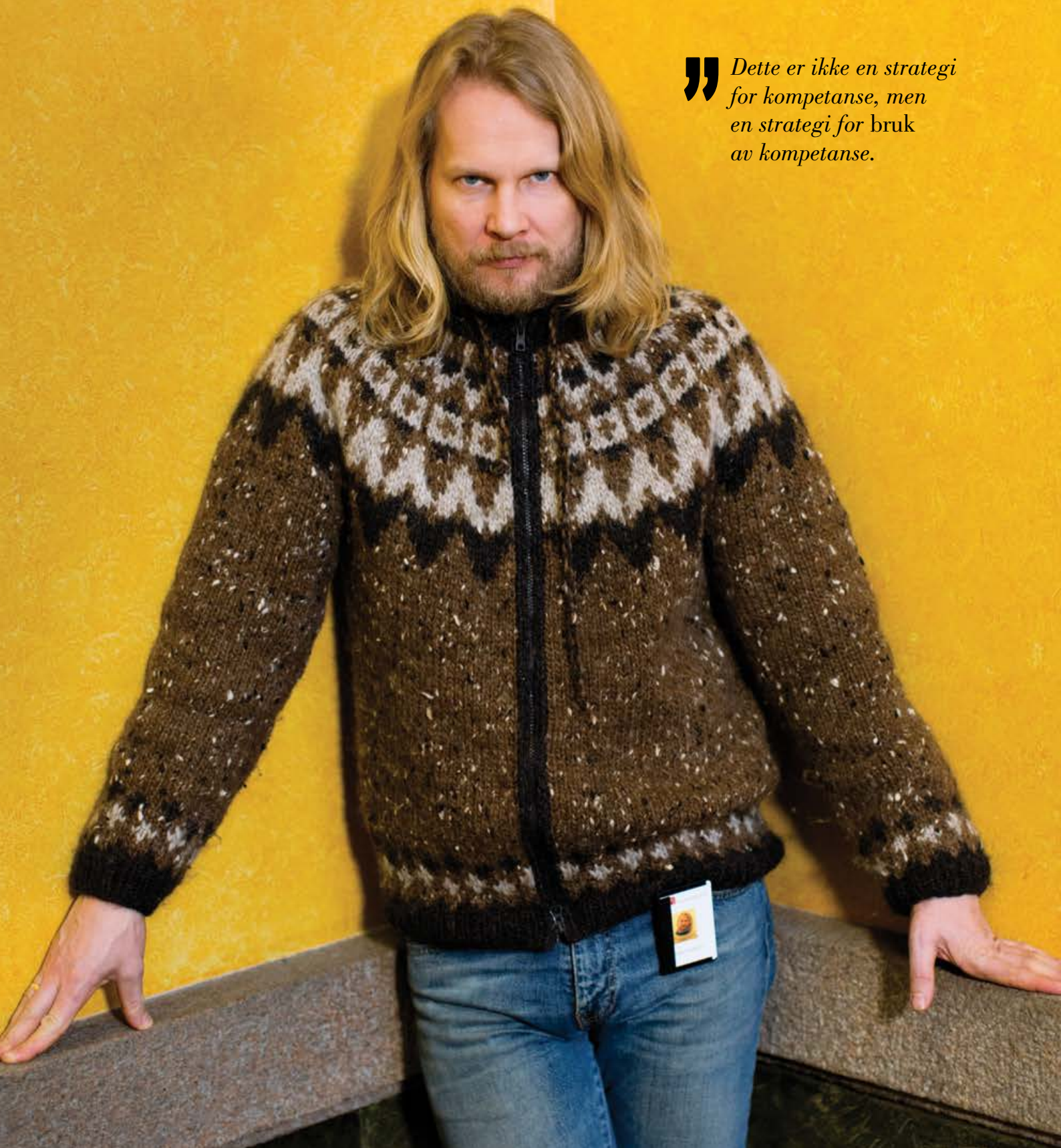
For det andre ser vi at debatten har hatt ulike nivå, noen mer hissige enn andre. Høy temperatur er absolutt bra, men skal vi ha en konstruktiv debatt er det viktig å opptre ryddig. Rollen må diskuteres, men vi skulle ønske at den diskuteres også med bakgrunn i det vi studentene driver med. I tillegg håper vi at vi tar steget inn i en bransje som er flinke til å backe hverandre og løfte hverandre opp. Det må være stor takhøyde, da tror vi at vi får en god og konstruktiv debatt. ■

Stolte. Alt vi lærer tar utgangspunkt i at vi skal jobbe i – og drive framtidens bibliotek, sier bibliotekarstudentene Ida Corneliussen Moe og Toril Åbotnes Iversen.

For flere meninger om bibliotekarrollen og krav til kompetanse, se side 20 og 29.

” Dette er ikke en strategi
for kompetanse, men
en strategi for bruk
av kompetanse.

Dette er saken:

I Bok og Bibliotek nr 4/2015 bragte vi en rekke kommentarer til «Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018». Vi har brukt disse, pluss enkelte innlegg på Biblioteknorge-lista, som utgangspunkt for et intervju med nasjonalbibliotekar Aslak Sira Myhre.

En god plan for statens satsing på folkebibliotek!

– I stedet for å klage over mangler på strategien bør vi bruke den for alt den er verdt, mener nasjonalbibliotekar Aslak Sira Myhre. Det er tross alt første gangen vi i det hele tatt har fått en nasjonal strategi.

AV ODD LETNES
REDAKTØR

Bok og Bibliotek: Enkelte har pekt på at strategien er tynn når det gjelder ebøker. Regjeringens ambisjon er flere ebøker inn i bibliotekene, men det er vagt hvordan det skal gjennomføres. Er du enig i det?

Aslak Sira Myhre: Det er et enkelt spørsmål å svare på. Strategien er ikke tynn, men det står i dokumentet at vi skal forhandle om å finne en løsning. Om strategien hadde lagt fram en detaljert løsning for ebok, ville vi ikke hatt noe å forhandle om og ingen garanti for at rettighetshaverne eller bibliotekene vil være interessert i løsningen. Jeg skjønner at mange ønsker en avklaring, men jeg kan ikke her og nå fortelle hva resultatet av forhandlingene med forlagene og rettighetshaverne skal bli. Vi skal ha regelmessige møter fram mot jul og håper å komme i mål ved utgangen av året.

Bok og Bibliotek: Kan du si noe om hvilken kurs dere ønsker å legge dere på i forhandlingene?

Aslak Sira Myhre: Det ville vel vært litt dumt? Det som står i strategien, er formulert slik for at vi skal få forhandlingsrom. Dagens modell går ut ved nyttår. Målet vårt er at vi ikke bare skal lage en ny prøveordning, men et fundament hvor vi kommer forbi det stadiet hvor forholdet mellom de involverte partene fortsatt er preget av spenning. Vi ønsker å frigjøre det potensialet for tilgang og formidling som ligger i eboka, uten å ødelegge hverken for forfattere eller forlag. Det har vært mulig på papir og er mulig digitalt. Men det jeg i alle fall kan si, er at det ikke skal oppstå en situasjon der bibliotekene ikke skal

kunne kjøpe inn ebøker dersom det blir en uavklart fase mellom gammel og ny ordning.

Bok og Bibliotek: Er du enig i at strategien sier lite om hva slags kompetanse bibliotekarer skal ha i framtiden?

Aslak Sira Myhre: Dette er ikke en strategi for kompetanse, men en strategi for bruk av kompetanse. Kompetanse er ikke viktig i seg selv, det er *bruken* av den som er viktig. Strategien er tydelig på at vi skal utvikle og ivareta bibliotekfaglige kjerneoppgaver, og utvikle biblioteket til en møteplass og et digitalt kunnskapspunkt. Bibliotekene må tilpasse sin kompetanse til de oppgavene de skal utføre. Det vil derfor være forskjell på hva slags personer man ansetter ved et lite bibliotek i distrikts-Norge enn ved et større bybibliotek. Faresignalet vil være når man tror man kan drive bibliotek helt uten bibliotekarer, ikke når de store bibliotekene diversifiserer sin kompetanse, tenker jeg.

Bok og Bibliotek: Hva slags kompetanse mener du trengs i morgendagens bibliotek?

Aslak Sira Myhre: Det springer ut av bibliotekloven. De bibliotekfaglige kjerneoppgavene kan man lære teoretisk, mens for eksempel arrangementer, debatter og til dels formidling, er noe man først og fremst lærer gjennom praksis og ikke på skolebenken. Strategiens oppgave er å peke ut retningen. Så må bibliotekutdanninga, fylkes-, fag- og folkebibliotek jobbe opp den nødvendige kompetansen. Dett er ikke noe

man starter med nå, det er en prosess som pågår hele tida.

Bok og Bibliotek: I storbyene ansetter man stadig folk med annen kompetanse enn den man får gjennom bibliotekarutdanning. Er du redd for at det kan føre til en utvanning av profesjonen?

Aslak Sira Myhre: Nei, jeg er ikke redd for det. Spørsmålet bør i stedet stilles slik: Hva vil det innebære å være bibliotekar i framtida? Hvis man tenker at biblioteket skal stivne i en tradisjonell form, så definerer man seg ut og mister tillit både hos eiere og brukere. Diskusjonen i etterkant av utlysningene på Deichman viser at bibliotekarer under utdanning også redefinerer sin rolle.

Bok og Bibliotek: Statlige driftsmidler er et tema som stadig dukker opp når bibliotekfolk diskuterer. Mange ble skuffet over at strategien ikke gir noen signaler om statlige øremerkinger, og noen spør: Kan Nasjonalbiblioteket på egen hånd bidra med driftsmidler til folkebibliotekene?

Aslak Sira Myhre: Nei, det er forbudt ved lov. Det er kommunene som eier folkebibliotekene, og Nasjonalbiblioteket har ingen muligheter til å gå inn med driftsmidler. Å diskutere om Nasjonalbiblioteket skal gi driftsstøtte til bibliotekene er derfor meningsløst. Den eneste adressat for slike spørsmål er Stortinget. Stortinget behandlet dette spørsmålet før sommeren, og forslaget falt mot et knusende flertall. Stortinget har derfor gitt sitt klare signal om at det ikke ønsker statlige driftsmidler til folke-

bibliotekene. Det måtte strategien og Nasjonalbiblioteket nødvendigvis forholde seg til.

Bok og Bibliotek: Hva håper du Nasjonalbibliotekets utviklingsmidler vil føre til?

Aslak Sira Myhre: La meg først si at det er gledelig at potten for utviklingsmidler nå er mer enn doblet. I tillegg til tradisjonelle utviklingsprosjekter, vil vi nå også åpne for tilrettelegging for arrangement og andre aktiviteter. Det kan handle om å kjøpe teknisk utstyr eller tilrettelegge lokalene slik at bibliotekene kan oppfylle den nye formålsparagrafen i bibliotekloven. Jeg tror disse midlene vil kunne føre til en strøm av nye arrangement rundt om i landet, og den enorme søknadsbunken vi har mottatt nå i høst tyder på at det er velkomment. I tillegg opprettholder vi midlene til bibliotekutvikling og vi får satt av midler til nasjonal infrastruktur av typen felles metadata.

Bok og Bibliotek: Hva med universitets- og høyskolebibliotekene? Burde vi ikke gjort som svenskene er i gang med og laget en nasjonal bibliotekstrategi for både folke- og fagbibliotekene?

Aslak Sira Myhre: Utgangspunktet for regjeringen er at dette er en strategi for folkebibliotekene. Den er en del av regjeringens kultursatsing, hvor bibliotek er et hovedsatsingsområde. Veksten i midler er knytta til tippemidler øremerka folkebibliotek. Men, strategien innebærer ingen kutt i hverken tilbud eller bevilgning til bibliotek i UH-sektoren fra Nasjonalbiblioteket. Vi vil fortsatt dele ut prosjektmidler til UH-bibliotek, og daglig levere de samme tjenestene til UH-sektoren som før. Premisset om at denne strategien var for folkebibliotekene var klart fra politisk hold tidlig og kommunisert gjennom hele prosessen. Det er derfor ikke en overraskelse at det ble sånn. Jeg tenker at nå har vi faktisk fått en bibliotekstrategi i Norge. Det er den første i sitt slag, den er tydelig og den er konkret. Jeg tror det er lurt å bruke de neste fire årene på å følge opp strategien og få mest mulig ut av den, framfor å vente på en strategi som ikke finnes. Vi på Nasjonalbiblioteket lover å være lydhøre for de behov og ønsker som kommer fra UH-sektoren selv om strategien i hovedsak handler om folkebibliotek.

Bok og Bibliotek: Det står lite om skolebibliotek i strategien?

” *Kultur er en forutsetning for kunnskap, og jeg har hittil ikke sett noen bibliotek som nedprioriterer kunnskap.*

Aslak Sira Myhre: Ja, men utifra det jeg har hørt var det også lite fokus på skolebibliotek i innspillene til strategien og debatten underveis. Nasjonalbiblioteket har valgt å ta inn et kombinasjonsbibliotek i referansegruppa til strategien for å sikre at erfaringene derfra også kommer med i arbeidet.

Bok og Bibliotek: Hvor blir det av kunnskapsfoten til folkebibliotekene? De kan vel ikke bare stå på kulturfoten i lengden?

Aslak Sira Myhre: Dette todelte synet på kultur og kunnskap er jeg grunnleggende uenig i. Kultur er en forutsetning for kunnskap, og jeg har hittil ikke sett noen bibliotek som nedprioriterer kunnskap. Bibliotekene skal og må være en kulturinstitusjon. Hvis ikke tror jeg vi står overfor en stor fi-lialdød ved en kommunesammenslåing. Biblioteket er avhengig av begge føttene og de må ikke begynne å spenne bein på hverandre. Å utvikle bibliotekene til for eksempel digitale kunnskapsarenaer ligger i strategien, og det vil styrke kunnskapsfoten i framtiden.

Bok og Bibliotek: Hvilke digitale ressurser er det du tenker på?

Aslak Sira Myhre: På samme måte som jeg svarte på spørsmålet om ebøker, kan jeg ikke svare konkret på dette, enten det gjelder tekst, bilder, film eller musikk. Dette er noe vi skal forhandle om, og resultatet er derfor ikke gitt. Men jeg kan love at dette arbeidet har høy prioritet hos oss.

Men det er også svært vanskelig. Når vi snakker om kunnskap vil jeg legge til at foredrag og arrangementer også er kunnskap. Jeg har liten tro på et tradisjonelt og vanntett skille mellom dannelses og underholdning. Kunnskap, dannelses og folkeopplysning handler i stigende grad om formidling. Du kan ikke åpne dørene og si «kom, her skal du få kunnskap». Du må åpne dørene og gå ut og vekke folks oppmerksomhet og nysgjerrighet og fortelle på en fengende måte hva man kan finne i biblioteket. Og da snakker vi om underholdning. Det er kulturen som trekker folk til kunnskap. Jeg er veldig motstander av å trekke opp et kunstig skille mellom kunnskap og underholdning. Det tar jeg gjerne en diskusjon om, når som helst og hvor som helst.

Bok og Bibliotek: De sviktende kommunale bevilgningene er ikke problematisert i strategien. Burde de ha vært det?

Aslak Sira Myhre: Igjen er det viktig å ha skille forvaltningsnivåene. Dette er en strategi for statens innsats på biblioteksektoren. Kommunale bevilgninger er ikke et tema, naturlig nok. Men det står at eventuelle kommunesammenslåinger ikke skal svekke bibliotektilbudet. I tillegg løfter denne strategien oppgaver ut av folkebibliotekene og frigjør dermed ressurser som tidligere har gått til katalogisering, kjøp av metadata og magasiner. Det er en indirekte styrking av den lokale bibliotekøkonomien som sammen med 48 millioner i tilskuddsmidler hvert år kan bety ganske mye. ■

Kundebehandling i sentrum

Her kommer et innlegg fra en «gammel» bibliotekar som har vært med i tralten i stund, og som i grunn er grusomt lei av debatten og sårheten rundt «introverte» og «ekstroverte» bibliotekarer.

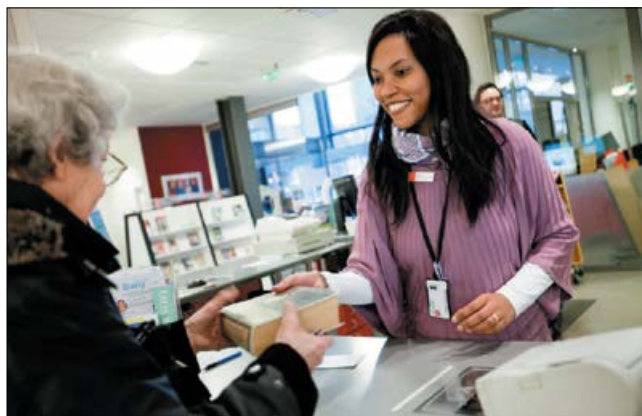
Javel, noen har slike fordommer. So what? Vi er den vi er. Det viktigste er at vi velger rett jobb i forhold til den personligheten vi har. Det er når vi ikke gjør det at det blir feil.

Det viktigste for meg er kundebehandling. Jeg tenker at det er der vårt fokus skal være.

Som halvveis fagbibliotekar/halvveis folkebibliotekar (føler vi ligger litt midt imellom) på skolebibliotek i videregående skole, tenker jeg at det er viktig at elevene føler de er velkomne når de kommer til oss. Men like viktig er det at de møter fagkompetanse. Jeg har erfart bibliotek drevet av ikke-fagutdannede tidligere (der det ikke har vært fagkompetanse tilgjengelig). Man kan tulle og le av bibliotekarers flisespikkeri over katalogposter, men når de som har jobbet der tidligere ikke forstår nok av katalogisering til å føre innførsler på forfatter eller sette emneord på materialet, så forsvinner materialet i samlingen – og vi kan ikke hjelpe kundene på best mulig måte. Elevene er ikke først og fremst hos oss for en drøs eller en latter, men for å få adekvat hjelp til den oppgaven eller det spørsmålet de har. Drøsen og latteren får de gjerne i tillegg, og vår rektor sa en gang i en tale at biblioteket på skolen hos oss har en «barfunksjon». Det tar vi som et kompliment. Men det er først og fremst det at vi er utdannet til å finne informasjon, til å holde kurs i kildekritikk, til å holde bokprat om bøker i forkant av leseprosjekt som gjør at vi jobber der. Ikke at vi er hyggelige eller noen ganger nærmer oss sosioarbeidere. Et bibliotek uten nok av bibliotekarkompetanse er ikke noe bibliotek etter min oppfatning. Det er ingen andre utdanninger som gir denne kompetansen på lik linje med bibliotekarutdanningen.

En annen viktig ting er etikken vi lærer i utdanningen. Har vært borti ikke-fagutdannede som ville klistre over «støtende» bilder på boka, folk som mente at fjernlån ikke kan tilbys, folk som snakker respektløst om lånere til andre ansatte og som ikke er bevisste på taushetsplikt og hvordan man behandler lånerne vi har rundt oss. Yrkesetikk er en svært viktig del av enhver yrkesutdanning. Man tenker kanskje ikke på det før man møter andre med helt andre holdninger enn dem man selv har lært utdanningen. Som utdannet hjelpepleier har jeg sett det samme der, da jeg tok utdanningen. Det er en vesensforskjell i tankesett i det å ha utdanning innenfor feltet og å ikke ha det.

Så synes jeg også vi kan diskutere hvordan vi møter publikum. Som en sa tidligere pekte på i debatten: hva med utlånsautomatene. Hva med de som ikke har noen andre å prate med enn det å komme i biblioteksranken og ta en liten prat med de som sitter der? Hva med de som har lyst til å fortelle

om den siste boka de leste, eller en liten diskusjon med et annet litterært menneske. Jeg har hørt om bibliotek der folk har blitt møtt med sure miner dersom man velger å låne i skranka istedenfor å låne på utlånsautomatene. Da tenker jeg at man er i ferd med å utradere seg selv. Også dersom man ikke engang får låne med legitimasjon når man har glemt lånekort, men må gå med uforrettet sak. Utlånsautomater burde frigjøre oss ansatte til å ha enda mer kontakt med de som trenger det, ikke til å avvise dem.

Vi lever av kundene (lånerne) våre og burde ha mye mer fokus på de små ting som gjør det hyggelig eller lite hyggelig å komme på biblioteket. Der har vi et stort forbedringspotensial. Kule arrangementer, kule ansatte er kjekt, men hverdagen er viktigst.

Jeg ser f.eks. at både lærere og elever hos oss gleder seg over at vi ikke har purregebyr. De blir også kjempeglade når vi gir dem lånetid til de er ferdige med fordypningsemne, slik at de vet de har bøkene til de er ferdige. Ikke alt dette er mulig i et folkebibliotek, men man bør absolutt vurdere hvor viktige de enkelte regler eller gebyrer er i forhold til good-will fra publikum. I den tida vi lever i nå, skal det ikke mye til for at vi mister kundene våre. Det ryktes fort når vi gir det publikum opplever som dårlig eller rigid service.

Det er flott å tenke utenfor boksen, det er flott å også ansette folk med annen yrkeskompetanse enn meg selv. Jeg synes det er kjekt å jobbe sammen med mennesker som har andre ideer. Sammen kan vi være dynamitt. Men glem ikke kjernen i det vi holder på med. Vi er tross alt bibliotek, ikke fritidsklubber. Men vi kan godt være fritidsklubber i tillegg. Og glem ikke servicen i det daglige arbeidet. Det er vi som er der for kundene, ikke de som er der for oss. Da er det ofte de små tingene i hverdagen som er viktigst. At de får svar på det de lurte på. At vi fremstår som løsningsorienterte. At vi strekker oss for å dekke kundens behov. At det er hyggelig å møte oss. ■

– Henriette Primberg, bibliotekar i videregående skole

Innlegget ble publisert på Biblioteknorge 16. oktober, som en del av høstens rolledebatt. Se også side 20 og 24.

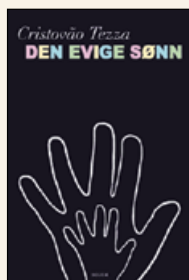
LESETIPS

ved bokinspirator Liv Gade

Den evige sønn

Cristova Tezza

Solum

Dette er en av Brasils mest kjente samtidsforfattere og historien er også selvbiografisk.

En ung, selvopptatt forfatter fra Sao Paulo forbereder seg på å bli far. Han har store forventninger, og skal på en måte realisere seg selv gjennom sønnen. Der han har tapt, skal sønnen lykkes!

Hans kone føder en liten gutt med Downs syndrom. Faren er lamslått. Han føler skam og raseri. Hele luftslottet hans raser sammen.

Felipe er en herlig, liten gutt med stor livsappetitt. Han sjarmerer alle rundt seg, han lever her og nå, og det holder! Sakte blir farens skam snudd til stolthet. Han innser at Felipe er en klok og sterk liten fyr. Han er viljestærk, og har mye å lære sin far!

Det er ein krig der ute

Torunn Ystaas

Bokvennen

Dette er en selvopplevd historie, fortalt av forfatteren selv.

Vi skal til Voss, det er påsken 1965, og vi møter Inga Brita som er på dans på hotellet. Hun blir kjent med en av musikerne, den amerikanske gitaristen Flynn. De to blir stormforelsket, og Flynn flytter etter hvert hjem til familien til Inga Brita, hvor han blir tatt godt imot.

Angsten som hviler over dem er Vietnamkrigen – som nå er på det mest inten-

se. Flynn får beskjed fra det Amerikanske forsvar, om at han i likhet med alle ugifte menn mellom 18 – 25 år, er innkalt til militærtjeneste. Kommer han ikke strakt tilbake til USA, blir han ansett som statsløs. Dette er krise for Flynn. Han er pasifist, og nekter å bære våpen. Det skrider mot alle hans verdier.

Situasjonen er prekær, og Inga Britt og Flynn velger derfor å gifte seg.

Det går ikke lang tid før reglene omgjøres. Alle menn, gifte eller ugifte – skal ha militærtjeneste. Presidenten Lyndon B. Johnson er nådeløs, og Flynn har intet valg. Han må reise hjem.

En viktig og sterk fortelling!

Djevelens gifting

Vidar Sundstøl

Juritzen krim

Ny spennende krim fra indre Telemark. Etterforskeren Max Fjellanger vender hjem til sin venns begravelse – etter å ha bodd i USA i mange år. Han skjønner fort at dette mystiske dødsfallet henger sammen med en forsvinningsak for nesten 30 år siden – som drev Max fra Norge!

Max vet at han må finne ut av dette, men han vet ikke at han akkurat nå sitter midt i ondskapen. Eidsborg Stavkirke fra 1200 tallet ligger idyllisk til i Tokke kommune. Mange legender knytter seg til kirken som skal være bygget av de underjordiske. Her finnes den berømte St. Nikolas figuren som alt dreier seg om.

Etterforskningen er komplisert. Folk i bygda er sære og tause, og både politi og lensmann, har sine svin på skogen.

Friskt innslag er Tiril Vesterli, bibliotekar på Høgskolen i Bø. Hun har lenge hatt mistanke til at det foregår fruktbarhets

ritualer både i og i nærheten av kirken.

Boken har fått turistnæringen i Tokke til å blomstre. Man får virkelig lyst til å besøke Eidsborg etter å ha lest denne gode boken.

Kledd naken

Agnes Lovise Matre

Comino

Vi skal til vakre Øystese i Hardanger. Det er mai, fjorden er stille, epletrærne blomstrer, det ligger en ro over bygda. Nettopp fordi idyllen er så synlig, blir kontrasten til det som skjer, så stor.

Vi møter Iselin, en stille, fornuftig og beskjeden jente. Hun er lærer på ungdomsskolen, og godt likt av alle.

Så skjer det et jordskjelv i livet hennes. På en bygdefest blir hun voldtatt av naboen, Halvard. Hun er lamslått, livredd og føler skam og skyld.

Melder hun dette, rakner hele livet hennes. Halvard er fotball treneren til hennes sønn, han driver bygdas trenings-senter og er mannen til hennes beste venninne. Iselin hadde tillitt til ham, selv om hun egentlig aldri hadde likt ham. Han var litt for arrogant og selvsikker.

Så våkner bygdedyret, noen har sett noe, sladderer går, og skamfølelsen er ikke til å bære.

90% av alle voldtekter blir aldri anmeldt, som regel fordi de er i omgangskretsen.

En viktig og vond bok som svir.

Verden som var min

Ketil Bjørnstad

Aschehoug

Ketil Bjørnstad er etter min mening en av Norges beste forfattere. Nå har han begynt på et ambisiøst prosjekt. Han skal skrive en bok for hvert tiår, og begynner med sekstitallet.

Seksti tallet forandret verden. Det var ny overveldende musikk, spennende, kreative filmer, annerledes bøker – Rett og slett en helt ny livsstil. Vi er på en måte alle barn av sekstitallet.

Bjørnstad knytter sin oppvekst opp mot de store verdensbegivenhetene, og kaller det en dannelsesroman.

Han var en sjenert og engstelig sjel full av drømmer og et gryende begjær. Han likte tapere bedre enn vinnere, han var politisk engasjert og full av undring over verdens utvikling, men hadde også av angst over verdens politiske kynisme.

Og vi ser hvordan den redde gutten sakte forandrer seg, og fram vokser den unike forfatteren, pianisten og komponisten vi kjenner i dag.

Dette er en bok som angår oss, og som vi alle vil kjenne oss igjen i. Anbefales!

Det litterære apotek

Nina George

Cappelen Damm

Vi møter bokhandleren Jean Perdu. Han eier en stolt og vakker skonnert som ligger på Seinen – midt i hjertet av Paris. Og det er her han driver sin helt spesielle bokbutikk «Det litterære apotek»

Jean Perdu er svært opptatt av at bok skal passe leser, så kommer du inn her, får du ikke kjøpt hva som helst. Perdu skal finne boken for deg. Han mener at bøker er som medisin, og kan kurere alt. I tillegg får du servert kaffe, og møter nok katte- ne Kafka og Lindgren.

Kundene elsker «Det litterære apotek», og kommer hit når verden og livet blir for vanskelig. Perdu er god til å lytte, han er full av omsorg og finner alltid boken som trøster.

En fransk avis kaller boken Et stille mesterverk. Gled deg, les sakte!

vi bibliotek

Brukerne av Mikromarc bygger sin egen hverdag!

mikromarc

Selvbetjent
utlån

Inn

Fjern-
lån

Skranke

Reserverin

Utlåns-
betingelser

Sentraldrif

Bibliotekenes IT-senter

22 08 34 00 - www.bibits.no

USAGT

– Deichmans storsatsning på ungdom

USAGT skal etablere Deichmanske Bibliotek som en moderne debattarena for 14-19 åringer. Dette skal være de unges arena – en arena som representerer det samme som Litteraturhuset for voksne. Her skal vi gjøre ungdom rustet til samfunnsdebatt, og bli bevisste på egen stemme.

A jobbe med USAGT er en prosess der vi krystalliserer tanker rundt ungdom og biblioteket som møteplass. Bildet av ungdom som konsumenter av kultur er i ferd med å endre seg. Tidligere var ungdom i større grad brukere av våre tjenester, nå opplever vi at de ønsker å være deltagere og skapere av kultur i biblioteket. Prosjektgruppens oppgave er først og fremst å legge til rette for og bistå de unge i å lage USAGT på *sin* måte, slik *de* vil ha det. Vi skal hjelpe dem å lykkes!

USAGT skal derfor være av, for og med unge. En ungdomsgruppe, satt sammen fra hele Oslo, har bestemt tema, gjester, ordstyrere, underholdning og servering. Med målgruppen så tett involvert i konseptutviklingen, og med ungdom plassert i alle roller, kan man si at ungdommen faktisk eier og forvalter USAGT!

Med UKM som forbilde, skal USAGT således være en arena med unge i alle roller, der de lærer, prøver, feiler og deler.

Unge fotografer og skribenter dokumenterer og formidler før, under og etter debattene. Andre vil være ordstyrere, sitte i debattpanelet, markedsføre eller stå for underholdningen. Som prosjektleder for USAGT må jeg tørre å slippe kontrollen, og vise tillitt til alle de unge talentene. På denne måten blir USAGT relevant for målgruppen. Gjennom å bruke ungdommenes egne nettverk vil forhåpentligvis enda flere engasjere seg i USAGT.

På sitt lokale bibliotek skal unge fra ulike skoler, miljøer og aldre møtes og skape noe sammen. På denne måten gir USAGT dem muligheten til å finne sin passion og sitt engasjement. Gjennom erfaringer bygger de selvbilde, evner og egenverdi. Dette er en så viktig del av prosjektet at USAGT samarbeider kun med de beste. I første runde av USAGT holdt Erik Tønes, debattredaktøren i Aftenposten, kornikkurs. I andre runde blir det

kurs med operasanger, skuespiller og forfatter Øystein Wiik i kroppsspråk og stemmebruk.

Totalt deltok ca. 300 ungdommer i første debattrunde av USAGT. I andre runde som starter den 22. oktober på Deichmanske hovedbibliotek, ønsker vi å nå enda bredere ut.

Prosjektet avsluttes i 2016 og alle våre erfaringer fra USAGT vil bli delt med resten av biblioteknorge gjennom en nettbasert ABC for ungdomsdebatt i bibliotek. Følg oss på facebook og deichman.no/usagt. Prosjektet er støttet av Nasjonalbiblioteket. ■

Tekst: Frid Hamsun, prosjektleder, Deichman. Foto: Frank Michaelsen / Stian Schløsser Møller.

KOMMUNEBUDSJETT. HJELP!?

I disse dager blir forslag til kommunebudsjett for 2016 lagt frem over hele landet. Hvert eneste år håper vi at dette er året vi kan juble for politikere og administrasjon som satser på bibliotek, men likevel ruster vi oss for potensielle bibliotek-katastrofer. Har du oppdaget en? Vi vil gjerne ha deg med på laget.

HVA GJØR "LILLE JEG"?

Aller først tar du kontakt med styret i den aktuelle lokalavdelingen i Norsk Bibliotekforening. Du finner en oversikt på norskbiibliotekforening.no/lokalavdelinger. Spør om de har hørt om budsjettkuttet, hva de har tenkt til å gjøre, og hvordan du kan hjelpe til. Kanskje har du informasjon om hvordan biblioteket brukes, kontakt med brukere av biblioteket eller vet noe om budsjettprosessen. Lokalavdelingsstyret blir veldig glad for all slik informasjon!

Du kan også sette i gang aksjon selv. Send gjerne Leser-brev, start Facebook-gruppe, organiser fakkeltog eller kontakt avisen som bibliotekbruker. Politikere ønsker å høre på velgerne sine, og stort sett hører de ikke så mye fra bibliotekbrukerne. Ikke vær redd for å si hva du mener.

HVA GJØR JEG SOM JOBBER PÅ BIBLIOTEKET?

Meld inn informasjon om budsjettforslaget på norsk-bibliotekforening.no/budsjett. Da kan lokalavdelingen ta tak, og sentralt kan vi se tendenser i landet.

Som bibliotekansatt kan det være begrensninger i hva du kan uttale deg om. Undersøk hva disse begrensningene faktisk er, og hvilke konsekvenser det har. Forslag til kommunebudsjett er for eksempel åpne, så du bør ikke ha kvaler med å fortelle om det til journalister og bibliotekets brukere. Derimot kan din egen mening om saken være bundet opp av lojalitet til arbeidsplassen. De fleste journalister og bibliotekbrukere ønsker imidlertid bibliotekets beste og kan agere på egen hånd. Som bibliotekansatt har du et ansvar for ytringsfrihet og demokrati i ditt lokalsamfunn.

Norsk Bibliotekforening er en uavhengig interesseorganisasjon. Hvis du ønsker hjelp med stillingsvern og lignende bør du kontakte fagforeningen. Men stillingskutt betyr ofte et dårligere bibliotektilbud, og det vil Norsk Bibliotekforening gjerne være med og kjempe mot. Vi argumenterer alltid for bibliotekets brukere.

Dette er medlemssidene fra Norsk Bibliotekforening. Likar du det du les? Meld deg inn, då - eller verv ein venn!
 Utgjevar: Norsk Bibliotekforening.
 Lagast av: Kristin Storrusten.
 Ansvarleg for bilaget: Mariann Schjeide
 Kontakt: nbf@norskbiibliotekforening.no / 23 24 34 30

10 BUD FOR LOBBYISTER

1. SAMLE FAKTA

Prøv å få med alle argument som taler for deres forslag. Rapporten trenger ikke være lang. Heller kort og riktig! Den skal være basen for politikerkontakt og leserinnlegg.

2. KARTLEGG: HVEM MENER HVA

Finn ut om Regjeringen har ment noe om saken, har det vært diskutert i Stortinget, hvilke partier støtter saken din. Let først og fremst etter støttespillere og hvem du kan være nyttig for. Samle gjerne støtteuttalelser fra andre organisasjoner.

3. LEGG EN SLAGPLAN

Lag en detaljert og kronologisk utformet slagplan. Hva er målsettingene for det du skal si? Hvilke delmål kan du oppnå? Når skal ulike ting skje? Og ikke minst – når fattes beslutningen?

4. VÆR KONKRET

Kan du formulere det du vil i 1 setning? Kan du beskrive løsningen på 1 side? Kan du sette en prislapp på det? En del lobbyister er redde for det siste, men det er viktig for å tydeliggjøre hva det er snakk om.

5. SE LØSNINGER

Du skal ikke syte eller prøve å kjefta en politiker på plass. Politikerne skal hjelpe deg. Oppfør deg deretter. Det er ikke sikkert at politikerne har samme svar på et problem som deg. Lytt til politikerne og ikke vær redd for å diskutere ulike løsninger.

6. VÆR PRESIS OG

PÅ RIKTIG STED

Følg med på når ulike saker behandles, og sørg for å være til stede da, og ikke en uke senere. Hvis du skal løse et problem, er det viktig å vite hvem som kan løse det, enten det er kommunen, fylkeskommunen, departementet eller Stortinget.

7. VÆR ÅPEN

Fortell alltid hvem du representerer og hva som er målet med kampanjen. Hemmeligholdelse er udemokratisk og kan uansett slå tilbake på deg selv.

8. IKKE LYV

Hvis du ikke vet svaret på et spørsmål eller ikke har informasjonen foran deg: Lov at du skal finne svaret så snart som mulig og komme tilbake til det innen en viss tid.

9. VÆR TÅLMODIG

Det kan ta lang tid fra påvirkning til handling. Vær forberedt på motstand - men ikke gi opp.

10. VÆR PERSONLIG

Vær profesjonell, men vis at dette er noe du brenner for selv. Fortell hvorfor du bruker biblioteket, og hvorfor dette er viktig for deg. Bruk hele deg som person, og husk at politikere også er mennesker.

Dette er en forkortet utgave av en liste fra Bibliospettboka (2014), styrehåndboken for Norsk Bibliotekforening. Bibliospettboka har tips og råd for politikerkontakt, leserinnlegg, pressemelding med mer. Du kan laste den ned som PDF fra norskbibliotekforening.no/ressurser.

36 | BOK OG BIBLIOTEK 3/2015

Bibliotekbruker Ellinor Kvinnesland ble med på lesebingo på Tysvær.

Mari holder foredrag på Realfagsbiblioteket, Universitetet i Bergen

I Vindafjord tok de med biblioteket ut!

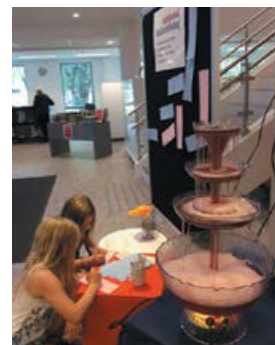
HiBuVe, campus Ringerike

Haugesund folkebibliotek

Bokoverraskelser og saftfontene på Rana folkebibliotek

OPPILDNING AV STUDENTAR

Å vere leiar av Norsk Bibliotekforening er finfine greier.

Noko av det kjekkaste av alt er å få besøke og halde gjesteforelesing for bibliotekstudentane ved utdanninga på Høgskolen i Oslo og Akershus. Om hausten møter kommunikasjonsrådgivar Kristin Storrusten og eg tredjeårsstudentane, og deretter førsteklassingane. Det er jo den levande bibliotekframtida som sit foran oss der i auditoriet!

Vi er der sjølvsagt for å presentere Norsk Bibliotekforening og fortelje kva vi held på med, slik at dei skal forstå kva vi står for. Men vi er også invitert for å inspirere studentane til sjølv å bli drevne lobbyistar. Noko av grunnen til at vi er der, er sjølvsagt å verve medlemmar til Norsk Bibliotekforening - i september verva vi 20 på rappen!

Men mest av alt håper vi at dei vil kjempe for biblioteksaka når dei er ferdig med utdanninga. Vi treng dei nyutdanna med på laget frå dag ein. Da er det lurt å legge grunnlaget når dei er på spranget til å bli bibliotekarar.

Dialogen etter forelesinga er viktig. Vi snakkar med studentane om framtidig yrkesliv og ikkje minst korleis studentane opplever bibliotekverda slik ho er i dag.

I forelesinga forsøker vi å vise kva ein interesseorganisasjon som oss arbeider med. Det kan vere ullent og uforståeleg med "lobbyverksemd". Derfor er det viktig for oss å legge fram tydelege døme på korleis vi jobbar for biblioteksaka. Denne

gongen snakka eg mykje om arbeidet med og rundt lanseringa av den nasjonale bibliotekstrategien i august. Vi snakka om korleis vi hadde arbeidd med #jatilbibliotek-kampanjen og opptakta til kommunevalet. Det var viktig å vise studentane at dette er gøy å halde på med. Det nyttar. Det kjem faktisk noko ut av det!

MARIANN SCHJEIDE

POLITISK PÅVIRKNING

UTTALELSER

DIGIDEL

INTERNASJONALT ARBEID

Nestleder Lars Egeland deltok i feiringen av Svensk biblioteksforbunds 100-års jubileum i Lund i mai.

BLUE SHIELD

TENKETANK

NYE LOKALER

BIBLIOTEKPARAPLYEN

17. november arrangerer Bibliotekparaplyen for første gang et seminar. Temaet er kunnskapsformidling i den digitale tidsalder, basert på IFLAs trendrapport om økt fokus på informasjonstilgang og informasjonskunnskap.

Pådriverprisen

Norsk Bibliotekforening

Norsk Bibliotekforening delte i 2013 ut Pådriverprisen for første gong. Pådriverprisen delast ut til ein person som er

- **innovativ**
- **kreativ**
- **ein pådrivar i bibliotekfeltet**

Pådriverprisen er modellert etter Movers & Shakers, som delast ut av Library Journal.

Premien er, forutan heider, ære og stor åtgau, dekkja reise og opphald til Det 75. bibliotekmøte i Tromsø i mars 2016. Der får vinnaren også høve til å presentere arbeidet sitt.

Vi håper på mange spenstige og gode forslag på personar som vi veit finnast der ute, men som ikkje alltid er like synlege for kollegaer og andre i omverda. Sjå deg omkring. Veit du om nokon som driv med noko heilt spesielt som du meiner bør kome opp og fram i lyset? Ikkje nøl med å tipse oss og nominere!

Send forslaget ditt til nbf@norskbibliotekforening.no.

Frist for å nominere er 9. november.

NBFs pris

Under Det 75. norske bibliotekmøte i Tromsø skal NBFs pris deles ut. NBFs pris tildeles en person som har gjort betydelig innsats som har kommet norsk bibliotekvesen til gode. Alle styrer i lokalavdelinger, spesialgrupper, NBF og NFF kan komme med forslag på kandidater - og **senest 8. januar 2016**.

Send forslag til nbf@norskbibliotekforening.no.

Får vi tak i deg?

Sjølvsagt om ein kunne tru at bibliotekfolk er dei beste til å finne att ting, er vi ganske sikre på at vi ikkje har oppdaterte e-postadressar og gateadressar til alle våre medlemmar. Har du skifta jobb og dermed endra e-postadresse? Har du endra namn og nummer for å byrje eit hemmeleg dobbeltliv? Vi stiller ikkje spørsmål, men vil berre ha tak i deg. Send oppdatert informasjon til nbf@norskbibliotekforening.no, eller legg ein koda beskjed i den store bjørka ved midnatt.

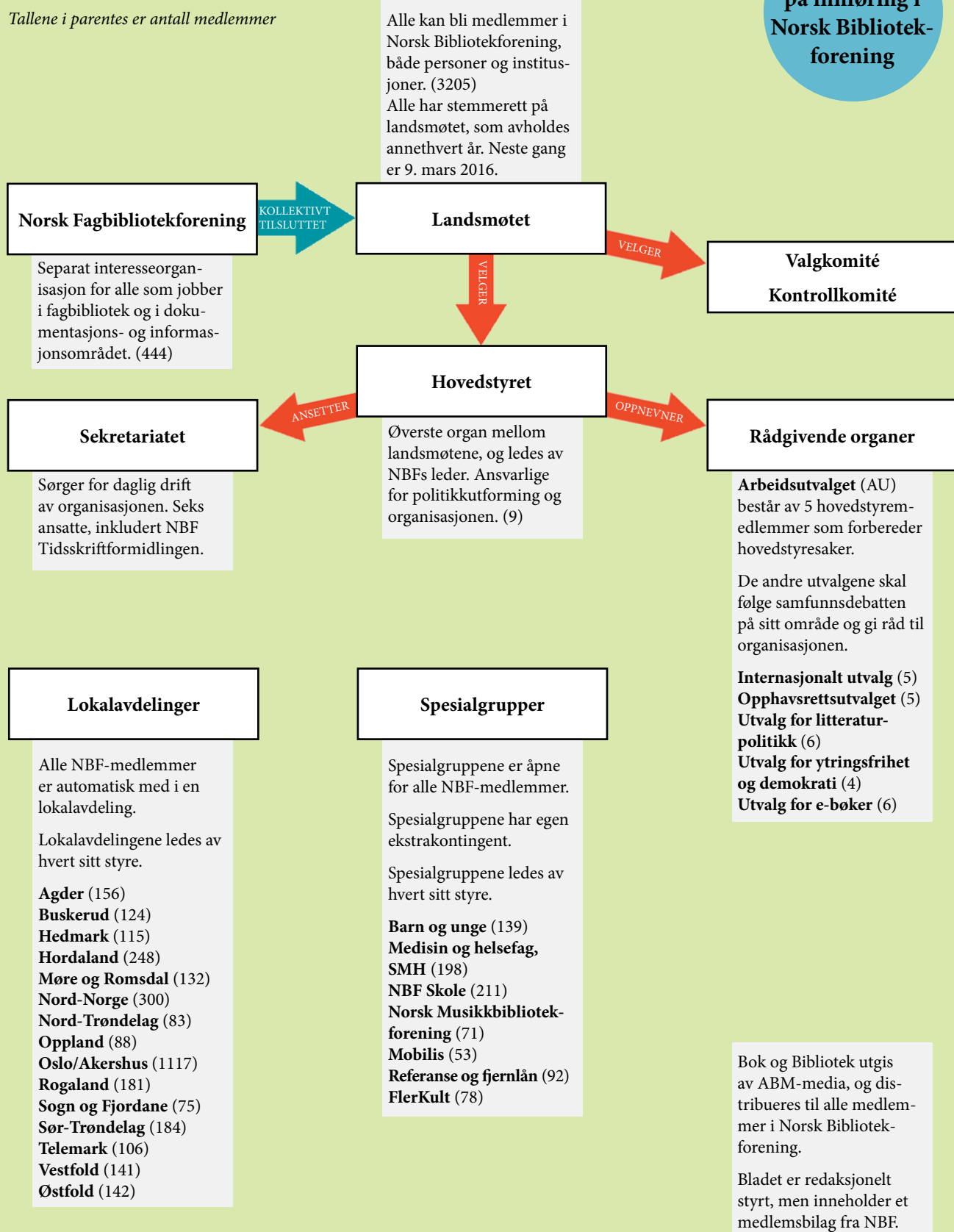
Årets bibliotek

Utdelingen av Årets bibliotek blir **torsdag 15. januar 2016** i Fritt Ords lokaler i Oslo sentrum. Utdelingen er åpen for alle. Følg med på våre nettsider og Facebook for mer informasjon.

HVEM ER JEG? HVA GJØR JEG HER?

Tallene i parentes er antall medlemmer

**Et forsøk
på innføring i
Norsk Bibliotek-
forening**

Snakk til meg!

Alle bibliotekfolk hevder høylydt at tiden for stillhet i biblioteket er forlatt og vi har gått inn i en ny og støyende tid. Teknologien lar oss ta dette noen steg videre om vi vil. Ikke bare kan vi snakke med hverandre i biblioteket, vi kan også snakke med PCene, nettbrettene og mobilene i biblioteket, og de kan svare tilbake.

AV THOMAS BREVIK
«Dikte(re)nde bibliotekar»

Nylig oppgraderte mobilen min seg og jeg fikk en såkalt digital assistent. Samtalene med mobilen kan nå foregå slik:

Jeg: Åpne bibliofil
Mobilen: Pling – bibliofil åpnet
Jeg: Søk Jon Bing
Mobilen: Pling – søker jon bing

Og vips kommer lista over Jon Bing sine bøker i Bergen Offentlige Bibliotek sin katalog opp på skjermen. I teorien... Foreløpig mangler det noen ledd for at dette skal bli helt sømløst, men i stedet for å knote med mobiltastaturet kan jeg si søkeordene og få de relativt korrekt inn i søkefeltet. Gjør jeg dette ute blant folk får jeg samme blikk som handsfree-tullingene fikk for 20 år siden. Å snakke med mobilen sin er fortsatt ikke helt sosialt akseptabelt uten headset og mikrofon. Det normaliseres vel på samme måte som vi har vent oss til at det ikke lenger bare er bygdetullingene som fører lange samtaler med seg selv på fortau og torg.

Telefonen snakker tilbake til meg når det trengs. Den kan minne meg på ting, vanligvis for seint til å gjøre noe med det, den kan lese opp meldinger og ikke minst kan den gjøre ebøker om til lydbøker. Det siste er en stor glede når jeg går med blikket på eboken på mobilen fra jobb til parkeringsplass, og bare fortsette den samme boken jeg leste på skjermen i lydformat mens jeg kjører hjemover. Selvstyrende biler kan ikke komme raskt nok etter min mening.

Hvordan ser det ut framover? Jeg er så

heldig å ha noen lydnerder i omgangskretsen og ser konturene av en framtid der lyd får en helt annen betydning enn det vi er vant til i dag. På Høy-skolen i Bergen eksperimenterer de med lydskulpturer og rom der du blir fortalt en historie ved å gå rundt i rommet og høre biter av historien alt ettersom hvor du er i rommet. Tenk om vi kunne projisere lyd rundt omkring i biblioteket slik at bare den som står på et bestemt sted vil høre. Jeg ser for meg at dette kan ta diktformidling til nye høyder.

Hvor glade vil bibliotekarene være i et biblioteksystem de kan snakke med? Når søket er en setning du sier rett ut i lufta, og svaret kommer rettet mot bare ditt øre? Når katalogiseringen blir en kommando til maskinen om å legge til et eksemplar til en post (som uansett er hentet fra Nasjonalbibliotekets bibliografiske fellestilbud), og tildele eksemplaret et løpenummer og aktivisere RFID-brikken. Sykemeldinger på katalogavdelingen på grunn av stive skuldre, senebetennelser og musesyke blir erstattet av halsbetennelse, slark i stemmebåndet og lesping.

Stemmegenkjenningsystemene har blitt så gode at de snart kan brukes til identifikasjon. Ingen lånekort, bare si navnet ditt til utlånsautomaten, så registrer den det du måtte ønske, om det er lån av en papirbasert bok, nedlasting av en ebok eller plass på et

Digital assistent. Cortana er din personlige assistent på Windows Phone. Hun er der for å gjøre livet enklere og holde deg oppdatert om det som betyr noe for deg.

arrangement. Biblioteksystemene og nasjonalt lånekort må snart bygge inn stemmemønstre i registreringssystemet.

Dette avsnittet dikterer jeg direkte til datamaskinen. Jeg tror at datamaskiner som kan skrive ned det vi sier åpner opp nye muligheter for formidling av historier. Selv om det foreløpig ikke er noen stor kunst å diktere kan jeg tenke meg at vi framtiden vil få bøker basert på tekster som er diktert. Ting kan tyde på at det vil være en forskjell i hvordan disse tekstene vil oppleves i forhold til de som er skrevet på tastatur. Kanskje vi vil få en ny litteratur som minner mer om muntlig overlevering? Jeg tror bibliotekfolk gjør lurt i å utforske dette selv, både gjennom å prøve ut teknologien og gjennom å være oppmerksomme på denne nye fortellemåten som er så gammel.

En ting til ettertanke, hvordan vil vi oppfatte en lydbok basert på en diktert bok? ■

Den modige skolebibliotekar

TEKST OG FOTO: KJETIL S. GRØNNESTAD
FRILANSJOURNALIST

Christiane Osestad-Schiz har en fortid som homoaktivist. Hun ser tydelige likheter mellom det å kjempe for de homofiles rettigheter, og det å kjempe for skolebibliotekarene.

Det er Kapittelfestival i Stavanger. NBF Rogaland har invitert til bibliotekseminar. Christiane Osestad-Schiz fra Stavanger katedralskole skal snakke om det modige skolebibliotek. Deltakerne sitter tause oppover seteradene i kinosal 9. Det er først når skolebibliotekaren bruker trikset som får stumme elever til å snakke, at forslagene strømmer på. En bit sjokolade som belønning, løsner tungebåndene.

Osestad-Schiz, i likhet med andre skolebibliotekarer, sliter med at mange ikke vet hva et skolebibliotek egentlig er. Én ting slo hun fast: Et skolebibliotek er ikke det samme som et folkebibliotek i miniatyr. De har ulike roller. Skolebibliotekets hovedoppgave er ikke å låne ut skjønnlitteratur. Dets rolle er å være en pedagogisk støttefunksjon for skolens elever og lærere.

– Ved skolestart møter jeg opp hos 1. klassingene for å fortelle dem om mitt tilbud, og lære dem om informasjonskompetanse, sier Osestad-Schiz.

Motstand

Det er ikke bråkete elever som er hennes største problem. Hun liker de 550 bonusbarna sine. Det er et privilegium å få hjelpe dem. Det er en annen stor gruppe hun sliter mer med.

– Lærerne er det vanskeligste med jobben min, slår hun fast.

Utenom skolestart for 1. klassingene, opplever hun at det er flere klasser hun ikke slipper inn i.

– Jeg får blant annet høre at dette blir for vanskelig for elevene. Det argumentet skjønner jeg virkelig ikke. Stavanger katedralskole er det nærmeste vi kommer en eliteskole her i byen, sier Osestad-Schiz.

Men heldigvis består ikke arbeidsdagen bare av stengte klasserom. I løpet av de tre årene hun har jobbet i dette skolebiblioteket, ser hun en klar forbedring. Flere lærere bruker henne som en pedagogisk støttefunksjon nå enn da hun begynte.

– Skolebiblioteket er en funksjon, ikke et sted. Jeg er biblioteket. Elevene mine skal kunne spørre meg om hjelp uansett hvor jeg er, sier Christiane Elisabeth Osestad-Schiz, skolebibliotekar ved Stavanger katedralskole.

Mange elever oppsøker biblioteket for hjelp til å finne sekundærlitteratur. Ikke minst gjelder det 3. klassinger som skriver fordypningsoppgaver.

For å få gjennomslag i skolen, og få komme inn i klasserommene, er det viktig å ha ledelsen i ryggen.

– Heldigvis er jeg «gift med» rektor, smiler hun.

Må være rebellisk

Osestad-Schiz har en fortid som homoaktivist. Hun ser tydelige likheter mellom det å kjempe for de homofiles rettigheter, og det å kjempe for skolebibliotekarene. Begge grupper er lite synlige minoriteter. Hun opplever stadig at mange ikke skjønner hva en skolebibliotekar egentlig gjør. Og enda verre: Hun ser at mange skolebibliotekarer ikke er stolte av jobben sin.

– Det er flere skolebibliotekarer som sier: «Jeg skulle jo egentlig ha jobbet i et folkebibliotek». Jeg skjønner ikke hvorfor det er så upopulært å jobbe i skolebibliotekene. Her får du sjansen til å skape din egen jobb, sier hun.

Et lite arbeidsmiljø kan være en årsak til skolebibliotekets lave status. Osestad-Schiz er selv eneste bibliotekar på Stavanger katedralskole. Selv med mye energi, pågangsmot og aktivistisk legning, kjenner også hun at det er godt med kolleger å støtte seg til.

– Telefonen er et fantastisk hjelpemid-

del. Jeg snakker ofte med skolebibliotekaren på Hetland videregående skole, sier hun.

Lite støtte utenfra

Det er ikke bare uinteresserte lærere som er problematiske. Osestad-Schiz er heller ikke fornøyd med Høgskolen i Oslos innsats. Hun synes ikke de gjør nok for skolebibliotekene.

– For eksempel: Hvert år ber Høgskolen i Oslo om praksisplasser til bibliotekarstudentene. Hvert år sender jeg melding om at jeg har ledig plass. Men jeg hører aldri noe fra dem, sier hun.

Dårlig fylkeskommunal økonomi er også en trussel. Bibliotekene skjermes ikke for sparekniven når rektorene må beskjære skolens budsjett. Det er da det er viktig å være synlig. Å vise at skolebibliotekaren er en god støttefunksjon til hjelp for lærerne.

– De rekker ikke over alle elevene de underviser. Vi kan hjelpe dem. Det er et privilegium å få jobbe med ungdommer. Jeg veileder dem, men slipper å vurdere dem. Dermed er jeg en trygg voksenperson, sier hun.

Er modig

Osestad-Schiz åpnet foredraget med å spørre: Hva kjennetegner en skolebibliotekar. Mot slutten av sitt engasjerte innlegg, sendte Osestad-Schiz en sjokoladeesk rundt i salen og gjentok spørsmålet.

Forslagene skilte seg vesentlig fra forslagene som beskrev en bibliotekar i folkebiblioteket. Ved siden av å være opptatt av læring, mente deltakerne at skolebibliotekaren var synlig, hadde pågangsmot og var en kaospilot. Altså mer i tråd med seminarets tittel: «Det modige bibliotek». ■

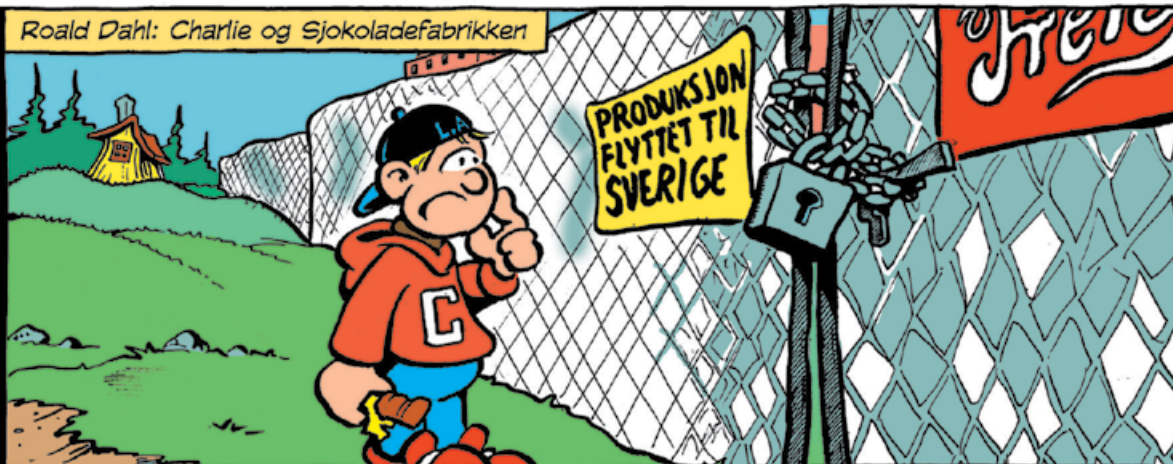
Skolebibliotekets nettside ved Stavanger katedralskole:
<http://www.stavanger-katedralskole.vgs.no/Bibliotek>

PERM TIL PERM

av Sveen &
Emberland

Hvorfor
klassiske
barnebøker
ikke kunne
utspilt seg
i dagens
Norge...

Roald Dahl: Charlie og Sjokoladefabrikken

Hvorfor
klassiske
barnebøker
ikke kunne
utspilt seg
i dagens
Norge...

Hvorfor
klassiske
barnebøker
ikke kunne
utspilt seg
i dagens
Norge...

Siden moms, kvitteringer og bilag tydeligvis ikke sier deg noenting, Andersson, sier vi at du blir med oss!

Jäklar!

Alf Prøysen: Snikker Andersen og Julenissen

I biblioteket er 17 000 bokskatter bevart, resten av bøkene er spredt rundt i skap og hyller på slottet. Bøkene er ikke tilgjengelig for publikum på daglig basis, men man kan få hjelp til å søke gjennom arkivene etter materiale. (Foto: Devonshire Collection, Chatsworth)

Velkommen til tretti tusen bokskatter

Et besøk i Chatsworth House er som å reise bakover i tid. Men slottet fra 1600-tallet inneholder mer enn fine møbler og gamle malerier.

TEKST OG FOTO: LILL-KARIN NYLAND
FRILANSJOURNALIST

Det private biblioteket i Chatsworth House blir beskrevet som et av verdens vakreste. Slottet ligger sørvest for Sheffield i Derbyshire, England, og ble påbegynt i 1688 etter at den første bygningen ble ødelagt i borgerkrigene i 1640. I praktfulle omgivelser av grønne åser og glitrende elver, og med park og hage på over 400 mål, trekker slottet til seg bortimot en million turister hvert år. Den majestetiske bygningen har tre etasjer og over 120 rom, hvorav 30 er åpne for publikum. Hundre personer har hel- eller deltidsjobb på eiendommen. Deriblant arkivar James Towe, som har jobbet her siden 2011. Hans ansvar er å sørge for både sikkerheten for, og tilgangen til, bibliotekets historiske samlinger.

– Chatsworth er en unik setting for en unik samling. Jeg anser meg selv for å være svært så heldig som får jobbe her, sier han.

Samlegal

Chatsworth er hovedsetet for Devonshires hertuger, og er fortsatt familiehjemmet til dagens hertug og hertuginne. I juni 2013 sendte NRK den BBC-produserte tv-serien «Et herskabelig liv» herfra. De ulike generasjoner av hertuger har hatt sin lidenskap. Dermed er samlingen av kunstobjekter, malerier, tegninger, møbler, skulpturer og ikke minst; bøker, rimelig unik. Den første eieren var Sir William Cavendish. Han bygget det første huset allerede i 1553.

– Det har alltid vært bøker på Chatsworth. De eldste er teologiske verk fra 1601, og er listet i testamentet etter Bess av Hardwick. Hun var gift med William Cavendish, og deres sønn ble den første hertugen. Han startet bygginga av nåværende Chatsworth, forteller James Towe.

I dag er det rundt 17 000 bøker i biblioteket, i tillegg til like mange titler arkivert og plassert andre steder i huset.

– Samlingen består av bøker fra de siste seks århundrene, inkludert svært sjeldne utgivelser. Mesteparten av utgivelsene ble publisert mellom 1600 og 1850, men vi har også enda eldre materiale. Blant annet flere hundre inkunabler, som stammer fra før 1500.

Inkunabler er bøker trykt før 1501, i perioden mellom Gutenbergs første trykk, og 31. desember 1500. De kalles også «vuggetrykk», altså trykk fra boktrykkerkunstens «tid i vuggen», og har stor pengeomessig og historisk verdi.

Bokinteresse

Når man som turist vandrer rundt på Chatsworth, kan man se århundrene tre frem fra tapeter, møbler, kunstverk og litteratur. Hver av hertugene og hertuginnene har satt sine spor, også på selve bygningen, som er formet av flere utbyggingstrinn. Og som fortsatt formes. Likevel vil James Towe spesielt trekke frem den sjettede hertugen. Han het også William Cavendish, og levde fra 1790-1858.

– Blant alle de som har vært med å prege Chatsworth-biblioteket, er han den viktigste. Han konstruerte ikke bare biblioteket slik det fortsatt er i dag, men begynte systematisk å samle bøker. Han arvet eiendommen i 1811, som 21-åring, og kjøpte umiddelbart inn store mengder antikke bøker og kunst.

I biblioteket finner en bokelsker uvurderlige skatter. Eller hva skal man for eksempel si til den vitenskapelige samlingen etter Henry Cavendish? Britiske Cavendish (d. 1810) var kjemiker og fysiker, og den første som påviste at gasser kan ha forskjellig kjemisk karakter. Før sin død ga han samlingen videre innad i familien, og slik kom den til Chatsworth. Bøkene har en nøkkelrolle i dag, og er fortsatt lette å identifisere – alle er stemplet med navnet hans.

– Et av de viktigste kjøpene den bokelskende sjettede hertugen gjorde, var boksamlingen etter Thomas Dampier, biskopen av Ely. For dette betalte han 10 000 pund, sier Towe.

Hemmelig dør

I boksamlingen finner vi også bøker innsamlet og katalogisert av den politiske filosofen Thomas Hobbes (d. 1679), som regnes som en av de mest innflytelsesrike britiske tenkere. Han var privatlærer på Chatsworth. Også hans egne manuskripter og dokumenter er samlet her.

– Boksamlingen reflekterer den rike ►

Slottet Chatsworth House ligger vakkert til sør for Sheffield.

historien til hertugene i Cavendish-familien. Den dekker et bredt spekter av tema, fra kunst og arkitektur til poesi og drama, naturhistorie og vitenskap, og her er bøker på mange ulike språk, sier Towe.

Biblioteket er stengt for turistene, som stadig strømmer gjennom de åpne og nøye bevoktede rommene. Ikke så rart, siden menneskelig berøring av bøkene ville ha ødelagt dem. Man får kun stå i den ene åpningen og kikke inn. Alle veggene i rommet er dekket fra gulv til tak med bøker. Midt på veggen er det et galleri som går

rundt hele rommet. For å komme dit opp, må man finne den «hemmelige døra», for met som en bokhylle. Ser man nærmere etter, består bokryggene av tulletitler og fiktive forfattere. Da vet man at her er døra til de øverste hyllene.

I rommet står også sofaer, stoler, bord og et piano, noe som indikerer bruken opp gjennom årene.

Arkiv

Selv om biblioteket ikke er et vanlig bibliotek, med bøker til utlån, kan du likevel få

innblikk i samlingene. Den gjøres nemlig tilgjengelig via husets eget studierom. Der kan man søke etter informasjon i arkivet, og siden få hjelp til å finne frem. De ansatte svarer også på et stort antall henvendelser om Chatsworth og Cavendish-familien på epost og telefon.

– Arkivsamlingen er i seg selv fantastisk, med 6000 bokser fulle av dokumenter om familien og eiendommen fra og med 1600-tallet, sier James Towe.

I 2011 ble det besluttet at alle de over 30 000 bøkene på Chatsworth skulle kart-

legges systematisk. Ikke bare for å få oversikt over antall, sort og verdi, men også for å finne de som eventuelt trenger konservering.

– Det å ta vare på biblioteksamlingen, er et stort arbeid og ansvar i seg selv. Vi tar oppgaven alvorlig, og sørger blant annet for sikkerhet og riktig fysisk miljø. Når det er sagt, holder faktisk biblioteket en rimelig stabil atmosfære med tanke på lys og temperatur. De fleste bøkene er i bemerkelsesverdig god stand, sier Towe.

Innimellom må de likevel konserveres,

og dette arbeidet blir gjort etter strenge faglige krav.

Verdi

– Det er ikke tvil om at samlingen er unik i verdenssammenheng, og at den inneholder mange sjeldne og verdifulle bøker. Samlingen har selvsagt en verdi i penger, men jeg foretrekker å tenke på deres verdi som en global ressurs, og som en kulturell skatt, sier James Towe.

Om du blir stående og kikke lengselsfullt inn mot bibliotekets mange bokrygger,

uten å kunne få lov til å bla i dem, er det likevel verdt pengene å besøke Chatsworth. Stedets historie gjennom århundrene er interessant nok i seg selv, og man kan fordype seg i temaer alt etter egeninteresse.

Og ikke minst, tilbringe dagen i stedets eventyrlige hage, med fontener, labyrinter, sjeldne trær, kjøkkenhager, rosehager og kilometervis av turstier. ■

LYSENDE POESI

MICHAEL STRUNGE

LIVETS HASTIGHED

Knuser uret
med mine tanker
– jeg lever kun
med livets hastighed

Skifter hurtigt
til en ny forklædning
– jeg behøver forandringer
med livets hastighed

Danner kontrast
behøver ingen camouflager
– død og træthed af
ikke at være mig selv

Skifter farve
anarkistisk kamæleon
– kaster masken
ændrer leveform

Mit sind
gror ud af mit hoved
– skiftede sind
efter at have været død.

Endelig
lader det til at jeg ved nu
– at jeg ikke har
et uforgængeligt selv

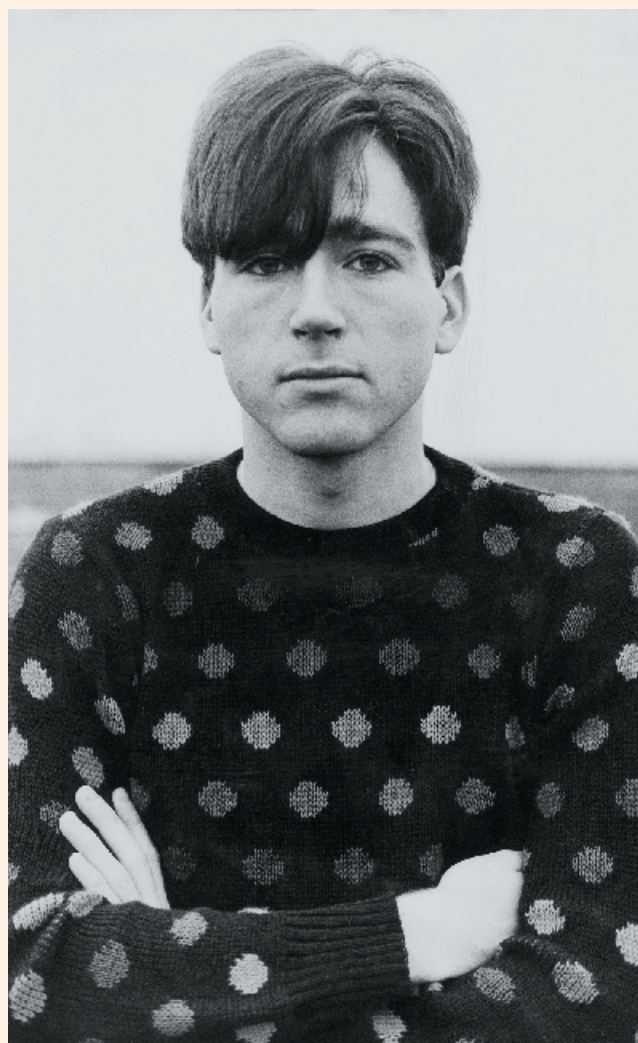
Hvem ved
ved hvad ens selv er lig?
– jeg er ligeglad
skaber selv mit selv

Skifter fart
jeg har brug for fartskift
– jeg ændrer mit liv
før det ændrer mig

*(Michael Strunge,
Samlede Strunge 2015 s. 7)*

AV STEFAN ANDREAS STURE,
LITTERATURVITER OG NORSKLEKTOR

Vet man kun litt om den danske poeten **Michael Strunge (1958-1986)**, så er det vel at han tok sitt eget liv 27 år gammel. Kanskje har man også noen fornemmelser om at han var punk-poet. Mye kan gjøres ut av at Strunge er blant de unge døde og en generasjonspoet. Han kan skrives inn i en dansk litterær tradisjon av revolusjonære og visjonære poeter som døde unge. Men det fyller bare samme funksjon som å gi han predikatet punkpoet, eller å kalle han generasjonsdikter – at man kan putte Strunge i en boks og håpe at man også kan legge på lokket.

Men å betrakte Michael Strunge på avstand, som noe som er avsluttet, er å begå en feil. Det kan være fristende, selvsagt. Verket er avsluttet. Ferdig pakket for analyse, vurdering og tolkning. Heldigvis lar ikke lokket seg legge på. Strunges visjoner gjelder fortsatt, og det gjør også hans harde skyts mot vår sivilisasjon og sin egen samtid, som samtidig også er vår, her og nå. Vi trenger fortsatt Michael Strunge. Han sprenger fortsatt de rammene vi prøver å gi han, og den energien han ga til det

danske språk, og de øvrige nordiske, strømmer fortsatt fra hans poesi.

Jørgen Gustava Brandt og Asger Schnack skriver at Strunges liv og poesi ble opplevd som et felles anliggende av jevnaldrende diktere. Noe som viste seg i den store mengden sterke og gripende minnedikt som ble skrevet i anledning Strunges bortgang. At han fortsatt er viktig og mye lest i Danmark, bevitnes av at Samlede Strunge, en bok på 1005 sider med dikt, i 2015 er ute i sitt 18. opplag. Det er også utgitt et utvalg av Michael Strunges essays, en biografi og i 2008 en bok i anledning hans 50 årsdag. I løpet av høsten kommer det også en ny biografi, skrevet av Peter Rewers.

Michael Strunges betydning for nordisk poesi kan ikke overdrives. Diktene lever videre, i stadig nye opplag, det er en ting. I Danmark er han kanonisert, men også en del av populærkulturen – som når han i den danske TVserien Rita blir brukt for å symbolisere ungdomsopprør, outsiderskap og anarkisme. Hvor stor innflytelse han har hatt på nordiske poeter er vanskelig å bedømme, men ingen kommer

uberørt fra lesningen av hans dikt. Både diktboken *Fremtidsminder* og et utvalg av Strunges dikt har blitt utgitt på svensk, begge oversatt av Clemens Altgård. Det er vel heller ingen tvil om at de såkalte Malmö-poetene er tydelig inspirert av Michael Strunge.

Hos Michael Strunge finner vi en poesi som ville være en del av sin egen tid, som samtidig grep bakover og peker framover. Det er ikke en tidløs poesi, tiden er virkelig nærværende i hans dikt, det er derfor de er så rystende sterke – hans første diktbok het *Livets hastighed*. Diktene er aktuelle og angår oss som lesere.

Selv sa han: «Derfor er god poesi alltid politisk, fordi det i sig selv er politisk at beskrive noget, som ikke eksisterer offisielt, i offentligheden, på arbeidsplassen, i aviser, og som politikere overhodet ikke beskæftiger sig med.» Det er dette som er utenfor, men samtidig midt i våre liv, som Strunges dikt beskæftiger seg med. Derfor skal vi lese hans dikt, fordi de lyser, og ikke bare kan opplyse oss – men også lyse inn i våre mørkeste krokar. ■

Min ven, Holden

Ein augustkveld stod eg i koret mitt og song «Comin' through the rye.» Det er ei sviske, eller ein hit, frå Skotlands nasjonalskald Robert Burns. Eit par av linjene går slik: "Gin* a body meet a body, comin thro' the rye, Gin a body kiss a body, need a body cry;» Robert Burns er ein utprega romantikar. Den vaksne lesaren eller songaren skjønar kvikt at dette møte i rugen er noko seksuelt lada. Brått kom eg på boka eg hadde lese for ein del år tilbake, *The Catcher in the Rye*. Eg hadde aldri skjøna tittelen. Ikkje heilt. Før no.

ODDMUND KÅREVIK
BIBLIOTEKAR OG SKRIBENT

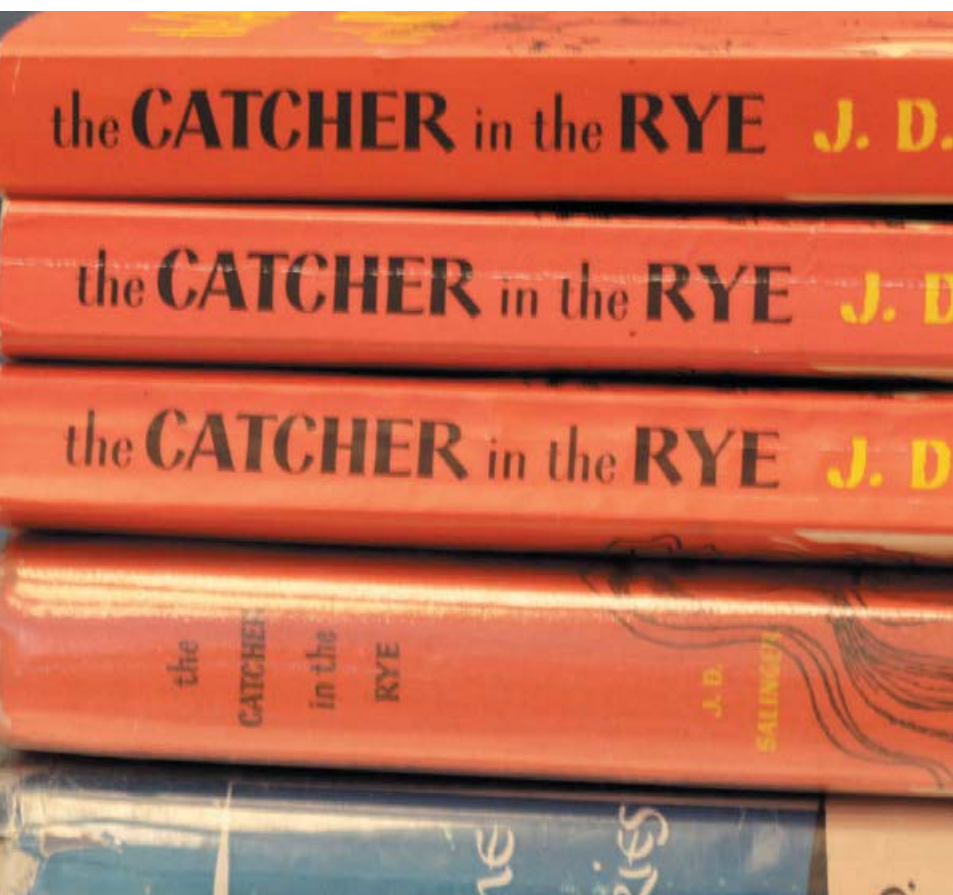
Ein svært god artikkel som har fylgt meg sidan tidleg studietid skriv kunsthistorikaren Gunnar Danbolt om den poetiske dimensjon i språket. Han tek utgangspunkt i Roman Jacobsens kommunikasjonsteori. Og viser korleis det oppstår eit *brudd* når me les eller oppfattar noko anna enn det som står. Han viser til eit døme frå eigen barndom. I julesongen «Deilig er den himmel blå» der det tidlegare fanst eit vers som gjekk slik : «En konge uden mage...» Seinare har teksten blitt modernisert til «En konge uten like.» Bodskapen kjem klarare fram i den nye versjonen, men noko er blitt borte på vegen. Dei magiske bilda i hovudet på eit lite barn som prøver å sjå for seg denne spesielle kongen. Heilt utan mage. (Danbolt: 2000: 41 fl.)

Det er noko av det same som skjer med vår hovudperson Holden Caulfield der han går langs New Yorks gater og overhøyrer

ein liten gut som syng «If a body *catch* a body coming trough the rye.» (Salinger: 1979: 128, mi utheving) Brått har den seksuelle ladninga forsvunne. Dette er trass alt eit barn som tolkar slik han hugsar songen. Og ein ny og anna dimensjon opnar seg. Hovudpersonen vår tek desse linjene til seg. Då veslesystera vil vite kva han skal bli når han blir stor er dette det einaste han kjem på. Vår helt Holden vil vere «reddaren» som står i enden av rugenga og tek i mot barn som held på å falle utanfor stupet.

The Catcher in the rye har kanskje den beste innleiinga på ei bok eg nokon gong har lese. «*If you really want to hear about it, the first thing you probably want to know is where I was born, and what my lousy childhood was like, and how my parents were occupied and all and all that David Copperfield kind of crap, but I*

*Gin er gamalskotsk for if.

Litteraturliste:

Primær:

Salinger, J.D. [1979]: *The Catcher in the Rye*. [New York]: Little, Brown and Company

Sekundær:

Burns, Robert [1782]: *Comin' through the rye*: [Elektronisk kjelde: www.poetryfoundation.org/poem/173057. Lesedato: 20.10.2015]

Danbolt, Gunnar [2000]: *Skole og estetikk / Ara-besk: kunstpedagogisk tidsskrift for musikk og dans* nr.1/2000

Åkesson, Sonja [2006]: *Sonja Åkesson: Vara vit manns slav och helt andra dikter i urval av Jenny Tunedal*. Stockholm: Norstedts

don't feel like going into it...» (Salinger: 1979: 3) Snakk om å etablere ei forteljarstemme. Eg trur ikkje det kan gjerast meir effektivt og elegant enn dette. Det er forteljarstemma som ber og gjer heile verket. Holden Caulfields svartsyn og klarsyn.

Å lesa boka kjennest som å starta på ein ganske mørk stad og sidan bli trekt endå lenger ned i ein spiral. Det blir verre. Visst noko ser ut til å løyse seg og det finst eit lite håp i sikte, kan du vere sikker på at det kjem eit svik rundt neste sving. Hovudpersonen vår er på mange vis skuld i dette sjølv. Holden Caulfield har veldig lita tiltru til vaksenverda. Diverre har han rett i mange av analysane han gjer seg. Det betyr ikkje at han handlar særleg smart. Han gjer mange ukloke val. Han blir sparka ut av nok ein skule. Han tek ei prostituert jente opp på hotellrommet, sjølv om han eigentleg berre vil snakka. Det går sjølvsagt ikkje særleg bra. Han inviterer ut den eine venninna han har og endar me å ditcha henne etter dei har stått på skøyter. Det hjelper på ein måte ikkje å seia unnskyld etter at du har sagt: «You give me a royal pain in the ass if you want to know the truth.» (Salinger: 1979: 148) Den sanninga vil nemleg venninna ikkje høyra.

I følge Cappelen Damms nettside er boka seld i meir enn 75 millionar på verdsbasis. Det er ekstraordinært. I alle fall for ei bok friteken frå alle tradisjonelle plot-skjema. Den vart gitt ut som vaksenbok. Men står som ei slags meisterlære i korleis skrive ei ungdomsbok og har sett mange spor. Både i film og i ungdomslitteratur. Eg ser at Robert Cormier kan sin Salinger. Til dømes i tittelvalet *I Am the Cheese* (1977), kor han tek utgangspunkt i ei anna truskuldig barneregje. Harald Rosenløw Eeg seier at *The Catcher in the Rye* var ein stor inspirasjon for han då han skreiv

Alt annet enn pensum (2006) og kanskje alt anna han har skrive også? Eg ser spor av boka i filmen *Ordinary People*. Tyngda av å vere den som overlev då den perfekte broren døyr. Spora finst overalt. Sjølv Sonja Åkesson, den svenske poeten eg skreiv om i førre nummer, skriv i eit dikt at ho har lese *The Catcher in the Rye* og lagt merke til: « *den sorgliga likheten/ mellom en skolpojke i New York/ och en hemmafru i Stockholm / kvarglömd i bakvenda maner / i ryckige rörelser / ingen räddare.* » (Åkesson: 2006: 62 fl.) For kven skal berga hovudpersonen vår? Den einaste både han og kanskje me som lesarar kan setja vår lit til er Old Phoebe. Som vel ikkje er så veldig gamal, men veslesystera på 10 år. Ho ser hovudpersonen vår. Og ho er glad i han. På trass av alle dei dumme vala han gjer.

The Catcher in the rye er kan hende ei mørk bok. Den har i alle fall ei mørk historie som eg bevisst ikkje har gått inn på her. Likevel blir eg svært glad i hovudpersonen Holden Caulfield. Eg heiar på han. Og eg vil at det skal gå han vel. Eg ser det gode hjarta som skjuler seg bak alt det idiotiske han gjer. Han er ein slik ungdom eg somme tider møter. Ein som alle sjansar i seg. Blir han narkoman? Eller verdsberømt forfattar? Overlev han? Eller bukkar han under? Eg veit ikkje. Men han har sett djupe spor. Både i meg. Og i all ungdomslitteratur som har kome seinare.

Eg veit i alle fall ein ting. At eg saknar Holden Caulfield når boka er ferdiglesen. At eg saknar stemma hans og at det han seier. Eg trur ikkje eg og Holden hadde vorte vener i røynda. Men i boka var me det. Og eg synst han var ein herleg ven å ha. Heilt annleis enn alle andre vener eg kjenner. ■

Visjonær, fargerik og synlig

– Dette skal en dag bli mitt, sa Marianne Hirzel en sen nattestime på vei til nachspiel. I dag er nattes drøm blitt virkelighet. I august ble hun sjef for Haugesund folkebibliotek.

TEKST OG FOTO: KJETIL S. GRØNNESTAD
FRILANSJOURNALIST

Medieinteressen var stor. Spekulasjonene gikk på hvem som skulle bli neste biblioteksjef. For de har vært få. Haugesund har kun hatt fire biblioteksjefer de siste hundre årene. Etter at lokalmediene slapp nyheten, stopper fremmede Hirzel på gata for å gratulere med den nye jobben.

– I tillegg til uventet stor medieinteresse, har jeg muligens en stil som skiller seg litt fra stereotypen folk har om hvordan en biblioteksjef skal se ut, sier hun som forklaring til at hun blir gjenkjent.

Det fikk deltakerne under bibliotekseminaret til årets Kapittelfestival i Stavanger oppleve da Hirzel entret scenen for å fortelle om visjoner, planer og hvorfor hun ville bli biblioteksjef. Piercing i ørene. Kort rødt hår med skarp sideskill. Rød lebestift og svart jakke med matchende røde kanter. Røff og elegant på samme tid. De lekne og uhøytidelige bildene hun viste av seg selv på storskjermen, understreket at dette er en kvinne man legger merke til.

Lokket av ny organisering

Hun er utdannet bibliotekar, med fortid som biblioteksjef på Bømlo. De siste 11 årene har hun imidlertid jobbet i oljebransjen i Gassco, et statlig aksjeselskap som transporterer gass fra norsk sokkel til Europa. Hun bygget opp Gasscos dokumentsenter, og satt i styret som ansatterrepresentant. Jobben gjorde at hun har bodd i både København og i Dresden og Emden i Tyskland.

Hun hadde ikke planlagt å forlate oljebransjen med det første. Noe som lokket henne tilbake til folkebiblioteket var en nyorganisering i Haugesund kommune. Fra 1. januar 2015 ble biblioteket flyttet fra rådmannen til det kommunale foretaket Kultur og Festivalutvikling (KUF). Det betyr at biblioteket, sammen med andre kulturaktører, nå ligger under kultursjefen.

– Denne organiseringen gir mye større potensial for samarbeid med andre kul-

turaktører i Haugesund. Blant annet samarbeidet biblioteket i år for første gang med Filmfestivalen om et arrangement i våre lokaler, sier hun.

Ulikt verdigrunnlag

En annen grunn til at hun vendte tilbake til biblioteket, var at hun som faglig outsider ikke delte samme verdier som de andre i Gassco. Hun ble ikke begeistret av oppnådde måltall på regularitet av gassleveranser til Europa, eller utbyggingssjanser som holdt tidsrammene. Konsekvensene var bare tall. De hadde ingen umiddelbar betydning for henne, hennes barn eller venner.

Hun skulle uansett flytte hjem til Norge i juli. Den ledige stillingen som biblioteksjef passet perfekt. Hun flyttet ikke bare hjem til Norge, men også hjem til biblioteket.

Bygg med behov

Haugesund folkebiblioteks hjem stod ferdig i 1967. Det ble tegnet av den lokale arkitekten David Sandved. Bygget er midlertidig fredet som et kulturminne av varig verdi siden det regnes som et av Sandveds hovedverk.

Hjemkomst. – Jeg føler jeg har «kommet hjem». Det er her jeg hører til, sier Marianne Hirzel, nyansatt biblioteksjef i Haugesund.

Praktbygget gir Hirzel flere utfordringer fram mot dets 50-årsjubileum i 2017. Bibliotekbehovet har forandret seg mye siden 1967. Ikke minst med tanke på den nye rollen som arena for samtaler og debatt. Skal biblioteket være regionalt litteraturhus for Haugalandet, må bibliotekets lokaler omorganiseres fysisk, heis for rullestolbrukere må på plass, og det må investeres i scene og lyd- og lysan-

legg. Manglende vedlikehold må også tas igjen.

Alt dette koster penger. Ikke minst i et fredet bygg. At Haugesund som Terra-kommune har slunken kommunekasse, bedrer ikke situasjonen. Likevel velger Hirzel å se optimistisk på framtida.

– Jeg må bli flinkere til å søke midler, sier hun.

Trekke inn nye brukergrupper

Hun forteller om drømmer og planer for biblioteket, men også at hun ikke kommer noen vei hvis hun ikke greier å få de ansatte, og kultursjefen, til å tro på og dele hennes visjoner.

Hun er ny i sjefstolen. Det er grenser for hvor mye hun har kunnet realisere. Likevel nevner hun konkrete planer for å trekke nye grupper til biblioteket.

– Jeg ser at mye av det vi tilbyr, som Litterær salong, passer for proseccodrikkende kvinner i 40-årene. Det vi mangler er tilbud for ungdom og menn. Derfor planlegger vi en kveld med øl og fotball. Jeg ønsker et lokalt bryggeri som sponsor, sier hun.

Hvorfor ikke? Det er ingen prinsipiell forskjell på pils og prosecco. Annet enn kjønnnet på de som drikker det.

– Dessuten må vi ha en PR-strategi. Folk må få vite hva vi driver med. Min jobb blir å fronte biblioteket utad, sier hun.

Nyttig lærdom fra næringslivet

Den viktigste erfaringen hun bringer med videre fra Gassco, er at hun lærte å jobbe rasjonelt, hurt, og med fokus på høy kvalitet.

– I Gassco analyserte vi oppgavene i detalj, for å være fullstendig klar på hva som var forventet, hvordan vi kunne innfri

forventningene og så gjennomføre det som måtte gjøres. I kultursektoren ser jeg ofte det jeg kaller «Fru Pigalopp syndromet». Det tar litt av, blir så voldsomt og svulstig at en mister målet av syne, sier hun.

Et fast blikk kan trenge når målet er å oppgradere et fredet bibliotekbygg. Hirzel vil også synliggjøre biblioteket. Kanskje utløser det flere midler når enda flere oppdager hva biblioteket driver med. I mellomtida regner hun med at KUF gir flere fremtidige samarbeidsarrangement.

– Jeg ser med glede og entusiasme frem til å ta biblioteket inn i en innholdsmessig spennende fremtid hvor praktbygget skal reise seg som Fugl Fønix fra asken til 50-årsjubileet, sier den optimistiske biblioteksjefen. ■

Debatt om nytt Røros-bibliotek

Under en debatt i dagens bibliotek på Røros, var engasjementet stort både blant panel og publikum angående morgendagens bibliotek på Røros. Hva biblioteket skulle inneholde var

det bred enighet om, men hvor det skulle ligge var det mer diskusjon om. Svein Arne Tinnesand, direktør for sekretariat bibliotekutvikling ved nasjonalbiblioteket, var en av paneldeltagerne. «Ønsker man at folk skal ferdes i sentrum så legger man et folkebibliotek dit. Bygging av nye folkebibliotek har endret steder,» sa Tinnesand ifølge retten.no ■

Bibliotek på døra

Prosjektet «Bok på døra» bringer biblioteket rett til godstolen. Tilbudet gjelder for alle som har vansker med å komme deg til biblioteket. Seks bibliotek i Sogn og Fjordane er i gang med prosjektet, noe mange pensjonister er svært takknemlige for. «Det er nesten livsnødvendig»,

sier Olaug Joleik Kirkebø (85) til nrk.no/sognogfjordane. Kirkebø har lest bøker siden hun var fem, og hun kan nå fortsette med favoritt hobbyen sin. Én gang i måneden kommer frivillige fra bibliotekenes samarbeidspartner Røde Kors på dør for å levere og hente bøkene. «Dette er ei fin ordning. Dei er veldig glade for at eg kjem», sier Røde Kors-frivillig Botolv Tennefoss. ■

BEYER HANDEL

Det du trenger til ditt bibliotek for å skrive ut perfekte etiketter. Vi leverer etiketter i alle størrelser og kvaliteter. Spesialister på etikettskrivere fra Datamax O'Neil, samt nødvendig programvare. Strekkodelesere i alle varianter, både håndholdte, i stativ eller nedfelt i skranke.

På tide med litt vedlikehold? Vi har renseproduktene til dine skrivere.

Vi tilbyr kvalitetsprodukter og personlig service.

Ring 33802185 eller send e-post til: post@beyerhandel.no

Vår erfaring | Din trygghet

Følg med på våre nettsider www.beyerhandel.no

Behov for fjernhjelp? Ta kontakt for pris.

datamax • o'neil
right by our customers.

Debatt. Knut Olav Åmås innledet i sommer til debatt om ytringsfrihet på Bergen Offentlige Bibliotek. På bildet ses også Karin Hindsbo og William Nygaard. [Foto: Festspillene i Bergen]

Kunstens ytringsfrihet

Kunstens ytringsfrihet er under sterkt press. Forskningsprosjektet «Status for ytringsfriheten i Norge» viser at en stor del av befolkningen i Norge har liten forståelse for kunstnerisk frihet. Mer enn en av tre kunstnere mener å ha fått sin ytringsfrihet begrenset.

AV AUD GJERSDAL, FRILANSJOURNALIST

Fritt Ord og Festspillene i Bergen arrangerte i sommer en paneldebatt om kunst og ytringsfrihet på Bergen Offentlige Bibliotek. Bok og Bibliotek spoler tilbake og gir her noen glimt fra debatten.

– Vi er glad for å samarbeide, og gi Festspillene mulighet til å utvide de kritiske rommene, og refleksjonsrommene rundt kunst og kultur, innleder ordstyrer og direktør for Fritt Ord, Knut Olav Åmås. –

Hvordan står det til med kunstens ytringsfrihet?

William Nygaard, styreleder i Norsk PEN, mener at det ikke finnes noen egen kunstnerisk ytringsfrihet, og at også kunstneren må følge loven som andre ytringer.

– Loven garanterer og begrenser ytringsfriheten. Lovbrudd er ikke mer akseptabelt selv om det fremstår i kunstne-

risk drakt, sier han. Men en begrensende terskel ligger høyt i Norge for ytringen i alle sjangre. Og den ligger høyt for kunstneren. Nygaard forteller videre at forbudet mot blasfemi nå var fjernet fra straffeloven. Dette ble gjort selv om religionsbespottelse skaper vold.

– Fjerning av blasfemiparagrafen kan stå i kontrast til de regionale og globale konfliktene med terror og drap som nettopp er

knyttet til religion, først og fremst islamismen, og det som oppfattes som provokasjoner, sier han. Nygaard plasserer karikaturen i grensen mellom journalistikk og kunst og mener den kan bidra til at vi blir mindre selvhøytidelige, mer åpne for selvinnsikt og bedret mellommenneskelig bevissthet. Dersom en provoserer religionen med en karikatur, må en også ha en klar redaksjonell forankring og begrunnelse.

– En provokasjon som mål er kunnskapsløs og dialogdøende. Det er den innsiktsfulle dialogen som skaper kontakt på tvers av politikk og religion, understreker han. Etikket er viktig og gir bevissthet om ansvar i kommunikasjonen.

– Etikket åpner for engasjement, debatt og kvalitativ kritikk lenge før jussens innskrenkning. Den løpende debatten er helt avgjørende og styrker vernet om den viktigste frihetsgaranti vi har for oss som ønsker reelle demokratier, nemlig ytringsfrihet og ytringsfrihet for kunsten, sier Nygaard.

Karin Hindsbo, direktør ved KODE kunstmuseum, tar motsatt standpunkt som Nygaard, og sonderer mellom ytringsfrihet og kunstnerisk ytringsfrihet.

– Ytringsfriheten er avgjørende i et demokratisk mangefasettert samfunn. Hva er kunstens rolle om ikke å utfordre våre sanser og vårt syn på verden? Kunsten må og skal være fri. Ytringsfrihet er definert i menneskerettighetene og er et fundamentalt prinsipp i demokratiske samfunn, sier Hindsbo. Hun forteller videre at ytringsfrihet innebærer retten til å ytre seg, men også retten til å tie, og å dele informasjon. I Norge er ytringsfriheten sikret i Grunnloven, og den har definerte begrensninger, som f.eks. rasismeparagrafen i straffeloven. Så ytringsfrihet er ikke absolutt, samtidig som det er mer komplisert når det gjelder kunsten.

– Rapporten «Status for ytringsfrihet i Norge» inneholder en diskusjon om kunstens posisjon i reglene om ytringsfrihet. Den sier at politiske og journalistiske meningsyttringer klart omfattes av grunnlovens § 100, men at det er mer komplisert for kunsten, understreker hun. Felles er at alle disse ytringene finner sted i det offentlige rom, men det er ikke det samme å mene noe, og å si meningen høyt der. I de ulike land, er det store forskjeller med hensyn til hvilke regler som gjelder for kunstnerisk ytringsfrihet. I Tyskland har man for eksempel et særlig vern for kunstneriske og vitenskapelige ytringer, men det har vi ikke i Norge.

– Skal vi regne kunst som politisk ytring, eller som en særlig sfære? Bør kunsten ha et særlig regelverk? Er kunst en del av et demokratisk samfunn på like fot med alt annet, eller er den ikke?, spør Hindsbo.

Marianne Hurum, styreleder i Unge Kunstneres Samfund har ikke opplevd å få ytringsfriheten begrenset.

– Kunstnerne har en offentlig rolle, og det krever at en stikker hodet frem. Jeg er mer bekymret for den digitale gapestokken, sier hun, og peker på at jussen skjelner mellom negativ og positiv frihet.

– Negativ frihet er fravær av tvang og forbud, og den har vært sikret de siste 200 år. Positiv frihet handler om individenes rettigheter og muligheter til å realisere mål og potensiale, sier hun og forteller videre at det i 2004 kom et infrastrukturkrav i Grunnloven. Dette innebærer at statens myndigheter skal tilrettelegge for en åpen og opplyst samtale.

– For billedkunstnere i Norge i dag handler det mer om mot enn juridiske problemer, mer om selvsensur enn om sensur. Selvsensur handler om mot og vilje til å stå utenfor eller være innenfor. Det å oppleve at motet svikter er ganske langt unna det å faktisk ha begrenset ytringsfrihet. Det er forskjell på å ikke tørre og å ikke ha lov til å si noe, sier hun. Begreper som sensur og begrensninger i ytringsfrihet vil hun ikke bruke på egen yrkesgruppe i Norge, for kunstnere i f.eks. Russland og Tyrkia lever under forhold vi ikke kan sammenlikne oss med. I Norge i dag er det viktig å fokusere på mot fremfor å hevde seg sensurert.

– Vegrer kunstnere seg mer enn før for å være ideologiske eller politiske i kunsten sin? spør hun og peker på at vi da må se hva som er vanlig i en tid. Når vi snakker om det som var før, mener vi ofte 70-tallet.

– En «isme» som har påvirket mer og som vi fortsatt går i sporene av, er avantgardkunsten. Denne er ofte mindre eksplisitt politisk enn mye av den politiske kunsten på 70-tallet. Den kunsten har en dynamikk i seg som hele tiden søker forandring, og som er subversiv og viktig for ordskiftet i et samfunn, sier Hurum.

Flemming Rose, utenriksredaktør i Jyllandsposten, og den som tok initiativet til å offentliggjøre karikaturen av Muhammed i 2005, var også med i panelet.

– Karikaturstriden har satt ramme for diskusjonen om ytringsfrihet og grensene for ytringsfrihet i en globalisert verden og i multikulturelle demokratier, sier han, og

peker på at debatten i dag handler om valget mellom et fritt samfunn og et fryktsamfunn. Han viser til Natan Sharansky sin bok «The Case For Democracy», hvor fryktsamfunnets mekanismer defineres.

– Noen av fryktsamfunnets mekanismer har begynt å utspille seg i måten vi håndterer debatten om ytringsfrihet, dens grenser og selvsensur på, sier Rose. Sharansky deler fryktsamfunnet i tre grupper: «De sanne troende», «dissidentene» og «dobbeltenkerne».

– De sanne troende utgjør 5 % og bekjenner seg til en ideologi eller et tanke sett som de forsøker å påtvinge hele samfunnet. Dissidentene er en liten gruppe som er villig til å betale en høy pris for å ikke underkaste seg fryktsamfunnets mekanismer, og utfordrer de sanne troende og deres forsøk på å påtvinge hele samfunnet egne normer og ideologi. Dobbeltenkerne utgjør 80 – 90 % og er ikke tilsluttet de sanne troende, men gjør heller ikke motstand. Deres liv er karakterisert ved at de sier en ting i det offentlige rom og noe annet hjemme, sier Rose, og peker på at fryktsamfunnets mekanismer forårsaker selvsensur. Altså at man ønsker å si noe, men tier av frykt for konsekvensene. Det er viktig å være ærlige og innrømme når det faktisk er frykt som driver selvsensuren. Vi må også innse at når vi snakker om å ikke krenke religiøse følelser, så er det egentlig snakk om én bestemt gruppes følelser.

– Det finnes ti tusen religioner. Hvis vi skal være konsekvente om å ikke krenke, kan vi ikke si noe som helst. Og hvis vi skal være demokratisk konsekvente i et sekulært samfunn, så må vi heller ikke krenke følelser hos dem som har investert noe av sin identitet i sekulære bevegelser og symboler, enten det er Karl Marx eller Adam Smith, sier Rose. Han peker på utviklingen, særlig i USA, der mange mener å ha krav på å si fra dersom de blir utsatt for noe smertefullt eller kontroversielt.

– Ved noen humanistiske fakulteter i USA er det nå innført «trigger warnings». Det betyr at en lærer har plikt til å advare studenter mot innhold som kan være krenkende. Når det er offentlige debatter kan det etableres «safe zones». Studenten har rett til å forlate lokalet og gå til et sted med myke sofaer og muzak, der ingen kan utsette dem for krenkelser, sier han. ■

Videre lesning:

Status for ytringsfriheten i Norge

<http://goo.gl/IOFPRP>

Navn: Kjersti Rorgemoen

Født: 1982

Har skrevet: Purkene snudde seg (notat), og Håpet og festen (roman)

Sivilstand: samboer som er bibliotekar, ingen barn

Utdanning: Master i nordisk litteratur fra UiB

Livet på landet

Kjersti Rorgemoen debuterte for seks år siden med kanskje norgeshistoriens mest originale tittel. Nå er den vanskelige annenboken her. Blir det en fest?

TEKST: NINA KRAFT
FRILANSJOURNALIST

– Det går jo an å håpe, sier Kjersti Rorgemoen og skuer bort på Sehesteds plass. Hun har ikke helt bestemt seg for hva hun skal gjøre nå hun en sjelden gang er på besøk i hovedstaden for å lansere den siste boken sin. Bortsett fra å snakke med journalister.

Den første boken hennes het «Purkene snudde seg» og ble betegnet som et «notat» på forsiden. «Vittig», «kort vei fra gråten på det ene øyet til latteren i det andre» og «oppvarming til et solid forfatterskap,» sa kritikerne. Med den andre boken, «Håpet og festen» lover hun full fest på låven – eller gjør hun?

– Jeg synes det er en litt trist tittel, sier Rorgemoen.

– Det blir ikke noe av festen. Hovedpersonen prøver å unngå høytider og brylluper, de typiske festdagene. Men forsøket på å fortrenge slike dager, gjør dem bare enda mer påtrengende. Heldigvis kan det finnes trøst og fest i utenforskapet, for hun har venner i samme båt. Jeg ville ikke skrive om den isolerte karakter.

Kvinnelig tristesse

Rorgemoen skriver seg inn i en slags tradisjon i nyere norsk prosa hvor hovedpersonene er ►

” *Lenge hadde eg gått og grøssa over tanken på at kvart menneske (rettmessig) har ei oppleving av å vere ein hovudperson, protagonisten i sitt eige liv og at det dermed kunne seiast å trø bortimot sju milliarder hovudpersonar rundt på kloden.*

Fra Purkene snudde seg

ynge kvinner som lever ustrukturerte og litt tilfeldige liv (som forfatteren kanskje – bortsett fra at hun er jo forfatter – og skriver om det – og da blir det jo straks noe annet) og omgås forhutlede eksistenser, mislykkede idehistorikere, fylliker, evige studenter som bor på skitne hybler hvor tapeten faller ned fra veggene i stor flak, og andre som er i hyppig nærkontakt med NAV. Det skjer ikke så mye – eller kanskje skjer det en hel del, men da mellom de sparsomme linjene – noen direkte handling er i hvert fall ikke å spore.

– *Med fare for å forenkle – for dette er jo klart forskjellige forfattere – men jeg har intervjuet Cathrine Knudsen, Merethe Lindstrøm, Gine Cornelia Pedersen og din nevnesøster Kjersti Annesdatter Skomsvold bare for denne intervjuerien. Og det har blitt mye om universitetsutdannede kvinner i trettiårene som subber seg rundt i tilværelsen uten mål og mening og opplever seg selv som temmelig mislykkede...?*

– Men har det ikke alltid vært mange menn som har skrevet om menn uten mål og mening? Kanskje jeg, eller vi – for du nevner jo flere medforfattere – forteller hva som egentlig foregår i tiden og samfunnet på en diskré, indirekte måte. Det er jo mange som lever slik, ikke minst unge akademikere, som ikke har fast jobb. Hun tilføyer:

– Men hvis vi nå får en serie kvinnelige hovedpersoner som ligner på mannlige outsider-protagonister som vi har hatt i alle år i litteraturen, så er jo det på en måte en sørgelig form for feminisme.

– *Disse kvinnene bor ofte i et lurvete hybelhus eller studenthjem eller kollektiv. En psykolog fortalte meg forleden at huset er et gammelt symbol for jeg 'et*

– Det er jo i så fall skrekkelig med tanke på huset i boka (liten latter). Jeg kjenner ikke disse psykologiske teoriene, men for meg er et slikt hus et bilde på en hen-

gemyrfølelse, at man er «stuck» i en slags lammelsestilstand og lengter etter en forandring, uten å tro at det er mulig.

– *Og midt opp det hele er du ofte morsom. Eller som Magna sier i «Da purkene...» Handling har aldri vore mi sterke side, og å setje fyr på notata mine ville truleg ikkje sende lagnaden min i noka interessant retning.» Er du morsom med vilje, eller bare blir det sånn?*

– Jeg prøver å ikke skrive vitser, og er ikke interessert i den latteren som oppstår fordi man har forventet et poeng. Det er mer interessant hvis latteren kommer fordi man som leser føler at «dette er sant.» Avstanden mellom det personene tenker, og slik de lever, kan være formidabel – og komisk.

– *Føler du deg kallet til å skrive om noe helt annet og lenger unna hverdagslivet – som krig, klimakrise, flyktninger?*

– Jeg føler at jeg må ha greie på det hvis jeg skal skrive om det. Jeg vil ikke ta for store ord i min munn, må kjenne det for å si noe sant om det. Så jeg prøver å skrive om samfunnet ut fra de perspektivene som jeg har tilgang til – med tekster som avslører en sårbarhet eller desperasjon – sprekken i det vellykkede samfunnet.

Rodeo på purkene

Et av perspektivene er bygda i Norge. Da hun tok sin mastergrad i norsk litteratur på Universitetet i Bergen, skrev hun hovedoppgaven om Aasmund Olavsson Vinjes essays.

Vinje er fremdeles en av Rorgemoens favorittforfattere – og det viser seg at hun kommer fra en bygd rett ved siden av Vinje. Hun kommer dessuten fra en grisefarm som hovedpersonen i debutboken, riktignok med 300 dyr, ikke som Vinjes lutfattige barndomshjem. Men jobbe på gården, det måtte både hun og broren, Sondre. Når 33-åringen beskriver barndommen sin, sti-

ger det opp en eim av det 19. århundre:

– Broren min, som er to år yngre enn meg, og jeg lekte mest sammen, for det var langt til neste hus og vi traff få andre barn når vi ikke var på skolen. Vi red rodeo på grisene, husker jeg, og jeg tvang broren min til å leke med dukker. Vi pakket dukkene inn i koffert og tok dem med inn i skogen. Leken gikk ut på at dukkene skulle ut på en reise.

Vi ble satt i arbeid tidlig. Det var mye å gjøre både i huset og i fjøset, og far krevde at vi tok i et tak. Slakt var vi med på også. Vi var jo glad i grisene, men hadde ikke et kjæledyrforhold til dem – de hadde ikke individuelle navn. Etter at en gris var skutt, og hodet skilt fra kroppen, pirket vi ut kulen fra hjernen og la den i smykkeskrinet mitt, forteller hun og fortsetter:

– Vi måtte stappe stø – det er flis som grisene ligger på. En periode raspet vi fem tonn brunost på gården. Det var meieriet som hadde gjort en feil, og så fikk vi feilvareren til grisefor. Flesket smakte veldig godt etterpå.

– *Dette lyder jo eksotisk?*

– Ikke den gang. Husk hvor mange flere bønder det var i Norge bare for 15-20 år siden. Det som er eksotisk nå, var vanlig da.

– *Er det sant at bonden får sjokk når han går runden med føret og det viser seg at en av grisene har snudd seg, for da ser han plutselig rett inn i en griserumpe?*

– Det er helt sant. Grisene stod trangt i min barndom så de nesten ikke kunne snu seg, men sånn var hele landbruket får få år siden. Nå har broren min noen griser og de har et godt liv utendørs. De går og ruller rundt og velter seg i skogbunnen. Vil du se?

Hun viser frem et bilde av en glad gris på mobiltelefonen.

Filosofiske dyr

«Min Omgang i Ungdomen med Grisen kom meg til den største Nyttens, daa eg skulde studere tysk Philosophi. Det var den sama blinde Samanheng i Slutningsrekkja utan Syn for aandfulle Innvendinger i Oversetningen,» skrev Vinje.

Om Rorgemoen ser den samme sammenhengen mellom griser og filosofi, vites ikke, men hun har åpenbart et forhold til filosofer, for de figurerer iblant i tekstene hennes. Et av filosofiens store temaer, selvmordet, har også sin purkeutgave. «-

Grisen ser seg sjøl, og til slutt måtte eg spørje far min, svinfarmaren, om grisen visste at han var ein gris. Far mi vifta ideen rakst, *«Dei veit ingenting!»* () Om dei hadde vist at døden finst, så hadde det truleg vore enden på moderne landbruk. Om dei hadde vist at døden eksisterer som ein moglegheit, kunne dei dyra som har eit forferdelig liv, og det gjeld alt i alt svært mange, teke livet av deg med det same!»

– *Det er mange dyr i bøkene dine. Er mennesker som dyr?*

– Menneskene er jo dyr! Og jeg er vokst opp på bygda med husdyr og jakt, sier Rorgemoen og forteller at romanhunden Sonja har et historisk motstykke i en hund som faren hennes hadde som barn, mens hesten «Kloke Hans», som også figurerer i tekstene hennes, var en hest som levde for ca. hundre år siden i Tyskland og som etter sigende behersket matematikk, kunne lese klokken og kalenderen, skilte mellom tonearter i klassisk musikk – og selvfølgelig forstod tysk. Filosofen og psykologen Carl Stumpf skal ha blitt inspirert av Kloke Hans i utarbeidelsen av sin fenomenologi.

– *Det er finnes flere henvisninger til filosofer og forfattere i bøkene dine også, og du har vært sekretær for, og til tider skrive-lærer på, Skrivekunstakademiet i Hordaland. Hvor nyttig har denne akademiske ballasten vært?*

– Som forfatter nyttig, men jobbmessig

” *Det hender eg får spørsmålet: Har du ikkje budd her veldig lenge? Då har eg alltid lyst til å svare* Har du ikkje hatt det fjeset der veldig lenge?

Fra Håpet og Festen

ikke i det hele tatt. Jeg synes det er for mange som tar høyere utdanning i humaniora uten å tenke på hva de skal få ut av det. På en av de første forelesningene jeg hadde i nordisk, sa professor Atle Kittang at han synes det var merkelig at så mange studenter kaster bort tiden på noe så lite matnyttig. Det har jeg kjent en del på siden. Jeg er ambivalent. Broren min er snekker, og jeg misunner ham litt. Som snekker vet man hva man skal gjøre. Eller hvis du er maler og maler en vegg. Du tar opp kosten og smører opp og ned, opp og ned. Som forfatter vet du aldri nøyaktig hva jobben består i når du setter deg ned for å skrive.

Til røttene

Den håndfaste og konkrete snekker- og malertilværelsen er nå kommet nærmere enn på lenge for Rorgemoen. Hun og samboeren, som er bibliotekar på Høgskolen i Rauland, har nemlig flyttet fra Bergen tilbake til traktene der hun vokste opp, Lårdal i Tokke kommune. Til et småbruk, med låve som har rast sammen og ellers store oppussingsbehov. De gjør det meste av oppussingen selv.

– Det blir ingen griser. Vi planlegger to høner – maks. Samboeren min er forresten vegetarianer.

– *Du savnet landlige gleder?*

– Ja – som å hogge ved. Jeg fikk motorsag til jul. Og å gå på ski. I Bergen er det vått og mørkt hele vinteren. I Telemark er det hvitt og kaldt. Jeg liker å klippe gras og elsker å sette fyr på ting. For noen dager siden brant jeg store mengder med kvist.

– *Blir den tredje boken du utgir preget av nye omgivelser?*

– Det vil jo være dumt å annonsere på forhånd! Kanskje det. Men kanskje blir den enda mer essayistisk. Det blir kanskje enda flere dyr, det er mye elg og rev og rådyr i skogen. ■

Kjersti Rorgemoen går i bokhyllen:

Les Vinje!

Et av Vinjes mest kjente essays i Ferda minne fra 1860 heter Grauten på Grut, og det siterer Rorgemoen beredvillig. Hun synes det er så flott at hun gjerne kunne ha lest opp hele, men nøyer seg med beskrivelsen av grøten

«Det var Havregraut af det rette Slaget, det. Saadine stodo med Piggar nett som Busti paa ein Griserygg, og svart var han som Ostegraut. Eg fekk god Mjolk og aat og aat, og det skurade ned igjenom Halsen, liksom naar Grantoppen verdt slipat og dregjen neg igjenom Ovns pipa. Det

var so det skalv i meg af all denne sæle Njoting med kver Biten. Men daa eg bar til at metna, tenkte eg paa at gjeva ut ei Lærebok i Etarvitenskapen (Gastronomi), der Grauten Paa Grut skulde vera fyrste Kapitlet. Storetarar skulde kjenna for ei Sæla det er, naar det soleides skrapar og riflar nedigjenom og river med seg gamle Matsyndir; men fyrst maatte dei liksom eg vera trøytt og skrubbsoltne og som ein Lutfisk utbløytt af Sveitting og Lau-ging.»

– Vinje er stor. Jeg liker ham best som

essayist og journalist, mer enn diktene. Og han er filosof også! Det er en friskhet i tankebevegelsene hans. Han føles alltid som en nyhet selv om skrev for 150 år siden. Vinje stadfestet nynorsken som poetisk språk, og journalistisk og essayistisk språk, og han lagde mange nye ord. Som synonym for ordet diplomati kom han opp med «revagivnad». Fordi reven er slu og smidig. Det er kanskje ikke et ord som er så diplomatisk, så det vår neppe innpass i UD, men det var sånn Vinje så på diplomatiet. ►

” *Jeg lånte Roald Dahl og Ole Lund Kirkegård, som skrev artig illustrerte bøker om barn som gjorde pøbelstreker.*

– Andre litterære forbilder?

– Tarjei Vesaas og Dag Solstad. Og essayistene Pål Norheim og Tor Eystein Øverås. Olav H Hauge, særlig dagbøkene hans. Jeg er også glad i Henry Thoreau.

– Amerikaneren fra midten av 1800-tallet som bygde hytte i skogen for å leve enkelt og i pakt med naturen ved Walden Pond?

– Riktig. On Walden Pond er en studie av et forenkelt liv, en enkel, hyggelig og nøktern livsstil, tett på naturen. Jeg synes naturskildringene hans er fantastiske. Thoreau tok et veldig annerledes valg i forhold til USAs markedskrefter med sin sterke materialisme. Thoreaus materialisme

er en annen type. Han er glad i jakka si. Det er en eldgammel jakke som er en del av ham på en måte. Jeg liker denne formen for materialisme. Ellers er Dostojovskij et av forbildene, han er morsom.

– Mørk og tragisk og dyp, vel?

– Og morsom. Da jeg skrev Håpet og festen, leste jeg Opptegnelser fra et kjellerdyp. Der er det en komisk avstand mellom hvordan hovedpersonen tenker om seg selv og verden og hvordan han blir sett på av andre. Inni ham raser det med tanker, men når han er i selskap sammen med studiekamerater, blir han gående alene. Han synes de er noen brautende idioter, og de synes han er et stakkars krek. Han tenker

at de bare skulle ha visst hvilke følelser han er i stand til å føle, hvilke tanker han er i stand til å tenke! men de merker knapt at han finnes i rommet.

– Har du vært sjåfør for bokbussen og truffet en like negativ bibliotekar som Borg-hild Mørkedal i Purkene snudde seg?

– Nei, men lånt mye fra den. Bokbussen kom til grendehuset da jeg var barn. Jeg lånte Roald Dahl og Ole Lund Kirkegård, som skrev artig illustrerte bøker om barn som gjorde pøbelstreker. Det gjorde jo Dahl også, de var veldig frigjørende. Jeg liker godt pøblene. ■

Årets bibliotek i Tyskland

TEKST: KATHARINA AMMERMAN
SKRIBENT

Køln er en kompleks by med over en million innbyggere. Her bor mennesker som kommer fra 180 nasjoner. Over halvparten av barna er flerspråklige, byen har et mangfoldig og internasjonalt kulturliv. Utover museer, teatre, konserthus, opera har den kjente og populære radio- og fjernsynskanalen Westdeutscher Rundfunk sitt hovedkontor i Köln. Dessuten er Köln den byen med flest gründere i Nordrhein Westfalen (NRW). En gang i året arrangeres dataspillmessen gamescom, verdens største dataspillevent. Dataspillprodusenter fra over 30 ulike land presenterer her sine produkter og mange spillentusiaster kommer for å utprøve de nyeste spillene. En annen populær hendelse er den internasjonale litteraturfestivalen lit.Cologne, som arrangeres parallelt med Frankfurter Buchmesse

For et folkebibliotek kan det være en utfordring å utvikle relevante, nye tjenester for brukere i en by som allerede har et livlig kulturelt tilbud. Det tyske bibliotekforbundet (dbv) synes at Stadtbibliothek i Köln klarer denne utfordringen så bra at biblioteket i høst ble kåret til Årets bibliotek, «Bibliothek des Jahres 2015». Jury-medlemmene vurderer de nominerte bibliotekene etter kriterier som kvalitet og innovasjon i bibliotekarisk arbeid, fremtidsorientering, langvarig virkning, attraktiv service, offentlighetsarbeid, internasjonalt engasjement og regional og internasjonal nettverksbygging. Den tyske bibliotekforeningen fremhever i en pressemelding at folkebibliotekets tjenester og service er påfallende godt tilpasset til millionbyens borgere. Tilbudene er mangfoldige, innovative og kreative.

En stor del av bibliotekets arrangementer retter seg mot flerspråklige innbyggere. Under overskriften «Kinder in aller Welt» arrangeres flerspråklig høytlesning i samarbeid med barneskoler for å styrke barnas flerkulturelle identitet. Utgangspunktet for dette arrangementet er en barnebok som er oversatt til flere språk. I nødvendige tilfeller kan foreldrene oversette teksten til sitt eget språk og lese teksten

Tilpasset. Jyryen mener at biblioteket i Köln er godt tilpasset millionbyens innbyggere.

sammen med sine barn. Skolen inviterer foreldrene og elever til offentlig lesning. Bibliotekets medarbeidere sprer informasjon om dette arrangementet, de skriver pressemelding og markedsfører arrangementet i bydelen. Bibliotekets nettsider understreker at målet med arrangement er at barna skal oppleve at deres morsmål blir verdsatt i offentligheten.

Et annet tilbud som kalles «Bibliothek Interkulturell» retter seg mot elever som deltar i språk- og integrasjonskurs for innvandrere. Integrasjonskurs tilbys ofte av folkehøgskoler (Volkshochschulen/VHS). Stadtbibliothek Köln jobber sammen med VHS- kursledere og inviterer dem og deres elever til omvisninger i biblioteket, workshops, samtalegrupper og til små multimediale prosjekter. Biblioteket presenterer seg selv som et attraktivt senter som tilbyr mange anledninger til uformelle samtaler og uformell læring. Bibliotekets rolle som flerkulturell møteplass vil sikkert øke i fremtiden, fordi byens forvaltning regner med at 7200 flyktninger kommer til Köln i 2015, i tillegg til de over 5000 flyktningene som allerede bor i byen.

Både kulturinteresserte og debattinteresserte innbyggere kan finne spennende og aktuelle arrangementer i Stadtbibliothek

Kølns kulturprogram. Under overskriften: «Wissenswertes – Themen am Puls der Zeit» samles debatter med forfattere og foredrag som tar opp vitenskapelige emner, aktuelle hendelser i samfunnet. Et annet tilbud fokuserer på møter med forfattere som har tilknytting til byen Köln. Denne rekken har merkelappen «Das Rote Quadrat» og suppleres med tidsskriftet «Literatur in Köln». Både tidsskriftet og «Das Rote Quadrat» er tilknyttet arkiver som forvaltes av Stadtbibliothek Köln. I etterkrigstiden utviklet det seg i Köln et spennende litterært miljø. Forfatteren Heinrich Böll er kanskje den mest kjente representanten for dette miljøet. Stadtbibliothek Köln tar vare på manuskripter og dokumenter av forfattere fra Köln i Heinrich-Böll-Archiv og Literatur-in-Köln-Archiv.

I 2013 ble 5. etasje i hovedbiblioteket ombygget til en «makerspace». Biblioteket fikk 90.000 Euro fra kommunen og flere sponsorer og kjøpte blant annet en 3d-printer, flere nettbrett og sonic chairs. Investeringen i ny teknologi har lønt seg, og i løpet av to år er det utviklet et mangfoldig tilbud av workshops som tiltrekker seg mange nye bibliotekbrukere. ■

Overvåking av omverdenen – mer relevant kan ikke fagbiblioteket bli

Vi vet at fagbibliotekene er utsatt for sterke endringskrefter fra ledelse, brukere, forleggere og databaseiere, lovgivere og ikke minst fra teknologiutviklingen. Det tvinger bibliotekarene til å finne frem til mer kostnadseffektiv organisering og drift, nye arbeidsmåter og nye bein å stå på – som *overvåking av omverdenen*

AV KARL KALSETH

DAGLIG LEDER I KUNNSKAPSGARTNERNE AS

(OG BLANT ANNET TIDLIGERE LEDER AV NORSK BIBLIOTEKFORENING)

På en studiereise til USA på 80-tallet besøkte jeg en rekke fagbibliotek og informasjonstjenester i amerikanske olje- og energiselskaper i Houston, Texas. Ett av mine vesentlige «funn» den gang – i tillegg til erkennelsen at vi ikke hadde noe å skjemmes over i våre nasjonale oljeselskaper og myndighetsorganer – var at mange av dem hadde bibliotekarer ansatt i spesielle «etterrettingsroller». Disse stillingene var ikke formelt knyttet til biblioteket eller informasjonstjenesten, men det var bibliotekarer ansatt i fagavdelingene som informasjons- og søkeeksperter. De arbeidet som rene «etterrettingsagenter», for eksempel overvåket de åpne informasjons- og kunnskapskilder i særskilte (ut-satte?) land og landområder hvor oljeselskapene hadde kommersielle interesser, eller var i ferd med, eller ønsket, å formalisere slike interesser en gang i fremtiden. Bibliotekarene utarbeidet daglige rapporter til utvalgte medarbeidere i fagavdelingen de jobbet i. Arbeidsoppgavene var nøye planlagt på oppdrag fra ledelsen og fagekspertene som trengte denne informasjonen, og den ble målrettet kanalisert til dem.

Jeg har ikke sett at denne måten å arbeide på har vært, eller er, særlig utbredt i fagbibliotekene her til lands. I min tid i

Norsk Hydro gjorde vi noen spredte forsøk, men falt raskt tilbake til den tradisjonelle måten å yte tjenestene på: et profesjonelt henvendelsessenter for litteratur- og informasjonssøk på bestilling. Men det ble likt som noe annet. Fagavdelingene ivaretok selv overvåkerrollen, og brukte bibliotek-tjenestene som et tillegg, og (i ettertan-kens lys) antakelig til de mindre viktige eller lite presserende behovene.

Competitive intelligence

En god betegnelse på norsk ser det ikke ut som vi har (det sier vel også noe om hvor lite utbredt rollen er) – de engelske begrepene «*Competitive Intelligence*» eller «*Business Intelligence*» ser ut til å være mest brukt. Svenskene derimot kaller denne oppgaven for «omverdensanalyse». IKT-leverandørene bruker na-

turligvis flittig disse begrepene som betegnelser på sine systemløsninger som skal hjelpe ledere og andre til å få tilgang til lagret (intern og eksternt) informasjon slik at de kan treffe gode beslutninger (beslutningsstøtte). Wikipedia definerer begrepene slik: «*The action of defining, gathering, analyzing, and distributing intelligence about products, customers, competitors, and any aspect of the environment needed to support executives and ma-*

nagers making strategic decisions for an organization».

Egnet rolle for fagbibliotekar

En nylig utgitt bok om overvåking av omverdenen¹ forfattet av svenskene Charlotte Håkansson og Margareta Nelke, begge med lang erfaring som informasjonseksperter og «informasjonsovervåkere» i bedrifter i henholdsvis Danmark og Sverige, argumenterer sterkt for at bibliotekarer har en viktig rolle å spille i disse sammenhengene. Boken omtaler både metoder og verktøy og gir nærmest en oppskrift på hvordan bibliotekarer kan gå frem for å innta en mer aktiv og ledende rolle som «overvåkere» av strategisk informasjon.

De hevder at bibliotekarer har en særskilt kompetanse som gjør oss svært godt egnet som informasjonsspesialister innen omverdensovervåking. Vi har forståelsen, kunnskapen om kilder og metoder, og fer-dighetene som skal til. Og vi har til dels metodeverket som bør følges – det vi bruker i vår generelle informasjonssøking i biblioteket. Ikke bare det, mener de to forfatterne, vår spesielle kompetanse bidrar faktisk til både å videreutvikle og øke den forretningsmessige relevansen av, og kvaliteten på, systematisk omverdensovervåking i virksomheter som benytter seg av bibliotekarer i slike sammenhenger. For

¹ Competitive Intelligence for Information Professionals. Chandos Information Professional Series Publishing 2015, ISBN 978-0-08-100206-3

den proaktive fagbibliotekar, eller fagbibliotek, bør det ligge godt til rette for å etablere en ny og verdiskapende rolle her for mange. Grunnlaget ligger der i våre vante arbeidsmetoder – det handler bare om å utvikle det videre slik at informasjonen som samles inn, målrettet kan «omsettes» i konkrete handlinger og beslutninger i fagenhetene.

Håkansson/Nelke nevner i sin bok at det er ster-

ke motkrefter som mener at bibliotekarer mangler den nødvendige kompetansen til å kunne utføre slike oppgaver til det fulle, fordi det kreves betydelig mer kunnskap enn informasjonssøk. En tidligere dansk undersøkelse² fra 2008-2009 konkluderte med at det var prematurt med bibliotekarer i denne typen oppgaver i næringslivet. I offentlig forvaltning var rollen tilsynelatende helt fraværende ifølge samme undersøkelse.

Intet nytt – men nytt allikevel

Å følge med på hva som skjer i institusjonens eller bedriftens omgivelser, har alltid vært en integrert del av et godt fagbiblioteks oppgaver. Men de fleste tøvde denne tjenesten ut fra bibliotekarens eget initiativ og forståelse av behovene, fremfor at den er gitt som arbeidsordre utgått fra virksomhetens strategiske behov, eller har et «intelligence» element i seg.

Publikasjonene jeg nevner drøfter ikke det faktum at tidligere har dette feltet vært dominert av andre faggrupper enn bibliotekarene – det vil si av spesialister innen sine forskjellige fagområder, som for ek-

sempel kjemikere innen kjemiske virksomheter, medisiner og farmasøyter innen medisinsk- og farmasøytisk industri, geologer og geofysikere innen oljeprospektering, for å nevne noen. Selv ble jeg møtt med skepsis da jeg som norsk medlem og

etter hvert leder av komiteen for «Information for Industry» i den internasjonale føderasjonen for informasjon og dokumentasjon (FID) fortalte at jeg var

bibliotekar. Den gang var bibliotekarer assistenter for informasjonseksperter. Tilsvarende var Nord IoD konferansene i en årrekke dominert av informasjonsspesialistene. Etter hvert har bibliotekarene overtatt mer og mer som den profesjonen som har mest å komme med på dette feltet. At det skjer, er den generelle trenden og det fremkommer også i Håkansson/Nelke sin bok.

Mer relevant kan ikke en bibliotekertjeneste bli

Dagens diskusjoner i fagbiblioteket handler om å bli mer relevant for virksomheten det er en del av. På hvilken måte skal vi arbeide fremover – og hva skal tjenestene våre være når brukerne har all verdens informasjon til rådighet med et tastetrykk. Jeg har tidligere³ referert til arbeidsmetoden «*embedded librarian*» som en vei å gå: at fagbibliotekaren arbeider i oppgaveløsende fagteam tett sammen med sine brukere der hvor de er til daglig, som informasjonseksperter med oppgaver som har direkte gevinster for brukernes arbeidsutøvelse og resultater. Overvåking av omverdenen er et ytterligere steg i den ret-

Eksperter. Forfatterne Charlotte Håkansson og Margareta Nelke har begge lang erfaring som informasjonseksperter. s. 68 Frivillige. Asyltheke er et slags bibliotek som betjenes av frivillige.

ningen: få bibliotekarkompetansen ut av biblioteklokalene og inn i fagavdelingene.

Utfordringene fremover for bibliotekarer som ser et potensiale i å ta en ledende rolle i overvåking av omverdenen for virksomheten de arbeider i, blir å selge inn konseptet og de praktiske oppgavene for ledelsen i relevante fagavdelinger. At behovet er der, er udiskutabelt. At bibliotekar-kompetansen kan bidra til en profesjonell utøvelse av oppgavene, bør også være hevet over tvil. Og bonusen for bibliotekfunksjonen er styrket posisjon. Mer integrert i og relevant for virksomheten enn overvåking av omverdenen, kan ikke et fagbibliotek bli. ■

2 Business Intelligence og bibliotekarprofesjonen. Danmarks bibliotekskole 2008-2009.

3 Bok og bibliotek 2/2015

Fagforbundet for alle som jobber i bibliotek

Fagforbundet:

- ivaretar bibliotekansattes faglige rettigheter
- krever rett til heltid
- har stipendordning for medlemmer
- vil grunnlovsfeste det offentliges ansvar for kultur

Biblioteket skal:

- være et åpent og tilgjengelig møte-sted
- være en arena for kunnskap og kultur
- være en ressurs for skole og lokal-samfunn
- tilby digitale kunnskapsressurser

FAGFORBUNDET

Seksjon kirke, kultur og oppvekst

Velkommen som medlem! Send SMS Fagforbundet medlem til 1980.

Veien fra stille rom til debattarenaer

FINNSNES: Mange små bibliotek, grisgrendte bygder og deltidsansatte ledere skal ikke være til hinder for at også Troms-bibliotekene blir litterære møtearenaer.

TEKST OG FOTO: LILL-KARIN NYLAND
FRILANSJOURNALIST

Gjennom prosjektet «Folkebibliotek som litteraturhus», finansiert av Nasjonalbiblioteket og Troms fylkeskommune, skal folkebibliotekene i Troms utvikles til aktive formidlere og uav-

hengige møtearenaer. Prosjektets mål er dermed i tråd med formålsparagrafen i folkebibliotekloven. Prosjektet startet i 2014, og varer ut mars 2017.

– Da lovendringen kom, tenkte vi umid-

delbart at dette måtte vi lage et prosjekt på. Troms fylke har mange små bibliotek, enheter som ikke har egne ressurser til å gå i gang. Folkebibliotekene ønsket også prosjektet velkommen, sier prosjektleder Aud Tåga.

FELLESSKAP: Nettverksbygging og økt arrangør- og formidlingskompetanse skal utvikle folkebibliotekene i Troms. F.v. Åse Hansen fra Lyngen bibliotek, prosjektleder Aud Tåga, forfatter Jan Tore Nordeng, Kristin Strand Iden fra Lenvik bibliotek, Ingvild Holvik fra Norsk forfattersentrum, Anne Strømmesen fra Lavangen bibliotek og Ingrid Kongsvik fra Tromsø bibliotek.

En annen utfordring er å gjøre bibliotekene til et naturlig møtepunkt. For mange steder er befolkninga rett og slett ikke vant til at det er på biblioteket det skjer. Tvert imot, man er vant til at biblioteket er en stille arena der man helst skal trå varmt for ikke å forstyrre de andre.

– Mange biblioteker driver allerede, og har drevet med, formidling på ulike nivå. Men det har vært lite midler i omløp for å gjøre særlig mye. Når den nye oppgaven nå står foran oss, må vi tenke nytt, sier Tåga.

Sjarmen med tarmen

I prosjektbeskrivelsen heter det: «For å nå prosjektmålet skal det organiseres felles formidlingstiltak, bok- og forfatterturneer og felles arrangementskalender, i trykt og digital form. Møteplassen skal utvikles i samarbeid med organisasjoner og institusjoner utenfor bibliotekene, noe som forutsetter tverrfaglig nettverksbygging i prosjektets første del.»

På møtet ble mange ideer kastet i luften. Noen ble grepet og ført inn på kalenderen, andre landet aldri.

– Hemmeligheten er å finne tema som engasjerer oss uten at vi egentlig vet det. Se for eksempel bøkene «Hel ved» og «Sjarmen med tarmen», sier Jan Tore Nordeng, som selv er forfatter.

– Ja, og hva med været? Vi kan invitere en forfatter med ei bok om været, og kanskje en meteorolog? Eller noen fra klimaforskningen ved Polarinstituttet, sier litteraturformidler Ingrid Kongsvik ved Tromsø bibliotek.

Skrivekurs om blogging. Samtale med foreldre om barne- og ungdomslitteratur. Foredrag om lauvmakk. Samarbeid med Universitetet i Tromsø. Debatt om det ofentlige rom. Den kalde krigen, kanskje med innlagt ekskursjon etter foredrag? Ideene er mange og varierte, til glede for kommende bibliotekbrukere i Troms. ►

Idémyldring

Utgangspunktet er at alle folkebibliotekene skal kunne ha en møteplassfunksjon. For som Tåga sier; loven gjelder for alle, uansett størrelse.

– Vi har mange eksempler på små biblioteker som gjør mye. Det trenger heller ikke å være flere hundre til stede på hvert arrangement. Men skal bibliotekene lykkes i å bli møteplasser, må vi vite hva vi skal gjøre, og hvem vi skal samarbeide med, sier Tåga.

Nylig var ledergruppa i prosjektet samlet for idémyldring og innspill til formidlingsaktiviteter for 2016. Til stede var også Norsk forfattersentrum Nord-Norge og Nordnorsk forfatterlag. Dette er organisasjoner fylkesbiblioteket ønsker å knytte tettere samarbeid til, nettopp for å danne et nettverk til bruk i bibliotekarrangementer.

– For de ansatte på folkebibliotekene er det viktig å danne nettverk med de som

organiserer forfatterne. Vi trenger noen å dra lasset med, både praktisk og økonomisk, sier Tåga.

I prosjektfasen finansieres forfatterbesøk, debatter og foredrag delvis av prosjektet. Etter prosjektets slutt blir utfordringen å finne videre finansiering av litteraturhusrollen.

Uvant rolle

Ikke alle kommuner i Troms har et utpreget tettsted, og flere av bibliotekene har leder i halv stilling. Når disse små enhetene skal følge loven, byr det på utfordringer. Men utfordringene er ifølge Tåga til for å løses.

– I samarbeid med andre kan bibliotekene oppfylle sin samfunnsrolle. Ta for eksempel Dyrøy, en kommune med drøyt 1000 innbyggere. Til et foredrag om andre verdenskrig kom nesten 100 personer. Dette fikk vi til takket være samarbeid med blant annet det lokale historielaget.

Tilrettelegging

For i det hele tatt å kunne kjøre foredrag, forfattermøter eller skrivekurs, for ikke å snakke om debatter, stilles det visse fysiske krav til bibliotekrommet. Ikke alle enhetene trenger å kjøre store debatter, men noe tilrettelegging må til for å kunne være arrangør.

– Det forrige prosjektet vi hadde, Bi-

bliotekrom i Troms, har satt bibliotekene bedre i stand til å oppfylle lovens intensjon. For da handlet det nettopp om å utforme rommet på en slik måte at det er enkelt å flytte på ting, og enkelt å ta imot forfattere, foredragsholdere og andre, sier Aud Tåga.

– Det er kanskje ikke optimale forhold absolutt alle steder, men mye er allerede

gjort. I dette prosjektet bidrar vi til enda mer tilrettelegging.

Et litt artig eksempel på samarbeid så langt, er Lyngen folkebibliotek sitt foredrag med Sigrid Mogård, som syklet langs Afrika. Samtidig stilte den lokale sportsbutikken opp og kjørte gratis sjekk av sykler.

Samarbeid

Et systematisk arbeid med nettverksbygging og økt kompetanse innen for eksempel litteraturformidling, skal hjelpe folkebibliotekene til å oppfylle lovens intensjon. På Lenvik folkebibliotek ble prosjektmøtet avsluttet med politisk debatt. Debatten ble holdt i samarbeid med lokalavisa Troms folkeblad, og i amfiet i Kunnskapsparken var det ikke ett ledig sete.

– Vi tok initiativ til debatten, og avisredaktøren sa ja med det samme. Det er et fint eksempel på fruktbart samarbeid, sier Aud Tåga.

Og nettopp samarbeid med organisasjoner og institusjoner er en nøkkel for å nå målet.

– I hver kommune finnes mange aktuelle samarbeidspartnere, det gjelder bare å finne frem til dem. Og ikke minst, fortelle dem om muligheten for samarbeid med biblioteket. ■

TREÅRIG: Aud Tåga leder det treårige prosjektet i Troms.

Finnmarksbibliotekene kraftsamler seg

FINNMARK: Vårt nordligste fylke har større avstander og mindre folk enn i Troms. Nå satser fylkesbiblioteket på regionsamarbeid.

– Vi kan gjerne ønske alle bibliotekene langs Finnmarkskysten inn i et samarbeid, for vi tror de har mye av de samme utfordringene. Manglende eller vinterstengte veier setter likevel en fysisk stopper for det, sier fylkesbiblioteksjef Stine Qvigstad Jenvin.

Men også i Finnmark tas grep for å løfte folkebibliotekene. Det treårige prosjektet «Finnmarksbibliotekene» har fått støtte fra Nasjonalbiblioteket.

– Det er første gang vi søker på vegne av alle bibliotekene i Finnmark. I prosjektet samler vi bibliotekene i tre regioner ut fra beliggenhet og infrastruktur, og første bud er rett og slett at de ansatte skal møtes oftere og bli kjent, sier Jenvin.

I andre prosjektår skal man jobbe for kompetanseheving og formidling, men

hele tiden skal de etablerte regionene opprettholdes. Det betyr i praksis at man i fellesskap utarbeider planer, søknader og strukturer. Man samarbeider også for å kartlegge behovet for kompetanse, og styrke den der det trengs.

– I det tredje året skal regionene bli mer synlige. Sammen skal det etableres en felles kultur og holdning rundt servicetilbudet i fylket, og en synliggjøring av bibliotekene både lokalt og regionalt, sier Jenvin.

Bibliotekene skal for eksempel delta på festivaler og andre arrangementer, og ha samme profil. Regionsamarbeidet har allerede resultert i at fire av seks Friit Ord-søknader fikk støtte.

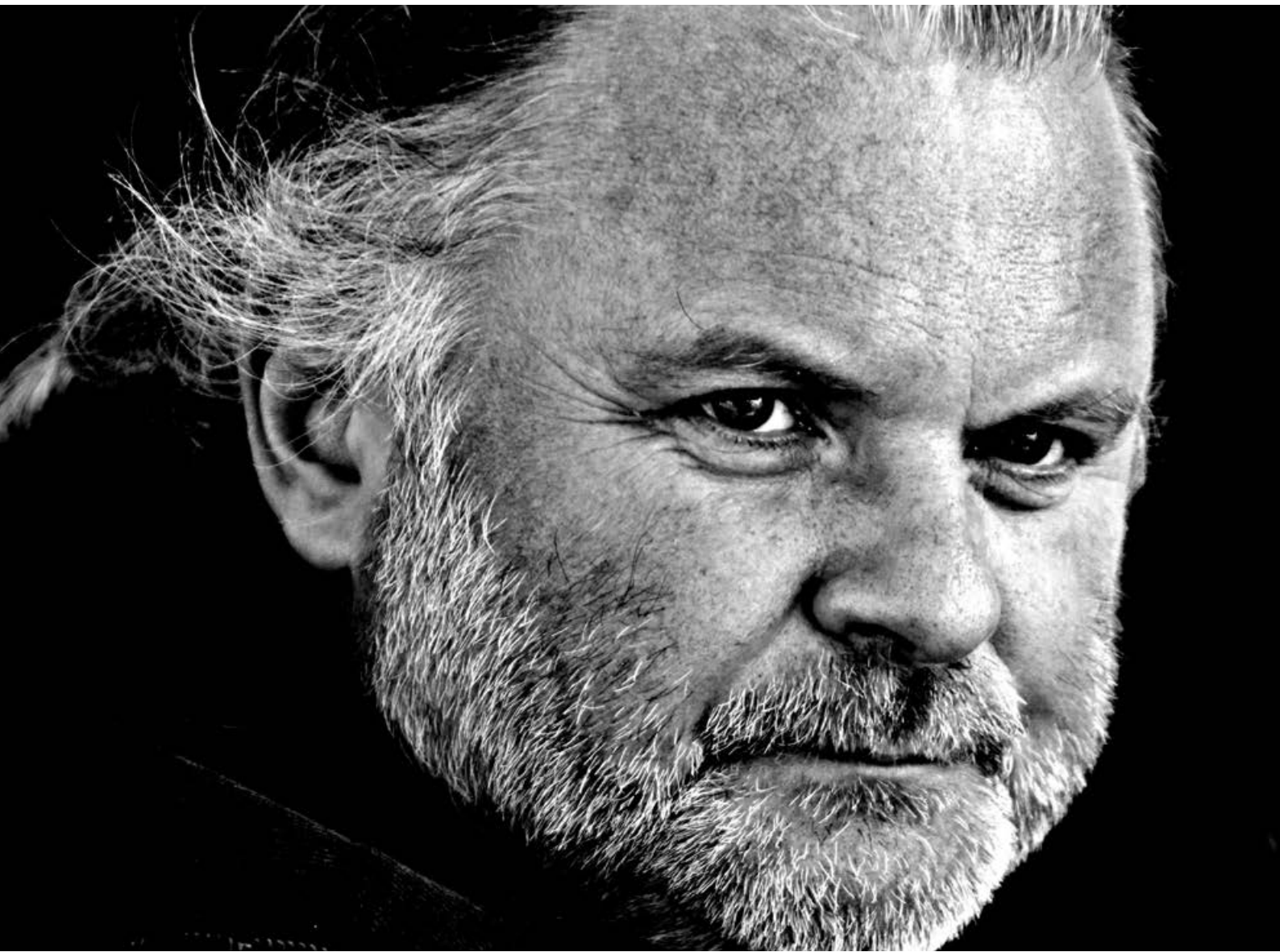
– Vi ser at vi står sterkere når vi samarbeider. I tillegg er det å møtes viktig for

FINNMARK: – Vi ser en ny giv i Finnmarksbibliotekene, sier fylkesbiblioteksjef i Finnmark, Stine Qvigstad Jenvin. (Foto: Hannele Fors)

den enkelte ansatte. I et møte får vi ikke bare faglig oppdatering, men også erfaringsutveksling og menneskelig utvikling. Og når vi kjenner hverandre, er det enklere å ta kontakt senere, sier Stine Qvigstad Jenvin. ■

Mysteriet Jon Fosse

Jon Fosse er blitt katolsk. Dermed passer han for alle – protestanter og kvekere og gnostikere og ikke-særlig-troende og f eks buddhister.

TEKST: NINA KRAFT
FRILANSJOURNALIST

Det virker passende å begynne med et paradoks eller to. For hvordan kan følgende ellers forklares: Norges i særklasse mest kjente og spilte samtidsdramatiker, som med sine 33 verk for scenen er kjent fra Shanghai til Paris, fra Bangladesh til Stockholm, har en sterk gudstro som svært mange i hans tallrike og begeistrede publikum neppe deler. Men

kanskje nettopp derfor er han så mye spilt.

Verdikonservativ, sosialistisk katolikk. Nynorskmann fra Strandebarm som har erobret verden. Forfatteren som foretrekker stillheten og mener ord stiller seg i veien for sannheten. Den nyomvendte katolikken som mener det er en synd at stabile homofile par ikke får ta del i nattverds-sakramentet og som gjerne hadde tatt imot

kvinner som prester i sin nye kirke (men holder på sølibatet for katolske prester av begge kjønn).

Fosses liv og diktning fremkaller det ene paradokset etter det andre. Eller kanskje ikke? For tilsynelatende motsetninger kan henge sammen på mystisk vis, og det er i det kristne mysteriet vi må lete etter essensen i Fosse, mener Eskil Skjeldal. ►

Han er selv konvertitt (var tidligere prest i den norske kirke) og har skrevet en samtalebok i form av et langt intervju med Jon Fosse. Det er hit vi må gå for å få Fosse i tale, for vanlige intervjuer har forfatteren sluttet å gi. De tar for mye plass og skygger for det egentlige. Nå vil han vie seg til eksistensen og Gud og sin diktergjerning – som for Fosse er ett og det samme.

Gud – ikke dogmer

– *Hvorfor er teaterstykker fra en forfatter som setter seg opp som nærmest et motstykke til alt det som det skrives høyest opp om i vår tid, blitt så veldig populære?*

– Jeg tror det er noe helt allment i det Fosse skriver. Det er noe rått og genuint og ikke-kulturarhengig i tekstene. Alle kan kjenne seg igjen i hans tidløse og nesten stedløse univers. Vi har alle det til felles at vi er alene her i verden, vi bli født alene og dør alene og imellom de ytterpunktene er vi også mye alene, selv om vi ønsker vi å være i et fellesskap hvor vi bli forstått og elsket. Dette handler stykkene hans om: Fødsel, død, fellesskap, ensomhet.

– *Jeg synes nesten det er uhyggelig å spørre om dette siden du også har konvertert, men når man går over til katolisismen i våre dagers liberale samfunn, synes nok mange at man må svelge en del kameler, altså godta en masse merkelige gammeldagse dogmer om seksualmoral osv...*

– Den katolske morallæren er ikke hovedårsaken til at han har konvertert. Det som teller for ham, er det mystiske i den katolske troen, ikke Kirkens seksualmoral, sier Skjeldal og utdyper:

– Katolisismen defineres, i motsetning til lutheranismen – og særlig den pietistiske lavkirkelige utgaven som Fosse vokste opp med – ikke ut fra moralen som kjennetegn på troen. Rett livsførsel er ikke et omdreiningspunkt i Fosses konversjon. Det er mysteriet – det Hellige, Gud, sier Skjeldal.

Gud, altet, intetheten

Eller i Fosses versjon altet eller intetheten. For alt dette kan være det samme, slik han ser det. Fosse liker ikke å gi Gud navn – det er å definere Gud, og det kan vi mennesker ikke gjøre.

I intervjuboken sier han: ««I byrjinga var ordet,» som det heiter. Og kanskje våger eg å seia at noko av Gud er tilstades i språket, og den verkelege diktninga. Sjølv om eg ikkje liker å seia det høgt. Det er slikt som ikkje kan seiast. Det er slikt som skal seiast gjennom togn. Som berre kan seiast gjennom togn. Det heilage kan berre synast fram med at det vert løynt. Det heilages vind kan berre merkast, ikkje seiast.»

– *Det er noe i dette å være fornøyd med lite her i verden og å være hundre prosent i øyeblikket, ikke la seg distrahere, som vi ser hos Fosse og som minner om østlige religioner. Er han påvirket av f. eks. buddhismen?*

– Han trekker linjer mellom buddhisme og kristendom i boken. Han er også påvirket av kristne mystikere som Mester Eckhart (1260-1327, journ. anm.) og trekker stadig forbindelseslinjer til kristne tradisjoner som kan minne om østlig filosofi. Som i «Gud er i alt om er, han er del av alt som er, men at Gud ikkje er noko avgrensa, noko som kan definerast slik og slik, han er ikkje noko objekt, i ein visst tyding ikkje noko som eksisterar, som finnst. Gud er «absolutt vere», han er «sjølve vere», han er «rein røyndom»

I boken forteller Fosse om en nær døden-opplevelse som han sier helt klart er det om gjorde ham

til dikter: Han var ute for en ulykke da han var sju år, fikk kuttet arteriene og holdt på å blø i hjel. Da opplevde han at det steg «noe» over husene. Noe gyllent la seg over både ham selv og alt annet – han var som inne i den gyldne skyen. Siden har han ikke vært redd for døden. (De som har sett oppsetningen som nettopp har gått på Nationaltheatret, «Morgon og kveld», vil kjenne igjen dette i en passasje mot slutten av stykket.)

Gud og diktningen

Fosse trekker veldig direkte forbindelseslinjer mellom diktning – det vil si det han kaller god diktning – og mysteriet. «Den store litteraturen openberrar noko som ikkje kan seiast, eller synast, så, på noko anna vis enn nett slik det vert skrive, der og då. Den seier, eller syner, det useielege. Særkjennet ved slik litteratur er at han ikkje kan sammenfattast, for da forsvinne det som gjer han god, gjev han kvalitet,» sier han i Skjeldals bok.

Drude von der Fehr, litteraturprofessor ved Universitetet i Oslo, er i motsetning til Skjeldal ikke religiøs, men Fosse har hun fulgt omtrent fra han begynte å skrive, og hun er svært glad i ham som forfatter. Von der Fehr mener mye av årsaken til at Fosse et blitt et slikt fenomen er at han gir oss tilbake noe vi har tapt – en viktig del av kulturen vår som vi nesten ikke kjenner lenger. Men kristendommen ligger der allikevel som en spent, underliggende streng. Verdien og tankene våre er preget av at vi lever i en post-kristen tid, vi tenker via kristne symboler, mange av oss bærer navn som har kristen historie.

Kristendommen tilbyr ifølge von der Fehr en «mening», en «livsfylde» som vi aldri helt har klart å gjenskape i vårt moderne samfunn. Den er ikke det eneste stedet vi kan hente mening, vi har også filosofi og vitenskap, men kristendommen er eldre og mindre tidsbundet enn det meste annet, enn politiske ideologier f. eks., og den tilbyr et helt univers. Hun kaller det som skjer i flere av Fosses tekster, en «aktualiseringen av et kristent kulturgrunnlag».

Fosses genistrek er, mener hun, at den typen kristent univers, som altså ikke kan utsies direkte, får sin perfekte form i Fosses dramatikk, hvor tid og sted er nokså ubestemt, hvor personene er figurer (ofte uten navn) og dermed allmenne og ikke psykologisk komplekse individer. Skikkelsene befinner seg gjerne nær en vestlandsfjord, alt annet ligger som i en grå tåke. Eller iblant i et gyllent lys.

– Fosse kan ikke gripes innenfor et common sense-dagligspråk. Ikke i en oppsetning preget av vår realistiske og håndfaste Ibsen-tradisjon heller. Der har mange norske iscenesettere misforstått. Den realistiske formen passer best på de tidlige stykkene hans, som er mindre abstrakte.

Å være i verden

I «Eg er vinden», f. eks, som Fosse har sagt blir hans siste stykke fordi han ikke vil greie å skrive budskapet sitt like godt igjen, sier sceneanvisningen at to menn sitter i en imaginær båt ute på havet. De er ikke i en virkelig båt. De sitter i en tenkt båt.

De er – og de er ikke. De heter «Den eine» og «Den andre». Den eine er kanskje død – på slutten av stykket går det fram at han faktisk er det – og Den andre sitter og tenker på hva som var. Eller de to tidsplanene er ett. For hva er tid og sted? I salen sitter vi tilskuere og opplever våre egne liv. For vi er også ute på livets hav.

Eskil Skjeldal.

Eller dødens hav. Von der Fehr formulerer det slik:

– To menn står alene overfor kosmos, ut på en reise mot døden – kanskje. Vi står alene i en kosmisk sammenheng, som en del av verden. Kanskje er det noe vi sjelden tenker på, men det er en sammenheng som i høy grad bestemmer vår liv. Kosmos er større enn oss.

Dermed befinner mennesket seg i en transcendent situasjon som det er nødt til å forholde seg til.

– Fosses diktunivers handler aller mest om å være til i verden. Rett og slett. Opplevelsen av å være i verden er vel noe alle kan kjenne seg igjen i – når vi setter oss ned og kjenner etter og ikke lar oss distrahere av alle de mindre viktige detaljene i livet? Og denne opplevelsen plasserer oss ikke i en fornuftig norsk dagligverden, delvis med unntak av de tidlige stykkene, men i et landskap som alle kan dikte seg inn i. Dramaene hans stemmer tilskuerne til en ettertenksomhetstilstand hvor du også begynner å tenke på ditt eget liv. Du kan synke dypt i deg selv og oppleve deg selv. Kontemplasjon står jo sentralt i kristendommen. Vi har så dårlig tid til å falle ned i uvirksom ettertanke i vår verden. Vi skal gjøre noe hele tiden, oppleve noe hele tiden. Sånn er det ikke hos Fosse. Han er hele tiden ute etter hva det som er egentlig er, hva mennesket er, hva det viktige er.

– Folk tørster etter mening i tilværelsen og kan føle at de møter noe dypt meningsfullt hos Fosse, selv om de ikke kan si akkurat hva dette er, sier litteraturprofessoren.

Hun ser en klar innflytelse fra Heidegger (som Fosse også sier mye om i intervju-boken), og definerer Fosses eksistensialisme som ganske åpen. Man kan oppleve den som en versjon av kristen mystisisme, men også som en religiøst uspesifisert opplevelse av væren-i-verden. Eller til og med en versjon av økofilosofi i Fosses gjentagende kretsing om hvordan alt og alle i kosmos på et vis er det samme og en del av et hele. Eller som en gnostisk tankegang. Hun mener allikevel stykkene lett kan tilpasses alle livssyn og ideologier – sannsynligvis unntatt ren materialisme.

– Fosses univers er klart religiøst. Det synes jeg egentlig det har vært helt fra begynnelsen av, selv da han ikke definerte seg som kristen selv. Men det religiøse innholdet er allikevel litt ulikt fra stykke til stykke. Han kommer ikke med én forklaringsmodell, har ikke ett religiøst motiv. Fosse er dessuten svært abstrakt – som mennene i båten i «Eg er vinden». Det åp-

ner for forskjellige lesinger og for ulike opplevelser hos tilskuerne i teateret, sier von der Fehr og forteller om et seminar i Estland for en del år siden – da hun selv var mer uttalt ikke-kristen.

– Mitt foredrag ble møtt av en isfront. Tilhørerne var rent ut rasende! De leste Fosse som en dypt kristen forfatter og var såret i sitt innerste. Etter tunge politiske omveltninger hadde de sikkert et akutt behov for trøsten de kunne finne i kristendommen.

Det religiøse språket

– Hvilken rolle spiller alle gjentakelsene hos Fosse, er de også religiøse på et vis?

– Absolutt. Tenk bare på liturgien i kirken, alt som gjentas. Og som gjentas på neste gudstjeneste, og som har vært gjentatt på nesten samme måte i århundrer. Det gir en egen rytme. Når ting sies igjen og igjen får det på et vis en egen mening som ikke kan utsies på annen måte. Tenk på gjentakelsene i Bibelen, sier von der Fehr.

– Jeg er jo litteraturviter og ikke teolog eller religionshistoriker, så jeg ser på Fosses tekster som selvstendige tekster, og vurderer dem ikke ut fra hva Fosses selv sier om seg selv eller sin litteratur. Fosses litterære tekster har en form som virker uhyre enkel. Det er ingen frem-

medord, og figurene eller fortellerstemmen i romanen hans gjentar tilsynelatende trivielle detaljer. Men enkeltheten er bevisst. De litterære tekstene viser tydelig at Fosse er svært belest, både i filosofi og teologi. Dette er ikke et hverdagspråk. Det er et veldig litterært filosofisk språk i all sin utrolige enkelthet. Han bruker en kunstversjon av et dagligspråk. Gjentakelsene er ikke tilfeldige. De kommer med små variasjoner som får deg til å tenke etter – «hva sier han egentlig?» De tilsynelatende trivielle detaljene blir så påfallende at du som leser eller tilskuer tenker – «hva forteller dette egentlig?»

La meg gi deg et eksempel: I bind to av romanen *Melancholia* dør hovedpersonen, Oline. Hun dør alene på do mens hun holder på å bæsje. Mer trivielt og kroppslig kan det vel ikke bli. I det øyeblikket da hun dør, tror Oline at hun hører at noen går utenfor utedoen, og at dette der ute lurer på hvordan hun har det. Selv om livet er

materielt, er det kanskje noe utenfor oss som har omsorg for oss? Og i det materielle finnes det en overskridende eller transcendent mulighet. Kall det Gud om du vil. Eller kanskje det er mulig å forstå det helt sentrale i vår virkelighet som en form for omsorg?

Så enkelt er det hos Fosse. Men bare tilsynelatende banalt. Det transcendent, det som beveger seg utover det materielle, kommer midt i en situasjon – en senil gammel kvinne dør på do – som ikke kunne ha vært mer jordisk og kroppslig. Denne scenen er for meg Fosse i et nøtteskall.

– Noen har hevdet at Fosse er tradisjonell i sitt kjønnsyn, at han fremstiller mannen som hovedpersonen og kvinnen som «den andre»?

– Det mener jeg ikke stemmer. Oline f.eks er selve Mennesket – i all sin betydningsløshet og usikkerhet og ynkelighet. Men likevel verdighet. Mennesket er en senil, gammel kvinne, og livsgangen er en smertefull og slitsom gange fra brygga og opp til lilledoen og til den døden som venter oss alle. Jeg synes det er flott. Og kan det være mer feministisk?

– Er Fosses tekster blitt mer religiøse med årene – slik han selv åpenbart er blitt selv, og altså endt opp med katolisismen?

– I den siste av den romantrilogien som han ga ut i 2007 til 2014, «Andvake», «Olavs Draumar» og «Kveldsvævd», synes jeg han blir mer og mer tydelig kristen. Men jeg har også endret meg litt med årene. Jeg var mer avvisende til religion før, er mer åpen nå, skjønt fremdeles utmeldt av statskirken.

– Skal eller må eller bør vi som lesere eller tilskuere «forstå» Fosse – og forstå forfattere generelt?

– Nei, absolutt ikke! For meg som forsker er viktig å forsøke å forstå Fosses tekster, men som tilskuer eller leser synes jeg heller man skal oppleve stykkene. Erfare dem. La dem strømme gjennom seg. Overgi seg til rytmen og gjentakelsene i språket, nesten som til musikk. Vi forsøker jo ikke å forstå musikk. ■

Drude von der Fehr.

Praktisk rettskildelære for bibliotekarer

På Juridisk bibliotek hjelper vi brukerne våre med å finne rettskilder som lover, forarbeider, rettspraksis og juridisk litteratur. For å vise rett vei i rettskildejungelen kan vi ikke bare lene oss på bibliotekarutdannelsen, vi må også kunne praktisk rettskildelære.

TEKST OG FOTO: LARS ANDRÉ FLATEN
SPESIALBIBLIOTEKAR VED JURIDISK BIBLIOTEK I OSLO

Juridisk bibliotek ved Universitetsbiblioteket i Oslo er Nordens største jusfaglige bibliotek. Vi er et offentlig bibliotek som er åpent for alle, både studenter, ansatte og eksterne. Sistnevnte omfatter alt fra profesjonelle jurister som advokater, politijurister, dommere og juridiske rådgivere, til «mannen i gata».

En felles interesse for juridiske spørsmål er hva som fører disse brukerne til biblioteket vårt. Samtidig er det store forskjeller mellom dem når det kommer til kunnskaper, ferdigheter og holdninger om faget som omfatter juridiske spørsmål, nemlig rettsvitenskapen.

For å gi god hjelp til alle våre brukere må vi juridiske bibliotekarer selv ha innsikt i enkelte områder innen rettsvitenska-

pen, og denne innsikten bør være på et nivå som overgår den ferske jusstudenten og «mannen i gata», og nærme seg den praktiserende juristen.

I denne artikkelen ser jeg nærmere på et sentralt rettsfaglig område, rettskildelæren, fra et praktisk bibliotekarperspektiv. Den tar for seg den juridiske metode, de fire mest sentrale rettskilder i norsk rett (lover, forarbeider, rettspraksis og juridisk litteratur), og hvor man finner disse på papir og nett.

Praktisk rettskildelære

Rettsvitenskap er et normativt fag, som undersøker hvordan lovreglene bør, kan eller skal brukes, og ikke et deskriptivt fag, som undersøker hvordan lovreglene

blir brukt eller virkningene av dem. (Boe 2012 s. 22-23) Rettsvitenskap handler dels om lovtolkning, det vil si å finne det rette innholdet i en generell lovregel, og dels om rettsanvendelse, å anvende den generelle lovregelen på konkrete faktum. (Boe 2012 s. 17-18)

Profesjonelle jurister og andre rettstolkere kan ikke fritt tolke lovreglene som de vil. De må følge den juridiske metode som beskrives i rettskildelæren. (Boe 2012 s. 15-16) De såkalte relevansprinsippene bestemmer hvilke rettskilder som rettstolkeren skal eller kan bruke for å finne frem til innholdet i en lovregel. (Boe 2012 s. 82-83) De fire mest sentrale er lovtolkning, lovforarbeider, rettspraksis og juridisk litteratur.

Dersom rettsområdet er lovregulert, starter lovtolkeren alltid i loven. Lover er nedskrevne lovregler som er vedtatt av lovgiver (Stortinget) etter reglene i Grunnloven §§ 76-79. Lovteksten er et skriftlig uttrykk for lovregelen som lovgiver har vedtatt, men det er ikke alltid lovteksten alene uttrykker lovregelen tydelig. En årsak til dette er lovtekstenes korte og ordknappe form. En annen årsak er språklig uklarhet. (Boe 2012 s. 135-136, Mestad 2014 s. 5-8)

For å klargjøre innholdet vil lovtolkeren slå opp i lovens forarbeider. Lovforarbeider er dokumenter som er blitt til i forberedelsen av en lov. I lovforarbeidene vil hun vanligvis finne klargjørende opplysninger som f.eks. formålet med loven, tydelige definisjoner av begreper som brukes i lovteksten, og eksempler på saker hvor lovgiver mener lovregelen skal anvendes. (Boe 2012 s. 137-139, Mestad 2014 s. 8-10)

De viktigste forarbeidene er NOU-er (anbefalinger fra fagkomiteer opprettet av regjeringen), proposisjoner (begrunnede lovforslag fra regjeringen til stortinget) og innstillinger (stortingets lovforslag som de folkevalgte stemmer over). (Stortinget 2015)

For å undersøke om rettsregelen har blitt praktisert tidligere, og i så fall hvordan, vil lovtolkeren se om de finnes noen rettspraksis. En dom er en domstols avgjørelse i en tvist hvor en generell rettsregel har blitt anvendt på et konkret faktum, og rettspraksis er en serie dommer. I Norge produseres rettspraksis i tre instanser. I første instans dømmer tingrettene (66 til sammen), i andre instans lagmannsrettene (seks til sammen), og i siste instans Høyesterett. (Boe 2012 s. 141-144, Mestad 2014 s. 11-14)

Lovtolkeren kan også se på den juridiske litteraturen som er tilgjengelig. Juridisk litteratur er tekster som veileder, forklarer og diskuterer innholdet i rettsreglene (rettsoppfatninger). Den juridiske litteraturen omfatter blant annet lærebøker, lovkommentarer, artikler og doktorgradsavhandlinger. (Boe 2012 s. 146-147, Mestad 2014 s. 21-23)

Sentrale norske rettskilder på nettet

I nærmere tusen år har papir vært norske juristers tradisjonelle medium for kunngjøring, lagring og spredning av rettskilder. Enhver jurist med respekt for seg selv hadde egne private samlinger med lover, forarbeider, rettspraksis og juridisk litteratur, og det han ikke eide selv lånte han fra biblioteket. I vår tid er denne tradisjonen i endring grunn av Internett. Det meste av lover, forarbeider og rettspraksis er nå bare et musklikk unna.

Lovdata Pro er den største og best oppdaterte samlingen med rettskilder. *Lovdata Pro* inneholder alle gjeldende lover, samt et bredt utvalg lovforarbeider og rettspraksis. Videre har basen 6500 artikler i fulltekst, med opprinnelse forskjellige steder. Basens store styrke er systemet med krysshenvisninger mellom rettskildene, noe som gjør det enkelt å finne tilhørende rettskilder, f.eks. rettspraksis til en lovbestemmelse. Basen har enkelt søk, avansert søk, og kronologisk register.

Gyldendal Rettsdata er bygget opp rundt *Norsk lovkommentar*, hvor mange norske lover og deres enkeltbestemmelser er kort kommentert av juridiske forfattere. *Rettsdata* inneholder alle gjeldende norske lover, samt et bredt utvalg lovforarbeider og rettspraksis. Basen har dessuten artikler i fulltekst fra 8 juridiske tidsskrifter gitt ut av Gyldendal forlag, deriblant

Tidsskrift for strafferett (2001-) og *Tidsskrift for Eiendomsrett* (2005-). Basen har også krysshenvisninger, men systemet er ikke like konsekvent som i *Lovdata Pro*.

Oria er søketjenesten til Universitetsbiblioteket i Oslo, hvor man kan søke etter alle bibliotekets bøker, tidsskrifter og artikler i ett søk, men mye juridisk innhold er ikke søkbart, blant annet innholdet i *Rettsdata* og *Lovdata*.

Regjeringen.no inneholder informasjon om saker som regjeringen arbeider med akkurat nå, samt NOU-er, proposisjoner, meldinger og andre regjeringsdokumenter tilbake til 1997.

Stortinget.no inneholder informasjon om aktuelle saker, lovgivningsprosessen og saksgangen i Stortinget, samt proposisjoner, innstillinger og referater i fulltekst tilbake til 1995. Databasen *Stortingsforhandlingene 1814-2005* inneholder skannede utgaver av alle Stortingsforhandlingene gitt ut mellom 1814 og 2005. Nasjonalbiblioteket har en tilsvarende base som heter *Statsmaktene*, og denne inneholder også blant annet NOU-er.

Idunn.no inneholder artikler i fulltekst fra ni norske juridiske tidsskrifter gitt ut av Universitetsforlaget, deriblant *Jussens Venner* (2001-) og *Lov og Rett* (2001-). Alle artikler som er lagt inn i Idunn er også søkbare via *Oria*.

Sentrale norske rettskilder på papir

Selv om internett er i gang med å endre den eldgamle tradisjonen med bøker som foretrukne medium for rettskilder, har ikke juristene fullstendig gitt opp papirformatet. Jurister er en konservativ gjeng som er svært glade i papirbøkene sine.

En gang i året blir alle gjeldende norske lover samlet, ordnet og trykket i publikasjonen *Norges Lover* (1931-). Dette er den «røde lovboka» som de fleste kjenner til og jusstudentenes beste venn på eksamen. Nye lover og lovendringer fra Stortinget publiseres fortløpende i tidsskriftet *Norsk Lovtidend* (1877-).

Proposisjoner og innstillinger ble i mange år samlet i serien *Stortingsforhandlingene* (1814-2009). Dette var en årlig publikasjon som samlet alle dokumenter som ble produsert av Stortinget, og dokumenter regjeringen fremla for Stortinget. Nå publiseres alle innstillinger og proposisjoner på regjeringen og Stortingets nettsider.

Norges offentlige utredninger (NOU-er) publiseres som en egen trykt serie. De er også tilgjengelig på regjeringens nettsider.

NOU-er, proposisjoner og innstillinger ►

Kilder:

Erik Magnus Boe (2012). Grunnleggende juridisk metode: En introduksjon til rett og rettsstenking [3. utgave]. Oslo: Universitetsforlaget

Ola Mestad (2014). «Rettsens kilder og anvendelse». I: Knophs oversikt over Norges rett [14. utgave]. Oslo: Universitetsforlaget.

Stortinget (26. februar 2015). «Lovforarbeidet». Stortinget.no, <https://stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Arbeidet/Lovarbeidet/> (lest 24/8-2015)

Stortinget (29. juni 2015). «Saksgangen». Stortinget.no,

<https://stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Storting-og-regjering/Saksgangen1-10-09/> (lest 24. august 2015)

ble også publisert i *Forarbeid til lovene* (1897-2010). Dette var en årlig publisasjon som samlet alle forarbeider til en ny lov eller endringslov, ordnet kronologisk etter når Stortinget vedtok loven eller endringsloven.

Rettspraksis fra Høyesterett blir publisert i *Norsk Retstidende* (1836-). Utvalgt rettspraksis fra tingrettene og lagmannsrettene ble publisert i *Rettens Gang* (1933-2014). Fra 2014 blir utvalgte saker fra tingrettene og lagmannsrettene merket som «flaggsaker» i *Lovdata*.

Juridisk litteratur finnes i mange forskjellige sjangre og former:

Lærebøker (eller «innføringsbøker») er bøker hvor leseren får en grunnleggende innføring i ett eller flere rettsområder. Det finnes lærebøker for de aller fleste rettsområder. En kjent og mye brukt generell innføringsbok er *Knophs oversikt over Nor-*

ges rett, hvor 14. utgave kom ut i 2014.

Lovkommentarer er bøker hvor en eller flere jusfaglige forfattere kommenterer innholdet i en lov og enkeltbestemmelsene i loven. Disse brukes mye av praktiserende jurister.

Juridiske tidsskrifter er jusfaglige tidsskrifter som inneholder alt fra bokanmeldelser og artikler, til rettspraksis. Eksempler på norske juridiske tidsskrifter er *Tidsskrift for Rettsvitenskap* (1888-), *Jus-sens Venner* (1952-) og *Lov og Rett* (1962-). De fleste juridiske tidsskrifter er også tilgjengelig i digital utgave. Alle norske juridiske tidsskrifter er digitalt tilgjengelige gjennom basene Idunn og Rettsdata.

Skriftserier er serier som gis ut med ujevne mellomrom og hvor hvert bind er en selvstendig publisasjon. Eksempel på norsk skriftserie er Skriftserie fra Institutt for privatrett, hvor publikasjonene varierer

fra gode masteroppgaver som er skrevet med tilknytning til instituttet og doktorgradsavhandlinger, artikler som brukes på enkelte emner i jusstudiet, og annet.

Festskrift er bøker som utgis til respekterte akademikere i forbindelse med en feiring av vedkommende, som regel en bursdagsfeiring på rundt år (f.eks. 60 eller 70 år). Festskriftene inneholder varierte fagartikler og er mye brukt.

Mønsterbesvarelser er gjengivelser av en eller flere eksamensbesvarelser fra utdannelsen i rettsvitenskap som har fått karakteren «A». Mønsterbesvarelsene utgis ved Juridisk fakultet i Oslo i studentenes tidsskrift *Stud. Jur.*, og samles av JSU som selger disse i hefter til studentene. ■

Besøk oss på www.bokogbibliotek.no

av sveen & emperland

Spes.ped

Jack London: Ulvehunden

Robert Louis Stevenson: Skatten på Sjørøverøya

Quiz

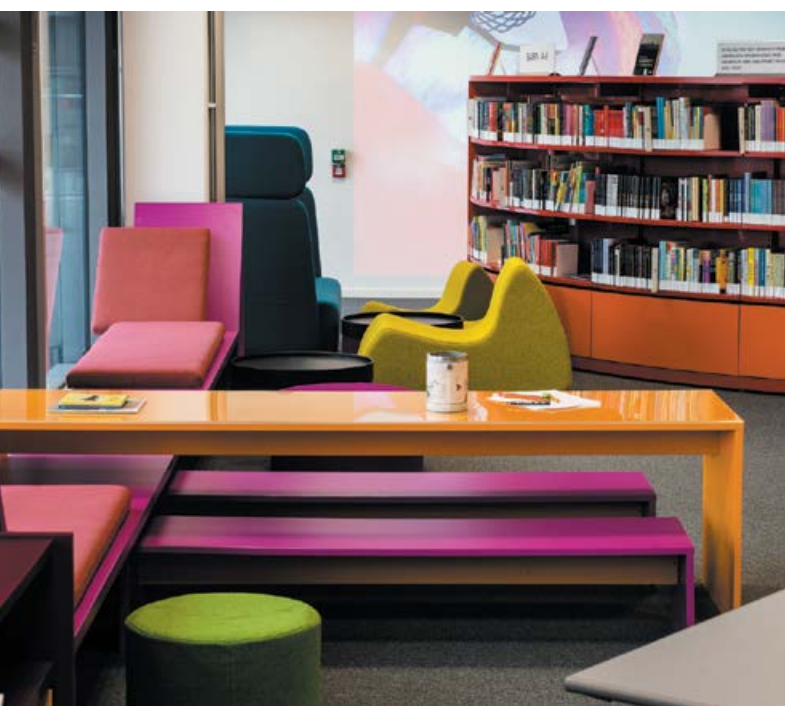
1. Hvem leder Den norske Nobelkomité?
2. Klaraelven er Nordens lengste elv. Den renner ut i Sverige. Hva kalles Klaraelven på norsk side?
3. Hva heter frukten som før kaltes kinesiske stikkelsbær?
4. Ku Klux Klan og Frelsesarmeen ble stiftet samme år (universet søker likevekt). Hvilket jubileum feirer de i år?
5. Har skøyteski eller klassiskski den spisseste tuppen?
6. Hva er en fjosepose?
7. Fra hvilket land kommer osten Appenzeller?
8. Hvilken Hamsun-roman deler navn med en australsk delstat?
9. Er det flest pattedyr (eksl. menneske og hulder), fugl eller fisk i norske kommunevåpen?
10. I hvilken by ligger Twickenham Stadium, Europas fjerde største idrettsstadion?
11. Hvem spiller Raymond i «Alle elsker Raymond»?
12. Hvilket band ble grunnlagt av brødrene Ray og Dave Davies i London i 1964?
13. Hvem var Ginger, Baby, Posh, Sporty og Scary?
14. Ranger etter hvor mange nordmenn som gjør dette en gjennomsnittsdag, ifølge SSB: Sosialt samvær, lesing, se fjernsyn.
15. Hvilken biblioteknyvinning ble funnet opp av Liu Ziang i Han-dynastiet (220-280 e.v.t.)?

– De tre bukkene Bruse

Svar på quiz

1. Kaci Kulmann Five
2. Tryslelva
3. Kiwi
4. 150 år
5. Klassiskski
6. En umerket handpose fra Vinmonopolet på 70-tallet
7. Sveits
8. Victoria
9. Pattedyr
10. London
11. Ray Romano
12. The Kinks
13. Spice Girls
14. Se fjernsyn (80 %), sosialt samvær (68 %), lesing (52 %)
15. Klassifikasjonssystem

Innovativt og interaktivt på Kongsberg

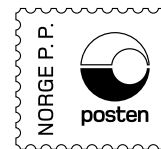
Biblioteket Krona, Kongsberg

Interiørarkitekter: Lykke Jørgin/Lammhults Biblioteksdesign i Danmark og Birgitta Mehre og Aina Vestengen/BS Eurobib AS

Vi skaper rom for opplevelse og fremtidens bibliotek – i dag

Se mer på våre nettsider: bseurobib.no

BS Eurobib

Returadresse: Bok og Bibliotek
DB Partner AS, Postboks 163,
1319 Bekkestua

Årets bibliotekbilde

Bok og Bibliotek lyser i år ut fotokonkurranse. Konkurransen er åpen for både bibliotekansatte og bibliotekbrukere. Hver deltaker kan sende inn tre bilder. Frist for innsending er 20. desember.

Det er viktig at bildet på en eller annen måte har tilknytning til bibliotek. Ut over dette romslige kriteriet er "motiv et fritt". De beste bildene vil bli publisert i Bok og Bibliotek nr 1/2016. Førstepremien vil være et gavekort på 1000 kroner.

Du finner mer informasjon på www.bokogbibliotek.no.

Lykke til!

